

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Zapojení Spojeného království do evropského integračního procesu a jeho postavení
v Evropské unii

Involvement of the United Kingdom to the European Integration Process and Its Position in
the European Union

Student:

David Miško

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Iva Honová, Ph. D.

Ostrava 2013

Zadání bakalářské práce

Student:

David Miško

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210R004 Eurospráva

Specializace:

00 Eurospráva

Téma:

**Zapojení Spojeného království do evropského integračního procesu
a jeho postavení v Evropské unii**
**Involvement of the United Kingdom to the European Integration Process
and Its Position in the European Union**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Východiska evropské integrace
3. Zapojení Spojeného království do evropské integrace
4. Současné postavení a budoucí možnosti Spojeného království v evropské integraci
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

EL-AGRAA, Ali M. *The European Union: Economics and Policies*. 9th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 518 s. ISBN 978-1-107-00796-3.

GOWLAND, D., A. TURNER a A. WRIGHT. *Britain and European Integration since 1945*. Oxon: Routledge, 2010. 301 s. ISBN 978-0-415-32212-6.

LACINA, Lubor et al. *Učebnice evropské integrace*. 3. přepracované a rozšířené vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 468 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

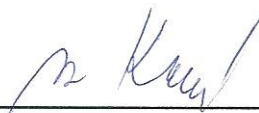
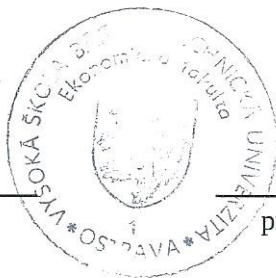
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Iva Honová, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 10. 5. 2013

David Miško
.....

David Miško

Děkuji Ing. Ivě Honové, Ph. D., která ochotně věnovala svůj vlídný přístup, čas, odborné rady a připomínky, které mi byly nápomocny při zpracovávání této bakalářské práce. Poděkování patří i mé rodině, která mi poskytuje kvalitní a přátelské zázemí po celou dobu studia.

OBSAH

1. ÚVOD.....	5
2. VÝCHODISKA EVROPSKÉ INTEGRACE.....	7
2.1. Mezinárodní ekonomická integrace.....	7
2.2. Evropská integrační seskupení a postavení UK po 2. světové válce.....	12
2.2.1. Vývoj evropské integrace ve 20. až 50. letech 20. století	13
2.2.2. Evropská integrace po roce 1950	14
2.2.3. Postavení Spojeného království po 2. světové válce.....	21
3. ZAPOJOVÁNÍ SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ DO EVROPSKÉ INTEGRACE....	24
3.1. Stanoviska Spojeného království k počátkům evropské integrace.....	24
3.2. Spojené království a kolonialismus	27
3.2.1. Vývoj britského kolonialismu	28
3.2.2. Spor o Falklandy	32
3.3. Vstup Spojeného království do ES	34
4. SOUČASNÉ POSTAVENÍ A BUDOUCÍ MOŽNOSTI SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ V EVROPSKÉ INTEGRACI.....	41
4.1. Politika Margaret Thatcherové – pokračování britského euroskepticismu	41
4.1.1. Britský rabat	46
4.1.1.1. Argumenty pro a proti zachování rabatu.....	50
4.2. Partneři Spojeného království.....	52
4.3. Spojené království a EU v současnosti.....	56
4.3.1. Současné politické frakce/skupiny v EP	56
4.3.1.1. EFD – Evropa Svobody a Demokracie	57

4.3.2.	Postoj Nigela Farage vůči EU	58
4.3.3.	Postoj dalších britských představitelů	61
4.4.	Budoucnost Spojeného království v EU	63
4.5.	Budoucnost EU jako celku	66
5.	ZÁVĚR.....	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	73
	SEZNAM GRAFŮ.....	84
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	85
	SEZNAM TABULEK	86
	SEZNAM ZKRATEK.....	87
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
	SEZNAM PŘÍLOH	

1. ÚVOD

Proces evropské integrace ovlivňuje život každého, a to nejen evropského občana již po dobu více než padesáti let. Za toto období prošla evropská integrace mnoha transformacemi, až se vyvinula v podobu *Evropské unie* (dále jen *EU*) tak, jak ji známe dnes. *EU* zasahuje do mnoha lidských oblastí, a to, jak politické, ekonomické, ale koneckonců i kulturní či sociální. Evropa prošla během 20. století dvěma světovými válkami, které její státy, až na výjimky zcela zdevastovaly. Evropské státy měly různé motivy pro zapojení do procesů evropské integrace. Příkladem mohou být státy střední a východní Evropy, které se na přelomu 80. a 90. let 20. století vymanily z „područí“ *Svazu sovětských socialistických republik* (dále jen *SSSR*) po více než čtyřiceti letech této nadvlády. Jejich motivy byly jasné, navrátit se do uskupení demokraticky smýšlejících států a ekonomik postavených na tržním hospodářství. Tato bakalářská práce se zabývá motivy a zapojováním Spojeného království do evropského integračního procesu, jeho současným postavením, včetně predikce do budoucna.

Cílem této bakalářské práce je evaluace současného postavení a predikce budoucího vývoje vztahu Spojeného království a EU. Zvláštní pozornost je věnována také faktorům, které sehrály významnou roli při odmítavém postoji Spojeného království v počátcích evropské integrace.

Práce je členěna do tří stěžejních kapitol.

Kapitola „*Východiska evropské integrace*“ je věnována teoretickým východiskům mezinárodní ekonomické integrace. V rámci této kapitoly jsou popsány jednotlivé stupně integrace mezi zeměmi a také evropská integrační seskupení, ze kterých se „zrodila“ dnešní podoba *EU*. V závěru této kapitoly je charakterizováno postavení Spojeného království po druhé světové válce, se zaměřením na jeho nadstandardní vztahy se Spojenými státy americkými (dále jen *USA*).

Kapitola „*Zapojování Spojeného království do evropské integrace*“ se zaměřuje na postoj Spojeného království k zárodkům evropské integrace, vývoj britského kolonialismu a dále na stěžejní bod této bakalářské práce, kterým je vstup Spojeného království do Evropských společenství (dále jen *ES*).

V kapitole „*Současné postavení a budoucí možnosti Spojeného království v evropské integraci*“ je charakterizována role Spojeného království v procesu evropské integrace. Pozornost je věnována politické situaci 70. a 80. let 20. století ve Spojeném království, se zaměřením na první ministerskou předsedkyni v této zemi, *Margaret Thatcherovou* a její „*britský rabat*“. Toto období je důležité pro vymezení dalších skutečností, a proto je zařazeno do této kapitoly. Dále je věnována pozornost současným vztahům s partnery Spojeného království v *EU* a postojem britských europoslanců vůči tomuto seskupení evropských národů. Závěr této kapitoly je zaměřen na myšlenky o budoucnosti Spojeného království v *EU* a jsou nastíněny směry, kterými by se mohla *EU* v budoucnosti vydat.

V závěru bakalářské práce je učiněno zhodnocení zpracovaných poznatků, které je rozšířeno doplňujícími otázkami na různé aspekty evropské integrace, jež jsou charakterizovány v jednotlivých kapitolách. Bakalářská práce je doplněna o vlastní názory autora na problematiku evropské integrace.

2. VÝCHODISKA EVROPSKÉ INTEGRACE

Mezinárodní ekonomická integrace (dále jen *MEI*) je pojmem, na kterém jsou založena všechna světová integrační seskupení dělicí se do různých stupňů ekonomické integrace. Výjimkou nejsou evropská integrační seskupení, která se vyvíjela v rámci pomyslné pyramidy integračních stupňů, až se prozatím „zastavila“ u formy *formativní hospodářské a měnové unie*.

2.1. *Mezinárodní ekonomická integrace*

Termín *integrace* je fenoménem, jenž začal výrazněji pronikat do podvědomí subjektů světové ekonomiky (a nejen těch) v průběhu 50. let 20. století, tedy v období, kdy se začala formovat první integrační seskupení. Význam slova *integrace* lze charakterizovat jako sjednocování či propojování. *MEI* definujeme jako sjednocování národních trhů do supranacionálního celku, přičemž dochází k vytváření těsnějších relací mezi těmito národními trhy (Honová, 2007). Jedná se o dynamický proces, který je determinován složitými vazbami. Podle Zlého (2009, s. 24) je „soudobá mezinárodní ekonomická integrace v jejím nejobecnějším (a makroekonomicky pojatém) vymezení je charakterizovatelná spojováním dvou či více států do větších mezistátně nebo nadstátně organizovaných ekonomických či politických celků, prostřednictvím přijetí politických rozhodnutí jednotlivých států, které dobrovolně přenesou část svých suverénních práv na společné orgány, vytvářejí organizačně sjednocené trhy (s volným pohybem zboží, služeb, práce a kapitálu a jiných ekonomických aktivit, v závislosti na zvolené úrovni integrace), koordinují nebo sjednocují vybrané dílčí hospodářské politiky, zajišťující fungování těchto integrovaných trhů, resp. regulují další ekonomické (popřípadě i neekonomické) aktivity účastnických států a jejich subjektů“.

MEI je chápána v globálním a regionálním pojetí ekonomické integrace. Podstatným rozdílem mezi těmito dvěma typy integrací je jejich faktor geografického pojetí (Zlý, 2009). Globální ekonomickou integrací se rozumí propojování jednotlivých národních

trhů v celosvětovém měřítku, které je prováděno prostřednictvím uvolňování (liberalizace) mezinárodního obchodu. *Honová (2007, s. 12 - 13)* tuto definici dále rozvádí, že „je založena na liberalizaci zbožíových, kapitálových aj. toků v celosvětovém měřítku a je rozvíjena mezinárodními ekonomickými institucemi – např. WTO“. Významnou roli sehrávají prvky globalizace, mezi které patří například migrace. *Regionální ekonomickou integraci lze definovat jako propojování národních ekonomik do větších uskupení, které se integrují v určitém regionu světové ekonomiky. Zvláštním typem je mezikontinentální integrace, která prochází skrze členění mezi dvěma předchozími typy integrací a jedná se o propojení dvou a více států ze dvou a více kontinentů (Honová, 2007).* Motivy, sehrající klíčovou roli při integraci jednotlivých národních států, jsou různé. V této části se upouští od odborných textů a autor této bakalářské práce si dovoluje vnést své vlastní poznatky. „Podle mého názoru je v současnosti klíčovým bodem při spojování národních ekonomik strach nebýt osamocen a „být po boku“ ekonomicky silnějších partnerů, kterým je v dnešní hospodářsky téměř nepředvídatelné světové ekonomice například Spolková republika Německo (dále jen SRN). Tento fakt lze konkretizovat na nedávném příkladu islandského problému, jehož bankovní systém byl zcela „zdevastován“ finanční krizí, která samozřejmě nezasáhla pouze tento ostrovní stát. Motivy působící pro integraci zcela logicky vyplývají z předchozích vět. Lze za ně považovat ekonomickou spolupráci, snahu o dosažení hospodářského pokroku a s tím související růst životní úrovně obyvatel dané země, ale i Evropy v širším měřítku.“ V socioekonomickém prostředí působí samozřejmě i síly protiintegrační, které lze rozdělit na dvě skupiny, a to na antiintegrační a desintegrační. *Antiintegrační síly působí proti vytvoření určitého integračního seskupení, zatímco desintegrační síly působí v rámci již vytvořené integrace. Dále lze protiintegrační síly rozdělit podle faktorů objektivního a subjektivního charakteru, přičemž za objektivní faktory lze pokládat rozdíly v ekonomické vyspělosti daných zemí nebo politické zřízení. Za subjektivní faktory například xenofobii, nacionalismus či separatismus. Nacionalismus je často zaměňován s pojmem šovinismus a možná i díky tomu jej dnes chápeme v téměř pejorativním pojetí. Nacionalismus je příznačný pro populární britskou protiimigrantskou politickou Stranu nezávislosti Spojeného království (dále jen UKIP). „Za prointegrační faktory Spojeného království považují čistě ekonomické aspekty, tzn. nevyřazení sama sebe z celosvětového obchodního řetězce. Z mého pohledu (i pohledu UKIP) lze za protiintegrační, spíše desintegrační síly Spojeného království zařadit obavu z velkého přílivu migrantů, a tato skutečnost se mimo jiné projevuje*

v neúplné účasti na „Schengenského projektu“. Dále jsou to jistě záležitosti národní suverenity...”

V procesu zesilování ekonomických, ale i jiných vazeb mezi jednotlivými národními ekonomikami (státy) lze dosáhnout několika stupňů integrace. Rozlišují se dva modely členění, a to *tradiční*, který reflektuje integrační procesy v 50. a 60. letech 20. století a *nové členění*. Tradiční členění vymezuje *pásmo volného obchodu (FTA – Free Trade Area)*, *celní unii (CU – Custom Union)*, *společný trh (CM – Common Market)*, *hospodářskou a měnovou unii (EMU – Economic and Monetary Union)* a *politickou unii (PU – Political Union)*. Základní rysy integračních stupňů dle *tradičního* členění znázorňuje tab. 2.1 *Vymezení jednotlivých integračních stupňů*.

Tab. 2.1 Vymezení jednotlivých integračních stupňů

Stupeň/Aktivita	Volný obchod	Společná obchodní politika	Volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu	Společná měnová a fiskální politika	Jediná vláda
Pásmo volného obchodu	ANO	NE	NE	NE	NE
Celní unie	ANO	ANO	NE	NE	NE
Společný trh	ANO	ANO	ANO	NE	NE
Hospodářská a měnová unie	ANO	ANO	ANO	ANO	NE
Politická unie	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO

Zdroj: *El - Agraa, 2011* (vlastní zpracování)

Nové členění, které lépe reflektuje vývoj v rámci *EU*, vymezuje *pásmo volného obchodu*, *celní unii*, *primární hospodářskou unii*, *rozvinutou hospodářskou unii*, *formativní hospodářskou a měnovou unii*, *úplnou (komplexní) hospodářskou a měnovou unii* a *hospodářskou a politickou unii* (Kaňa, 2010). Důležité je zmínit, že při přechodu na vyšší stupeň integrace nedochází k zániku té původní, ale ta je součástí onoho vyššího stupně.

Pásmo volného obchodu (dále jen *PVO*), někdy také nazýváno jako *zóna volného obchodu* představuje nejnižší stupeň integrace, který se vyznačuje odbouráváním překážek volného pohybu zboží mezi obchodními stranami. Jedná se o překážky tarifní i netarifní omezující obchodní relace. V rámci *PVO* si zúčastněné státy ponechávají pravomoc v oblasti celní a obchodní politiky vůči třetím zemím (Zlý, 2009). Příkladem mohou být integrační seskupení *Evropské sdružení volného obchodu* (dále jen *ESVO*) či *Středoevropská dohoda o volném obchodu* (dále jen *CEFTA*). Spojené království je zastáncem spolupráce na bázi *PVO*, neboť se jedná o formu, kdy nedochází k přenášení suverenity na nadnárodní instituce. Nadnárodní instituce se staly jednou z příčin odmítavého postoje Spojeného království vůči *Evropskému hospodářskému společenství* (dále jen *EHS*), a to neslo za následek vytvoření *ESVO*.

Celní unie (dále jen *CU*) je rozvinutějším stupněm integrace než *PVO*. Dochází k odstranění cel a kvót mezi zúčastněnými státy a obvykle vzniká ve dvou krocích. Prvním krokem je odstranění cel a kvót mezi státy a v druhém kroku je zaváděna společná obchodní politika těchto dvou či více zemí, která přináší hlavní diferenciaci oproti *PVO*. Na rozdíl od *PVO* není v případě *celní unie* vyžadováno prokazování původu zboží. Budování *CU* vyžaduje delší období pro stabilizaci trhu rozšířeného o nové konkurenční subjekty ze zemí integračního/ch partnera/ů. Kromě obchodní politiky přináší *celní unie* zavedení společného celního sazebníků uplatňovaným integrujícími se zeměmi (Lacina, 2011). Příkladem mohou být *CU EU s Tureckem* nebo *CU mezi Českou republikou a Slovenskem*, která přestala existovat vstupem těchto zemí do *EU*.

Primární hospodářská unie je krokem, ve kterém dochází k uvolňování překážek, které brání volnému pohybu kapitálu a pracovních sil. V souvislosti s těmito aspekty dochází ke společnému přístupu v řešení určitých politik. Jedná se například o *sociální politiku* nebo *politiku ochrany hospodářské soutěže*. *Primární hospodářská unie* podle Zlého (2009, s. 89) „vyjadřuje dlouhou počáteční etapu formování „společných trhů“, ve které jsou odbourávány tzv. viditelné překážky volného pohybu produktů, služeb a faktorů výroby a řešeny s tím související otázky nezbytné koordinace hospodářských politik“.

Rozvinutá hospodářská unie je vyšším stupněm *primární hospodářské unie*. V této fázi jsou odstraňovány neviditelné překážky obchodu, mezi něž se řadí například technické normy produktů (pozn.: Cassis de Dijon¹), které *primární hospodářská unie* „opomíjela“. Na tomto stupni integrace se nacházely země *ES* od poloviny 80. let 20. století do poloviny 90. let 20. století (Zlý, 2009). Pro odstranění těchto neviditelných překážek v rámci *EU* (tehdy *ES*) byla vypracována *Bílá kniha o jednotném vnitřním trhu*, též nazývána jako *Program 1992* nebo *Cockfieldova zpráva* (Kaňa, 2010).

Formativní hospodářská a měnová unie je integračním stupněm, v jehož rámci dochází k přijetí společné měny mezi integrujícími se zeměmi. *Měnová unie* (dále jen *MU*) může fungovat ve dvou formách, přičemž v první (asymetrické) formě si jednotlivé země ponechávají svou národní měnu, ale zároveň přijímají měnu společnou. Vyjednáváním musí být rozhodnuto, která z centrálních bank daných zemí bude mít rozhodující pravomoce v oblasti měnové politiky. Druhá (symetrická) forma *MU* je postavena na odstraňování jednotlivých národních měn a je zavedena měna společná. *EU* se vydala cestou druhé formy a v současnosti (rok 2013) se nachází právě na úrovni *formativní hospodářské a měnové unie*, přičemž Spojené království a Dánsko si vyjednaly trvalou výjimku o neúčastnění se „projektu společné měny“.

Úplná (komplexní) hospodářská a měnová unie rozšiřuje oblast působení daného integračního seskupení, již bylo dosaženo v rámci *formativní úrovně*. K posilování spolupráce dochází prostřednictvím zavádění dalších společných politik (např. společná fiskální politika a s tím související tlak na harmonizaci v daňové oblasti) (Zlý, 2009).

Hospodářská a politická unie je vrcholem v oblasti integračních forem a jedná se o formu spolupráce mezi státy, postavenou na základech, které nespadají jen do oblasti ekonomického charakteru (Lacina, 2011). Jak uvádí Zlý (2009, s. 94), jedná se o úroveň, „*kteřá se ovšem může reálně uskutečnit jen za předpokladu politické vůle zúčastněných států a jejich národů*“. Politická unie může být realizována ve čtyřech formách.

¹ Německo odmítalo uznat francouzský likér Cassis de Dijon z důvodu, že na německém území likér obsahuje minimálně 25,0 % alkoholu.

První forma se nazývá *politická unie států*, která je nejmírnějším stupněm tohoto typu integrace a je založena na zachování suverenity jednotlivých národních států, přičemž zúčastněné země spolupracují pouze ve vybraných oblastech (zahraniční politika). *Konfederace států* je druhou formou spolupráce mezi zeměmi, která se realizuje na základě ponechání suverenity členským zemím. Země provádějí společné postupy ve vybraných oblastech, a tyto postupy se zakotvují do jejich ústav. Je uvažováno o vytvoření společných institucí pro všechny zúčastněné země, avšak tyto instituce nemohou přijímat rozhodnutí, která by byla pro tyto země závazná. Třetím typem politické unie je *federace*, která je založena na principu vytvoření nového federálního státu s právní subjektivitou. Vytvářejí se společné orgány, které na rozdíl od druhého typu politické unie mohou přijímat závazná rozhodnutí pro všechny členské státy, ale současně jsou zachovány i národní orgány. *Unitární stát* je čtvrtým typem politické unie, který předpokládá vytvoření zcela nového státního útvaru, a to splynutím jednotlivých národních států. Dochází k zániku národních států a vytvoření jednotné ústavy a společných orgánů, které vykonávají státní moc unitárního státu (Zlý, 2009).

„Spojené království je dlouhodobě podporovatelem PVO, a tyto sympatie prokázalo již několikrát, když se snažilo například o integraci na tomto stupni v polovině 50. let 20. století nebo při vytvoření ESVO...Naopak je odpůrcem zavedení společné měny a společné fiskální politiky...“

2.2. Evropská integrační seskupení a postavení UK po 2. světové válce

Počátek 50. let 20. století je chápán za zrod evropské integrace, neboť 9. května 1950 byla představena *Schumanova deklarace* (viz níže), která položila základy pro následný rozvoj jednotlivých integračních seskupení, ze kterých se vyvinula dnešní podoba EU. V této části bakalářské práce je však uvažováno i s jednou podobou integrace států, která tvořila protiváhu formující se západní Evropě.

2.2.1. Vývoj evropské integrace ve 20. až 50. letech 20. století

Proces integrující se Evropy, jak ho známe dnes, spadá k počátkům 50. let 20. století, nicméně myšlenky a tendence ke spojování evropských národů se objevovaly již po ukončení první světové války, která na nich zanechala drastické následky.

Jedním z čelních představitelů byl *Richard Coudenhove – Kalergi*, syn rakousko-uherského diplomata a matky japonského původu, který se narodil v roce 1894 v Tokiu (*Booker a North, 2006*). Hrabě *Richard Coudenhove – Kalergi* se stal pro mnoho evropských vůdců formátu *T. G. Masaryka, Konrada Adenauera* či *Winstona Churchilla* významnou osobností, a právě *Churchill* navázal na jeho snahy z počátku 20. let 20. století (*Gerbet, 2004*). V roce 1922 vydal *Kalergi* knihu *Pan – Evropa*, ve které představil myšlenku sjednocení francouzského ocelářského a německého uhelného průmyslu, a jak tvrdí *Booker a North (2006, s. 28)* „*paneuropekého průmyslu*“, který by se stal hybnou silou pro vytvoření federace „*Spojených států evropských*“. Lze jednoznačně vypožorovat analogii s *Evropským společenstvím uhlí a oceli* (dále jen *ESUO*, viz podkapitola 2. 2. 2.), které bylo postaveno na identické vizi, jakou měl *Kalergi*. *Booker a North (2006, s. 28)* uvádí, že „*Coudenhove-Kalergi však důrazně prohlásil, že účelem jeho federace by nebylo vymýtit identitu jednotlivých národů či snížit svrchovanost jejích členů, ale oslavit „ducha Evropy“ vytvořením rámce, v němž by státy mohly pracovat pro společné dobro*“. V roce 1930 byl předložen návrh tzv. *Panevropského paktu*, který počítal nejdříve s vytvořením *celní unie* a později již zmíněné *federace*. V rámci *Panevropské unie* měly vzniknout společné instituce pro zúčastněné státy, a to konkrétně *Spolková rada* s hlavní rozhodovací pravomocí a většinovým hlasováním (jednomyslné rozhodování jen v určitých záležitostech), *Spolkové shromáždění*, *Spolkový soud* a *Spolkový úřad* (*Dočkal a Kaniok, 2005*). Tento návrh nezískal na svou stranu v té době hlavní evropské představitele, neboť „*přišel v době silných ekonomických otřesů a vzrůstající politické nestability*“, jak vystihuje *Lacina (2011, s. 20)*, ale přesto se stal společníkem protihitlerovské koalice během druhé světové války ve Francii.

Jak bylo zmíněno v předcházejícím textu, na myšlenky hraběte *Richarda Coudenhove – Kalergiho* navázal bývalý ministerský předseda Spojeného království *Winston Churchill*, jehož snahou bylo vybudovat v návaznosti na Kalergiho „*Spojené státy evropské*“. Jejich prostřednictvím mělo dojít k vybudování svobodné a bezpečné Evropy, ve které se měly stát hlavními aktéry znesvářené státy Francie a Německa. Účastny tohoto procesu měly být také USA, Spojené království, Commonwealth a SSSR plnící úlohu hlavního partnera nově vytvořených „*Spojených států evropských*“. Tento návrh se však nesetkal s pochopením ze strany evropských národů, které nebyly nakloněny tomuto typu spolupráce. Za první významné spojení evropských států v rámci integračního seskupení lze považovat vytvoření *Belgicko – lucemburské ekonomické unie* (dále jen *BLEU*). *Smlouva o založení ekonomické unie* byla podepsána v roce 1921 a nabyla platnosti v roce 1922 po ratifikaci lucemburskou poslaneckou sněmovnou. Tato spolupráce se dále prohlubovala, až vyústila v dnešní *BENELUX*, jehož vznik spadá do roku 1948 (*Lacina, 2011*).

2.2.2. Evropská integrace po roce 1950

Dne 9. května roku 1950 měla započít nová etapa válkami zdevastované Evropy a nelítostně se rozdělující na západní demokratický a východní komunistický blok. Jedná se o datum, kdy byla *Robertem Schumanem* předložena tzv. *Schumanova deklarace*, která navrhovala vytvoření společenství, jehož úkolem by byla společná výroba uhlí a oceli. Ačkoli pravým tvůrcem tohoto dokumentu byl předseda francouzského *Vysokého plánovacího úřadu Jean Monnet*, je tato deklarace nazývána podle tehdejšího francouzského ministra zahraničí Roberta Schumana. V *Schumanově deklaraci* je psáno, a jak uvádí *Lacina (2011, s. 29)*, že „světový mír by nemohl být zachován bez tvůrčího úsilí, jež je úměrné nebezpečím, která tento mír ohrožují“. **Cílem** *Schumanovy deklarace* byla snaha o vytvoření společenství či sdružení států, které by vedlo k zachování míru v Evropě a budování partnerských a přátelských vztahů mezi zúčastněnými zeměmi. Dne 18. dubna roku 1951 byla v Paříži podepsána *Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli*. Smlouva též nazývána jako „*Pařížská*“ vstoupila v platnost 23. července 1952, přičemž její účinné období bylo stanoveno na padesát let. Zakládajícími členy *ESUO* se staly Francie, SRN, Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko. Spojené království se do *ESUO* nepřipojilo z několika

důvodů. Jedním z nich byl fakt, že zatímco evropské země byly do značné míry zdevastovány válečným obdobím, Spojené království nikoliv, a proto také nemělo zájem spolupracovat s těmito zeměmi v užším svazku. Dalším důvodem byla také geografická poloha *Británie*. *Lacina (2011, s. 33)* rozvádí geografické hledisko následovně: „*Winston Churchill byl velkým propagátorem myšlenky integrace evropského kontinentu. Ale již toto vymezení dává první z odpovědí, proč se UK k ESUO nepřipojilo: vzhledem ke své geografické poloze se nikdy necítilo být součástí Evropy. Jeho obyvatelé se také jen zřídka identifikují jako Evropané.*“ O dalších důvodech v podkapitole 3. 1. ...

Cílem *ESUO*, jak již bylo uvedeno výše, byla snaha o nastolení míru v Evropě, a k tomu měla napomoci společná výroba (kontrola) uhlí a oceli. Jedná se o hlavní suroviny, které jsou používány při výrobě zbraní a je tedy logické, že se *ESUO* zaměřilo právě na tyto komodity, neboť by bylo snáze rozpoznatelné, kdyby některá z členských zemí plánovala válečnou torturu. V rámci *ESUO* byly vytvořeny čtyři instituce, jejichž úkolem bylo řízení chodu sdružení. Jednalo se o *Vysoký úřad*, který byl později nahrazen *Komisí*, dále o *Shromáždění*, *Radu ministrů* a *Soudní dvůr* (*Lacina, 2011*).

Vysoký úřad měl formu nadnárodního orgánu a byl složen z jednotlivých zástupců členských států *ESUO*, kteří však nemohli vyjednávat v souladu s preferencemi své země, ale prosazovat hodnoty *ESUO* jako celku. *Lacina (2011, s. 36)* popisuje jejich funkci následovně: „*Jejich úkolem bylo zajišťovat dosažení cílů stanovených Smlouvou o ESUO*“. V čele *Vysokého úřadu* stál předseda, a jako první vykonával tuto funkci spoluzakladatel *Schumanovy deklarace* Jean Monnet. *Shromáždění* plnilo obdobně jako *Vysoký úřad* funkci nadnárodního orgánu a skládal se z členů jednotlivých národních parlamentů členských států *ESUO*. *Lacina (2011, s. 36)* uvádí, že „*v počátku mělo víceméně jen konzultativní roli, s postupující integrací nabývalo na významu a plně se zapojilo do legislativního procesu tím, že schvaluje legislativu ES.*“ Z předchozí věty je patrné, že *Shromáždění* postupem času nabývalo na významu, a došlo k posílení jeho pravomocí, obdobně jako funkce Evropského parlamentu EU. *Rada ministrů* plnila na rozdíl od *Vysokého úřadu* a *Shromáždění* úlohu mezivládního orgánu, který byl složen z ministrů vlád členských zemí *ESUO*. *Rada ministrů* přijímala rozhodnutí, která se vztahovala na všechny členské země *ESUO* a byla pro ně závazná. Hlasování v *Radě ministrů* se uskutečňovala na základě kvalifikované

většiny, avšak v některých oblastech bylo vyžadováno pravidlo jednomyslnosti. Předsednictví v *Radě ministrů* fungovalo na základě tříměsíčního období. *Soudní dvůr* byl třetím orgánem *ESUO*, který fungoval na nadnárodní bázi a byl složen ze soudních představitelů všech členských zemí. Úkolem Soudního dvora bylo dodržování právních aspektů, ale také řešení případných sporů, které by vznikly mezi jednotlivými orgány *ESUO* nebo členskými zeměmi a orgány (*Lacina, 2011*).

Obr. 2.1 Mapa zakládajících zemí ESUO

Zdroj: *Euroskop, 2012d* (vlastní zpracování)

Tab. 2.2 Těžba uhlí Německa a Francie v roce 1952 (v milionech tun)

Rok/Stát	Německo	Francie
1952	139,3	54,8

Zdroj: *Lacina, 2011* (vlastní zpracování)

Integrace výše zmíněných šesti států v rámci *ESUO* znamenala pouze první krok, který měl napomoci při nastolení míru v Evropě. Spojení Francie, SRN, Itálie a zemí

BENELUX bylo postaveno na bázi sektorové (pozn. společná výroba a kontrola uhlí a oceli). Tyto země dospěly k názoru, že pokud má dojít k hospodářské konjunktuře, je potřeba zformovat užší spojení v oblasti ekonomické a mírové spolupráce. Představiteli myšlenky užší ekonomické spolupráce byly země BENELUX, mezi kterými fungovala celní unie již od roku 1948, a právě tento aspekt se stal klíčovým pro další rozvoj v rámci „Šestky“. Dne 20. 5. roku 1955 požádaly země BENELUX ostatní tři členské země *ESUO* o svolání konference, na které měly být zformovány dohody o propojení, jak v ekonomické, tak také v oblasti jaderné energie. Ve dnech 1. a 2. června 1955 se konala v italské Messině konference, na které byli přítomni ministři zahraničí členských států *ESUO*. Návrhy, které podaly země Beneluxu, byly přijaty (*Lacina, 2011*).

Iniciativa zemí BENELUX byla hlavní hybnou silou, která vedla k vytvoření dalších dvou integračních seskupení. V Římě dne 27. března 1957 byly „Šestkou“ podepsány tzv. *Římské smlouvy* zakládající *EHS* a *Evropské společenství pro atomovou energii* (dále jen *EURATOM*) a v platnost vstoupily 1. ledna 1958. Zakládajícími zeměmi *EHS* a *EURATOM* se staly obdobně jako u *ESUO*: Francie, SRN, Itálie a země BENELUX. Země *EHS* si kladly za cíl vytvoření společného trhu, jež by měl napomoci hospodářskému rozvoji ve členských zemích *EHS*. Jak uvádí *Lacina (2011, s. 39 - 41)*, „členské státy se též zavázaly podporovat zmenšování zaostalosti nejchudších regionů“. Jednalo se však jen o „teoretický“ cíl, neboť oblast regionální politiky zůstávala dlouhou dobu v pozadí zájmu členských zemí *EHS* a začala se rozvíjet až v 80. letech 20. století, kdy došlo k tzv. jižnímu rozšíření.

„Ačkoli se Spojené království na začátku 50. let 20. století negativně „vyjádřilo“ k zárodkům evropské integrace, na jednáních o vzniku nového integračního seskupení přítomné bylo. Spojené království nakonec Messinskou konferenci opustilo, neboť se snažilo prosadit vytvoření zóny volného obchodu s ostatními západoevropskými zeměmi, ale právě tyto snahy nebyly vyslyšeny...(Lacina, 2011)“ O dalším vývoji v následující kapitole...

Jak již bylo zmíněno v předcházejícím textu, státy *EHS* se zavázaly k zesilování vztahů v několika oblastech. Jednalo se především o vytvoření společného trhu, který měl být vytvořen do roku 1970 ve čtyřech krocích (*Lacina, 2011*). Budoucnost však ukázala, že se jednalo o velmi ambiciózní cíl, kterému ovšem nepřál také sám osud, neboť právě 70. léta byla zmítána hospodářskými a měnovými krizemi, respektive ropnými šoky. Podle *Honové (2007, s. 28)* „*období 1958 až 1968 je označováno jako vytváření celní unie, do roku 1985 primární hospodářské unie a následně rozvinuté hospodářské unie*“. Roku 1968 byla v rámci *ES* vytvořena *CU* a *jednotný vnitřní trh* (dále jen *JVT*) byl vytvořen až v roce 1993.

V rámci *EHS* byly vytvořeno pět institucí. Jednalo se o *Komisi, Shromáždění, Radu ministrů, Soudní dvůr a Hospodářský a sociální výbor*. *Římskými smlouvami* bylo vytvořeno jedno *Shromáždění* a jeden *Soudní dvůr* pro všechna tři společenství. S nimi paralelně vykonávaly svou činnost *Vysoký úřad ESUO, Komise EHS, Komise Euratomu a tři „Rady“*. V 50. letech se jaderná energie dostávala do popředí zájmů subjektů světové ekonomiky. Právě toto rané poválečné období je charakteristické svým „smogem“, který byl produkován ve značné míře uhelnými elektrárnami, které měly dominantní postavení v rámci energetické soustavy. Zůstávalo otázkou, jaký zdroj energie by mohl nahradit tuto neobnovitelnou surovinu, čímž uhlí zajisté je. Státy evropské „Šestky“ se zabývaly touto otázkou a vyústěním bylo založení *EURATOM*, které vzniklo na základě *Římských smluv* 1. ledna 1958 společně s *EHS*. *Lacina (2011, s. 45)* tvrdí, že cílem *EURATOM* bylo „*sdílet výsledky výzkumu v tomto novém oboru a zajistit vzájemnou kontrolu členských států při využívání atomové energie*“. Institucemi *EURATOM* se staly *Shromáždění, Komise Euratomu, Soudní dvůr a Rada ministrů*.

Vzhledem k rozšiřování oblastí působnosti a složité spolupráce při řízení jednotlivých politik, vznikly na základě „*Smlouvy o zřízení společné Rady a společné Komise ES*“, též nazývané jako *Slučovací smlouvy* jednotné instituce pro všechna tři integrační seskupení. Slučovací smlouvou, která byla podepsána 8. dubna 1965 a v platnost vstoupila 1. července 1967, byla vytvořena *Komise ES* a *Rada ES*. *Shromáždění* a *Soudní dvůr* byly společnými institucemi pro *ESUO, EHS* a *EURATOM* již od podpisu *Římských smluv*, jak bylo zmíněno v předcházejících odstavcích. Zároveň se od vzniku jednotných institucí

začal používat pojem *ES* a byla to právě ***Evropská společenství***, která začala používat modrou vlajku s dvanácti hvězdami, symbolizujícími sjednocení Evropy. Počátek 70. let 20. století je spjat se zapojováním Spojeného království do *ES*, které se jejich členem stalo po několika „eskapádách“ v roce 1973. Následná dvě rozšíření (do vzniku *EU*) se uskutečnily v letech 1981 a 1986, kdy se jejich členem stalo Řecko, respektive Španělsko a Portugalsko (Lacina, 2011).

EU byla na počátku 90. let 20. století výsledkem více než čtyřicetiletého politického a ekonomického formování evropských států. *EU* vznikla na základě *Maastrichtské smlouvy* (*Smlouva o Evropské unii*), jež byla podepsána 7. února 1992 v nizozemském městě *Maastricht* po velmi dramatickém průběhu jejího přijímání. *Maastrichtská smlouva* byla odmítnuta Dánským královstvím v prvním referendu a hladké referendum neproběhlo ani ve Francii. Smlouva nakonec vstoupila v platnost 1. listopadu 1993 (Euroskop, 2012a). *Maastrichtská smlouva* poprvé zavedla pojem ***EU***, avšak toto uskupení nemělo právní subjektivitu. *EHS* bylo *Maastrichtskou smlouvou* transformováno v *Evropské společenství*, nadále však fungovaly *ESUO* a *EURATOM* (Kaňa, 2010). *Maastrichtskou smlouvou* došlo například dále k přejmenování *Rady ministrů* (*Council of Ministers*) na *Radu Evropské unie* (El-Agraa, 2011). Právní subjektivitu získala až s přijetím *Lisabonské smlouvy* v roce 2009 a od tohoto data se oficiálně nazývá *EU* (Euroskop, 2012b). Nutno podotknout, že rok 1993 znamenal významný posun v integračních myšlenkách, neboť v tomto roce byl zaveden *JVT* a signatářské země *Maastrichtské smlouvy* se zavázaly vybudovat *hospodářskou a měnovou unii* a přijmout společnou měnu s výjimkou Společného království a Dánska (Euroskop, 2012e). Je potřeba zmínit, že s návrhem na uspořádání evropských států v podobě *EU* přišel italský politik *Altiero Spinelli*. Návrh byl předložen v roce 1983 a o rok později byl *Evropským parlamentem* (dále jen *EP*) schválen.

EU zahrnovala všechna tři integrační seskupení, tedy *Evropské společenství*, *ESUO*, *EURATOM* a všechny oblasti jejich působnosti. Lacina (2011, s. 64) dále rozvádí, že „nově pak přibyla Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP) a Spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí (SSVV) navazující na Schengenskou dohodu ve věci přistěhovalectví, víz a azylu“. *Maastrichtská smlouva* zavedla systém tzv. „tří pilířů“. Jednalo se v podstatě o tzv. *antický chrám*, jehož základy tvořily společné

hodnoty a cíle. Z těch pak „vyrůstaly“ zmíněné *tři pilíře* a střechu této stavby představovaly instituce *EU*. Systém těchto pilířů byl následně zrušen *Lisabonskou smlouvou* v roce 2009, kdy tato smlouva vstoupila v platnost. *Lisabonská smlouva* přinesla rozsáhlé změny v rámci *EU*, které se týkají například rozdělení pravomocí. Na základě této smlouvy byly definovány *výlučné*, *sdílené* a *koordinované* pravomoce. Mezi *výlučné* se řadí celní unie, společná obchodní politika, měnová politika eurozóny (pozn.: společná měna euro byla zavedena v roce 1999 v bezhotovostním styku a v roce 2002 ve styku hotovostním) a další. Vnitřní trh, sociální politika či ochrana životního prostředí spadají do pravomocí *sdílených*, a mezi *koordinované* pak kultura, průmysl, cestovní ruch apod. (Kaňa, 2010). Vraťme se však k vymezení pilířové soustavy, kterou zavedla *Maastrichtská smlouva*. *První pilíř* tvořila *ES* a tento pilíř měl nadnárodní neboli supranacionální charakter a členské státy *EU* přenášely na *ES* část své suverenity. Kaňa (2010, s. 39) uvádí, že „*Evropská společenství, měla (do prosince 2009) narozdíl od EU jako takové, právní subjektivitu a v některých oblastech mohla uzavírat mezinárodní smlouvy.*“ Do 1. pilíře patřily například společné politiky v oblasti zahraničního obchodu, zemědělství a dopravy. Po vstupu v platnost *Amsterdamské smlouvy* se z 3. do 1. pilíře přesunuly záležitosti azylové a přistěhovalecké politiky. V rámci tohoto pilíře se hlasovalo na základě kvalifikované většiny. *Druhý pilíř* byl představován *Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou* (dále jen *SZBP*) a tento pilíř fungoval na rozdíl od prvního na bázi mezivládního charakteru. To znamená, že země nedelegují pravomoce „evropským institucím“. Hlavním rozhodovacím orgánem byla *Rada EU*, která zasedá v rámci této koordinované politiky za účasti ministrů zahraničních věcí všech členských zemí (Kaňa, 2010). *Amsterdamská smlouva*, která nabyla účinnosti v roce 1999, vytvořila funkci *Vysokého představitele pro SZBP*, který pomáhal *Radě* při koordinaci této politiky. Od roku 2009 má *EU* funkci *Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku*, kterou vykonává *Britka Catherine Ashton*.

Třetí pilíř byl tvořen *Policejní a justiční spoluprací v trestních věcech* a rovněž měl jako *druhý pilíř* mezivládní charakter a rozhodným byla také *Rada ministrů*. Cílem této politiky byla vzájemná relace mezi jednotlivými policejními a justičními orgány členských států (Kaňa, 2010).

2.2.3. Postavení Spojeného království po 2. světové válce

Spojené království jako jedna z vítězných mocností vyšlo z předcházejících devastujících událostí, které sužovaly nejen evropské národy po dobu šesti let jako téměř suverénní ekonomická autorita (Lacina, 2010). Autoři Baldwin a Wyplosz (2008, s. 31) popisují situaci následovně: „V roce 1945 se téměř každá rodina v Evropě nacházela na území, které bylo buď ovládáno, nebo se právě vymanilo z vlády brutálního fašistického diktátora, případně bylo okupováno, či se právě vymanilo z okupace cizí armády, v horším případě pro ně platily obě charakteristiky současně.“ Britské území nebylo nikdy dobyté a v podstatě ani ne zásadně poničeno armádou Adolfa Hitlera. Lacina (2011, s. 33) dodává, že „díky tomu vzešlo Spojené království z 2. světové války jako sebevědomá evropská velmoc mající k dispozici celé své impérium s koloniemi a přidruženými zeměmi Commonwealthu – pod britskou korunu tehdy patřila jedna čtvrtina světa.“ Avšak ani tyto v zásadě kladné poznatky nic nemění na faktu, že druhá světová válka přinesla Spojenému království více než třistatisícové oběti (Baldwin a Wyplosz, 2008). Nelze opomenout ani fakt, že v období před i po druhé světové válce získala nezávislost řada dřívějších podmaněných území ze strany Spojeného království (viz podkapitola 3. 2.) Spojené království udržovalo před druhou světovou válkou i po ní velmi intenzivní vztahy s USA, důkazem tohoto faktu je válečná spolupráce na straně Spojenců při tažení proti německému vojsku (Baldwin a Wyplosz, 2008). USA se výraznou měrou zasadily o pomoc západoevropským zemím po druhé světové válce v podobě tzv. Marshallova plánu. Stellner (2006, s. 88) uvádí, že „v letech 1948 – 1952 poskytly USA šestnácti převážně západoevropským státům pomoc ve výši 12,8 miliard dolarů. Marshallův plán znamenal pro Evropu hospodářské oživení.“ Největší procentuální alokaci z této pomoci získalo právě Spojené království, následováno Francií a Itálií. Přesné procentuální rozdělení pomoci z Marshallova plánu uvádí tab. 2.3.

Tab. 2.3 Procentuální rozdělení pomoci Marshallova plánu v letech 1948 - 1952
(v % z výše 12,8 miliard dolarů)

<i>Země</i>	<i>Hodnota</i>
Spojené království	24,9
Francie	21,2
Itálie	11,8
SRN	10,8
Nizozemsko	7,7
Řecko	5,5
Rakousko	5,3
Belgie	5,3
Ostatní země	7,5

Zdroj: *Stellner, 2006* (vlastní zpracování)

Vztahy mezi Spojeným královstvím a USA „dosahovaly“ nadstandardní úroveň, kterou v jistém smyslu umocňuje tab. 2.3 a v ní uvedená největší alokace z této pomoci. V tab. 2.4 je uvedena celková výše *hrubého národního produktu* a *hrubého národního produktu na obyvatele* Spojeného království a také dalších zemí v roce 1950.

Tab. 2.4 Hrubý národní produkt a hrubý národní produkt na obyvatele v roce 1950 (v dolarech z roku 1964)

<i>Země/Agregát</i>	Hrubý národní produkt (v miliardách)	Hrubý národní produkt na obyvatele (v USD)
USA	381	2536
SSSR	126	699
Spojené království	71	1393 (rok 1951)
Francie	50	1172
SRN	48	1001
Japonsko	32	382

Zdroj: *Stellner, 2006* (vlastní zpracování)

Z tab. 2.4 je patrné, že Spojené království v době představení *Schumanovy deklarace* v roce 1950 se nacházelo na lepší pozici ohledně „národní produkce“ než některé zakládající země ESUO jako jsou Francie nebo SRN, které se „umístily“ za Spojeným královstvím. Pro doplnění je uvedena tab. 2.5, která reflektuje podíl exportu a importu zboží k HDP ve Spojeném království a USA, jakožto jednoho z hlavních partnerů Britů.

Tab. 2.5 Poměr exportu a importu zboží k HDP v běžných cenách v roce 1950 (v %)

<i>Země/Rok</i>	<i>1950</i>
Spojené království	37,1
USA	6,9

Zdroj: *Lacina, 2011* (vlastní zpracování)

Mezinárodní ekonomická integrace a evropská integrace v užším pojetí se v průběhu 20. století stala klíčovým faktorem při utváření ekonomických či politických vazeb mezi evropskými národy. Po konci 2. světové války se hovořilo o tzv. bipolárním uspořádání světa, kdy na jedné straně stály „demokratické“ západní národy a na straně druhé SSSR, tzn. rozdělení světa na západní a východní blok. Integrační seskupení ESUO, EHS a EURATOM patřily mezi hlavní představitele západního bloku v 50. a 60. letech 20. století.

Spojené království, ač představitel silně prozápadního směru, silně umocněného vztahy s USA (tab. 2.3) se k počáteční formě evropské integrace v podobě ESUO postavilo negativně a nezapojilo se do tohoto sdružení. K rozšíření došlo až na počátku 70. let 20. století. Některé protiintegrační faktory již byly nastíněny, avšak celkový vývoj jednání o participaci Spojeného království v evropské integraci a jeho vstupu do ES je popsán v kapitole „*Zapojování Spojeného království do evropské integrace*“.

3. ZAPOJOVÁNÍ SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ DO EVROPSKÉ INTEGRACE

Tato část bakalářské práce je zaměřena na zapojování Spojeného království do evropských integračních struktur a také na vymezení jeho koloniálních vazeb. Období let 1952 – 1973 je v integračních ohledech chápáno jako *etapa integrační dynamiky, ekonomického a sociálního rozvoje*, a právě v tomto období se uskutečnily klíčové události mezi Británií a projektem evropské integrace.

3.1. Stanoviska Spojeného království k počátkům evropské integrace

Ač byl *Winston Churchill* významným iniciátorem navazujícím na myšlenky hraběte *Richarda Coudenhove - Kalergiho*, který usiloval o vytvoření „*Spojených států evropských*“, poválečný vývoj evropské integrace z pohledu Spojeného království se ubíral zcela opačným směrem od myšlenek tohoto bývalého ministerského předsedy Spojeného království.

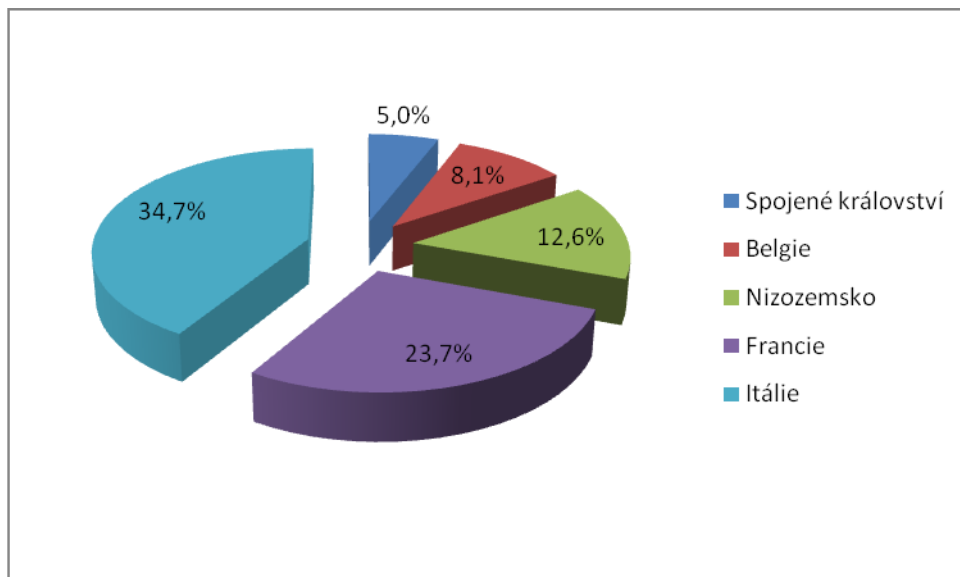
Jak již bylo napsáno v závěru předcházející kapitoly, Spojené království vzešlo z druhé světové války jako sebevědomá velmoc, která jako jedna z mála evropských zemí nebyla (téměř) zdevastována válečnými aktivitami z přelomu 30. a 40. let 20. století (*Lacina, 2011*). Tato skutečnost zaujímala významné postavení při negativních postojích této ostrovní země k počátkům evropské integrace. Spojené království v té době disponovalo úzkým propojením s *USA*. *Lacina (2011, s. 33 - 34)* dále rozvádí, že „*před rodící se užší spoluprací s vyčerpanými státy kontinentální Evropy zvolilo Spojené království pokračování pevného svazku se silným ekonomickým a zahraničněpolitickým partnerem, s nímž si mohlo vzájemně více nabídnout.*“ Nejednalo se však o jediný důvod, *Britové* kategoricky odmítali nadnárodní koncept integračního seskupení, jaký navrhovali *Monnet* se *Schumanem*, v již zmíněné *Schumanově deklaraci* z 9. května 1950. Jednalo se především o nadnárodní charakter institucí, respektive celého uskupení. Instituce, které vznikly v rámci *ESUO*, byly charakterizovány v předcházející kapitole. Spojené království vždy dávalo přednost mezivládní formě spolupráce před nadnárodní formou, nejednalo se však o odmítání

myšlenky spolupráce mezi zeměmi. Spojené království bylo podporovatelem vytváření mezinárodních (mezivládních) organizací, jakými jsou *Severoatlantická aliance* (dále jen *NATO*), *Rada Evropy* nebo *Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci* (dále jen *OEEC*), která sloužila jako koordinátor pomoci pro evropské země z *Marshallova plánu*. Dnes je *OEEC* transformovaná v *Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (dále jen *OECD*) (*Booker a North, 2006*). V důsledku odmítnutí vstupu Spojeného království, vzniklo *ESUO* v rámci šesti zakládajících zemí. V závěru 50. let 20. století došlo k vytvoření integračního uskupení zemí, které si kladlo daleko ambicióznější cíle, než kterými se prezentovalo *ESUO*. Jedná se o *EHS*, jehož charakteristika byla vymezena v podpodkapitole 2. 2. 2. V následujících odstavcích jsou uvedena fakta, týkající se počátečních vztahů Spojeného království s tímto „nově“ vzniklým seskupením. Následně je věnována pozornost také *EURATOM*.

Již konference v Messině v roce 1955, kterou iniciovaly země Beneluxu, a na níž bylo dohodnuto vytvoření *EHS* se účastnila britská delegace. I přes velmi intenzivní vztahy s *USA* a zeměmi *Commonwealth* mělo Spojené království zájem o ekonomickou spolupráci s ostatními evropskými zeměmi. Významnější „integrační kontakty“ tedy započaly v polovině 50. let 20. století, avšak, jak tomu bylo v případě *ESUO*, tak i v rámci *EHS* „napomohl“ nadnárodní koncept vytvářených institucí k negativnímu vyústění těchto snah. Spojené království bylo a v současné době stále je propagátorem mezivládního principu spolupráce mezi zeměmi (pozn.: o postavení Spojeného království a jeho snahách pojednává následující kapitola této bakalářské práce). Právě mezivládní princip spolupráce a hlasování pomocí jednomyslnosti mezi *ESUO* a dalšími zeměmi se Spojené království snažilo prosadit i při jednání v italské Messině, avšak neúspěšně, a proto tuto konferenci opustilo. Za následným odmítavým postojem stály další důležité faktory, které by měly být zmíněny. Francie s Nizozemskem, jakožto země silně se opírající o svůj zemědělský potenciál, se snažily o začlenění zemědělských produktů do konceptu společného trhu, jehož vytvoření si *EHS* stanovilo jako jeden ze základních cílů. Tyto snahy se však setkaly s negativními ohlasy ze strany Spojeného království, neboť tato země měla v té době daleko propracovanější zemědělský sektor než ostatní západoevropské země a nehodlala vynakládat značné prostředky do společného rozpočtu, které měly být použity na tento neefektivní způsob provádění zemědělské politiky, a které měly směřovat především na podporu zemím

s velkým agrárním sektorem. V britském zemědělství pracovala také výrazně menší skupina obyvatel než například ve Francii či Nizozemsku, což dokládá graf 3.1 *Míra zaměstnanosti v sektoru zemědělství v roce 1958*.

Graf 3.1 Míra zaměstnanosti v sektoru zemědělství v roce 1958

Zdroj: *Lacina, 2011* (vlastní zpracování)

Pro úplnost je potřeba zmínit i druhé seskupení, které vzniklo na základě *Římských smluv* z roku 1957 (respektive 1958). V případě *EURATOM*, jehož členskou zemí se Spojené království rovněž nestalo, měly zásadní význam faktory zcela objektivní. Spojené království se díky spojení s *USA* angažovalo při vojenských jaderných výzkumech této země a disponovalo vyšším stupněm rozvoje v této oblasti. Tento vývoj událostí, který se odehrál od poloviny do konce 50. let 20. století, vedl Spojené království k vytvoření *ESVO*.

ESVO vzniklo 4. ledna roku 1960 a jeho iniciátorem bylo právě Spojené království (*Lacina, 2011*). Toto evropské integrační seskupení vzniklo jako reakce na vytvoření *EHS*, založily či vstoupily do něj země, které nesouhlasily s koncepcí (nadnárodní) zmíněného seskupení západoevropských států. Podle *Honové (2007, s. 28)* „mezi hlavní motivy jeho vzniku patřilo vytvořit určitou protiváhu Evropskému hospodářskému společenství“. *Gerbet (2004, s. 153)* navazuje, že „šlo o to, zabránit nečlenům Šestky, aby se individuálně

nekoordinovaně připojovali k Šestce (v červnu 1959 Řecko a Turecko požádaly o připojení k EHS); vyvíjet nátlak na Šestku a konečně ukázat, že zóna volného obchodu je realizovatelná. “Zakladatelskými zeměmi *ESVO* se stalo Spojené království, Dánsko, Norsko, Portugalsko, Švédsko, Švýcarsko a Rakousko (Honová, 2007). Později se staly členy Finsko, Island a Lichtenštejnsko. Irsko nebylo členem *ESVO*, ale bylo navázáno na Spojené království, neboť mezi nimi byla vytvořena hospodářská a měnová unie (Gerbet, 2004). Toto integrační seskupení bylo postaveno na principu odstranění překážek omezující obchod mezi členskými zeměmi. Jedná se o *PVO*, tudíž každá členská země provádí samostatnou obchodní politiku. Jak uvádí Lacina (2011, s. 48), „v rámci *EZVO* nehrál politický systém roli. Proto mohly být na rozdíl od *EHS* členem i státy s nedemokratickým zřízením.“ S postupným rozšiřováním *ES* (při prvním rozšíření se jednalo již o *ES*) se členská základná *ESVO* zmenšovala. V současnosti jsou členskými zeměmi pouze Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko. Spolupráce mezi zeměmi *EU* a *ESVO* byla umocněna v roce 1992, kdy byla podepsána *Dohoda o Evropském hospodářském prostoru*, která vstoupila v platnost v roce 1994. Prostřednictvím této dohody byl umožněn přístup zemím *ESVO* na *JVT* (pozn.: od Lisabonské smlouvy *Vnitřní trh EU*), to znamená, že v rámci *Evropského hospodářského prostoru* (dále jen *EHP*) platí volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Členy *EHP* jsou všechny země *ESVO* kromě Švýcarska (Honová, 2007). Členem je tedy 27 států *EU* a 3 země *ESVO*. V současné době jsou tedy členy *ESVO* země, které již dvakrát v referendech odmítli vstoupit do *EU* a Island s Lichtenštejnskem. Jedná se o Norsko, které zamítlo vstup v letech 1972 a 1994 a Švýcarsko v letech 1972 a 1992. Právě Švýcarsko v roce 1992 odmítlo vstup do *EHP*, a tím i do *EU*.

3.2. Spojené království a kolonialismus

Historie kolonialismu Spojeného království má své „tradiční“ místo v učebnicích dějepisu, neboť se jedná o jednoho z největších kolonizátorů světové historie a řadí se vedle Španělska, Portugalska nebo také Nizozemska. Historický výčet těchto událostí je široký a ani neodpovídá charakteru této bakalářské práce, a proto se tato kapitola zaměřuje na stručné vysvětlení hlavních událostí a postupný úpadek Británie v této oblasti.

3.2.1. Vývoj britského kolonialismu

O britské expanzi lze v podstatě hovořit již od 12. století, kdy bylo Anglií dobyto Irsko, následně ve 13. století také Wales a Skotsko. Pro britský kolonialismus, ale i pro dobývání území z pohledu dalších významných kolonizátorů byly důležité námořní flotily. Tyto flotily byly významné také pro obchodní společnosti (nejvýznamnější byla zřejmě *Východoindická společnost*). Tab. 3.1 uvádí následný vývoj v počtu válečných lodí Spojeného království a Francie.

Tab. 3.1 Počet válečných lodí Velké Británie a Francie

<i>Země/Rok</i>	1689	1739	1756	1779
Velká Británie	100	124	105	90
Francie	120	50	70	63

Zdroj: Krejčí, 2010 (vlastní zpracování)

Významné je také období kolonizace Ameriky, kde *Britové* získali v roce 1664 dnešní *New York* (dříve *Nový Amsterdam*). Abstrahujeme – li od dalších událostí a přesuneme se do roku 1783, který je spjat se vznikem *USA*, lze hovořit o zániku *prvního britského impéria*. Británie se poté soustředila na ostatní země světa a toto období se považuje za zrod *druhého britského impéria*. *Maurois* (1995, s. 426) ve své knize *Dějiny Anglie* uvádí: „*V Tichém oceánu byla již v roce 1738 založena trestanecká kolonie v Austrálii.*“ V průběhu 19. století se britská *Východoindická společnost* zaměřila na jednu z nejvíce se rozvíjejících zemí současného světového hospodářství, a to Čínu. Hlavním produktem, na který se *Britové* zaměřili, byl čaj. *Teplík* (2010, s. 448) popisuje britské obchody s Čínou takto: „*Britové dlouho hledali položku, jíž by bylo možno nákupy čaje kompenzovat. Podařilo se jim to kolem roku 1820, přičemž onou klíčovou položkou se stalo opium, pěstované v indickém Bengálsku.*“ Vývoz této komodity se však později stal předmětem sporu, neboť export dosáhl „nevidaných“ rozměrů. V roce 1839 bylo na pokyn čínského komisaře v Kantonu velké množství opia naházeno do moře. Velkou Británií to bylo považováno za záminku k boji a v té době vypukla první opiová válka. Poté následovaly ještě další dvě. *Britové* však drželi významné kolonie i v Africe (viz obr. 3.1, který zobrazuje

již samotnou dekolonizací). V roce 1869 byl vybudován Suezský průplav, který byl v roce 1875 odkoupen právě Brity. Británie poté společně s Francií převzaly kontrolu nad Egyptem. Nadvláda nad Egyptem s sebou nesla i povstání v Súdánu, který byl právě tehdy pod kontrolou Egypta. Británie s Francií se rozhodly zabránit těmto aktivitám, a ty byly také záhy potlačeny. Po krátkém nedorozumění francouzského kapitána *Marchanda* a britského generála *Kitchenera* byla podepsána britsko – francouzská dohoda o rozdělení střední Afriky. Britové získali povodí *Nilu* a *Francouzi* území na západ od Súdánu (*Teplík, 2010*). V další části se bakalářská práce zaměřuje na vznik společenství *Commonwealth*...

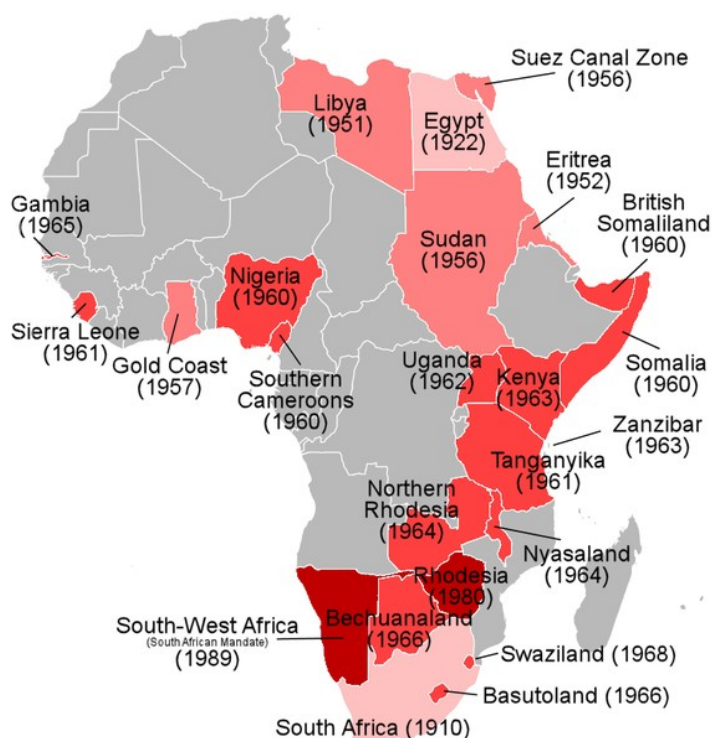
Počátky společenství „*Commonwealth*“ se datují k první polovině 20. století, avšak kořeny „britské nadvlády“ sahají k roku 1867, kdy se první kolonií pod „hlavičkou“ Spojeného království stala Kanada, označována jako dominium, tedy rovnocenný partner Spojeného království v rámci jejího impéria (viz následující řádky). Britský politik Lord Rosebury nazval v Austrálii roku 1884 toto společenství jako „*Commonwealth of Nations*“ (*Thecommonwealth, 2013a*). Na počátku 20. století se dalšími dominii staly Austrálie (1901), Nový Zéland (1907), Jižní Afrika (1910) a Irský svobodný stát (1922). S výjimkou Irského svobodného státu, jehož existence ještě nebyla naplněna, se všechny členské země zúčastnily první světové války (1914 – 1918). Období po skončení první světové války bylo charakteristické hledáním nového statutu tohoto společenství a přetvářením vztahů vůči Spojenému království. Na setkání států v roce 1926, které neslo název „*Imperial Conference*“ byla přijatá tzv. zpráva *Balfour*, která definovala již zmíněná domínia (Dominions) jako rovnocenná autonomní společenství (nikoli podřízená) a členy britského společenství národů. Tato definice, též označována jako „*Westminsterský statut*“ byla zavedena do britského právního řádu v roce 1931, a právě od tohoto roku se eviduje přeměna dosavadního impéria právě na *Commonwealth*. Statut byl přijat také v Kanadě, potažmo v oblasti New Foundland (připojil se ke Kanadě v roce 1949), Irském svobodném státě, Jižní Africe, Austrálii a na Novém Zélandu. Indie, která byla v té době největší britskou kolonií na světě, se stala dominiem v roce 1947, kdy získala nezávislost na Spojeném království (*Thecommonwealth, 2013a*).

Po druhé světové válce prošel Commonwealth výraznými změnami. Jak již bylo zmíněno v předcházejícím odstavci, v roce 1947 získala nezávislost Indie a došlo ke vzniku

státu Pákistán (později se od něj oddělil také Bangladéš). Na konferenci ministerských předsedů Commonwealth v roce 1949 bylo rozhodnuto, že Indie zůstane i nadále členem jako samostatná republika. Z názvu společenství byl odejmut také název „*British*“, aby došlo k umocnění „revolučních“ tendencí. Od roku 1960, který je označován jako „*Rok Afriky*“, došlo ke zvýšení rozmanitosti v rámci tohoto seskupení, neboť následovalo rozšíření o země z Afriky, Karibiku, Tichomoří a Středomoří. Tento rok však znamenal také oslabení vlivu Spojeného království, po získání nezávislosti dříve podmaněným zemí. V roce 1965 byl představiteli Commonwealth založen *Generální sekretariát*, který má sídlo v Londýně. Generální sekretariát funguje jako nezávislá občanská služba, v jejímž čele stojí Generální tajemník (současným Generálním tajemníkem je indický diplomat *Kamalesh Sharma*, který nastoupil do funkce 1. dubna roku 2008, po jmenování hlavami Commonwealth v ugandské Kampale). Ke dvěma významným událostem došlo v roce 1971, kdy byla přijata Singapurská deklarace principů Commonwealth (lidská práva a rasová a ekonomická spravedlnost). Došlo také k vytvoření *Commonwealth Fund for Technical Cooperation* (CFTC) – Fond Commonwealth pro technickou spolupráci (*Thecommonwealth*, 2013b).

Z původních 8 členů se Commonwealth rozšířil na současných 54 členských států. K prozatímnímu poslednímu rozšíření došlo v roce 2009, kdy se členskou zemí stala Rwanda (*Thecommonwealth*, 2013c). V roce 2009 bylo však také pozastaveno členství Fidži. K výrazným změnám došlo až v průběhu 60., 70. a 80. let 20. století (pozn. v roce 1958 získala nezávislost Ghana). Mezi lety 1961 až 1970 „ztratilo“ Spojené království 11 zemí (jednalo se např. o Sierra Leone, Ugandu, Tanzánii, Keňu nebo Lesotho). V 70. letech se osamostatnily Seychely a v roce 1980 došlo k osamostatnění Jižní Rhodesie (dnes Zimbabwe) (*M.ceskatelevize*, 2010). Britskou dekolonizaci v Africe reflektuje obr. 3.1.

Obr. 3.1 Britská dekolonizace Afriky

Zdroj: *Brown, 1999*

Cílem společenství Commonwealth je vytváření aktivit, které vedou k podpoře a hlavně k dosažení společných cílů v oblasti demokracie a lidském rozvoji. Jednotlivé členské země jsou kromě společného jazyka (angličtina) spjaty historickým vývojem, demokratickými hodnotami, svobodou, mírem apod. Tyto hodnoty byly přijaty na dvou zasedáních, a to v Singapuru (1971) a Harare (1991). Pro strukturu Commonwealth jsou nejvýznamnější dvě osoby a tři mezivládní organizace. Královna *Alžběta II.* zastává nejvyšší funkci jako hlava celého společenství, a již zmíněný *Kamalesh Sharma* působí jako Generální tajemník Commonwealth a globální obhájce (*Thecommonwealth, 2013e*).

Pro názornost je v tab. 3.2 *Obchod EU se zbožím podle oblasti* uveden podíl obchodu EU se společenstvím Commonwealth a ostatními zeměmi/částmi světa.

Mezi hlavní orgány (mezivládní organizace) patří (*Thecommonwealth, 2013e*):

- Commonwealth Secretariat (provádění plánů - tech. pomoc/poradenství),
- Commonwealth Foundation (pomoc při prosazování demokracie a rozvoje),
- Commonwealth of Learning (podpora vzdělávání).

Tab. 3.2 Obchod EU se zbožím podle oblasti (2004)

<i>Oblast/Směr obchodu</i>	Import	Export
Rozvinuté země	14,0 %	16,8 %
USA	5,1 %	7,8 %
Švýcarsko	2,0 %	2,5 %
Japonsko	2,4 %	1,4 %
Rozvíjející se země	15,9 %	12,4 %
Commonwealth	3,0 %	2,2 %
Jiné	1,0 %	1,0 %
Mimo EU	33,8 %	32,4 %
V rámci EU	66,2 %	67,6 %
Celkem - EU	100,0 %	100,0 %

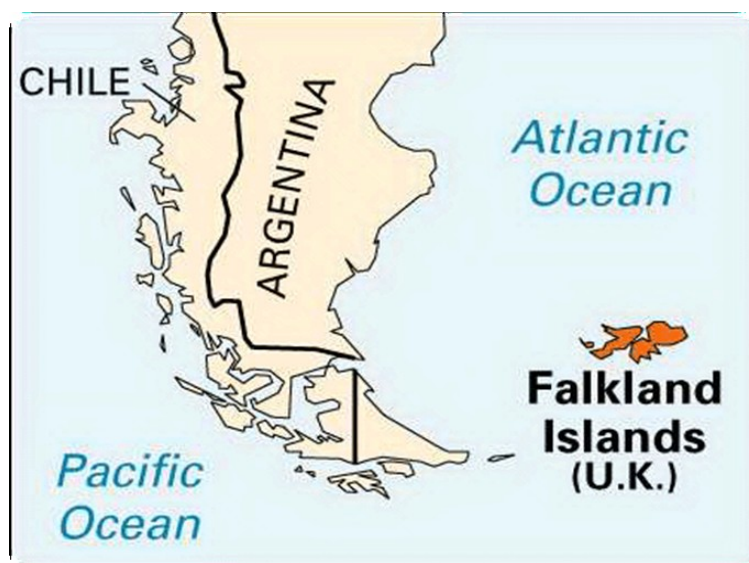
Zdroj: *El - Agraa, 2011* (vlastní zpracování)

3.2.2. Spor o Falklandy

Falklandy, někdy také nazývány jako Malvíny jsou ostrovy, které se nacházejí východně od pobřeží Argentiny. Ve dnech 10. a 11. března 2013 se na těchto ostrovech konalo referendum o tom, zda si jejich obyvatelé i nadále přejí být zámořským územím Spojeného království. Referendum dopadlo zcela jednoznačně ve prospěch Británie, neboť obyvatelé rozhodli podílem 98,8 % pro setrvání „pod jejich vlajkou“ (*Rozhlas, 2013*). Ve prospěch Británie v nedávném referendu hrál roli i fakt, že obyvatelé těchto ostrovů mají svou samosprávu, získávají řadu dotací apod. Argentina, která si na toto území dělá také nárok, referendum neuznává. V 19. století byly Falklandy osídleny právě Argentinci,

avšak toto území později získalo Spojené království, a jak ukázalo referendum, tak je bude mít ve své moci i nadále. V roce 1982 vypukla na Falklandech válka, neboť *argentinská junta* poslala na jejich území vojáky. Ta však netrvala dlouho, protože *Argentinci* pod tlakem *Britů* kapitulovali. Spory o Falklandy opět vyvstaly zřejmě i díky tomu, že v nedávné době byla na jejich území nalezena nová ložiska ropy, neboli „černého zlata“ (*Denikreferendum, 2013*).

Obr. 3.2 Falklandské ostrovy

Zdroj: *Britannica, 2013*

Mohlo by se zdát, že britský kolonialismus je pojmem vycházejícím z dějepiseckých dokumentů. Lze však vypožorovat, že nemá své místo jen v historii, ale jeho dopady sahají až do současnosti....Je možné hledat určitou analogii mezi britským kolonialismem a současným postavením Catherine Ashton...? Potřebuje mít Británie neustále vliv na zahraniční politiku...? Ačkoli Spojené království již ztratilo mnoho dříve ovládaných území, i v současné době má vliv na celou řadu zemí, včetně již zmíněných Falklandských ostrovů. Tyto změny v celosvětovém uspořádání a také změny v postavení zemí Commonwealth na počátku 60. let 20. století měly vliv také na evropský integrační proces z pohledu Spojeného království, neboť došlo k výraznému oslabení jeho vlivu (viz dekolonizace Afriky). Hovoří – li se o kolonialismu, v mých očích je právě působení EU jistým typem kolonialismu, kdy se snaží získávat stále větší vliv na správě evropských zemí.

3.3. *Vstup Spojeného království do ES*

Obnovení snah Spojeného království pro zapojení do evropského integračního procesu se datuje k 31. červenci roku 1961, tedy jen rok a půl od vzniku *ESVO*, jehož vytvoření prosazovalo Spojené království již při zakládání *EHS*. V půli roku 1961 podalo Spojené království společně s Irskem a Dánskem žádost o vstup do *EHS* (Lacina, 2011). Otázkou zůstává, proč Spojené království změnilo názor v tak krátkém časovém horizontu. Vysvětlení lze nalézt v několika nejen ekonomických aspektech. Jak již bylo řečeno, průběh 60. let 20. století byl významný pro kolonizované země světovými velmocemi, včetně kolonizátora v podání Spojeného království. Dekolonizací ztratilo značnou část ovládaných území, která zanechala na této zemi znatelné stopy. Spojené království po tomto procesu již nebylo tak dominantní zemí ve světovém měřítku a začalo si zřejmě uvědomovat svůj menší vliv na globální správu světa. Podle Laciny (2011, s. 50) „v tuto chvíli si můžeme připomenout velice přesný odhad hraběte Coudenhove-Kalergi, který už v roce 1923 tvrdil, že zapojení Spojeného království do Pan-Evropy si dokáže představit až poté, co tato země ztratí svoji koloniální moc.“ Ztráta koloniálních území však nebyla jediným faktorem, který sehrál významnou roli při žádosti Britů pro vstup do *ES*. Spojené království „čelilo“ nátlaku ze strany USA, aby usilovalo o zapojení do procesu evropské integrace. V době rostoucího vlivu SSSR, představovalo zapojení Spojeného království významný krok při posílení americko – evropské spolupráce. Na počátku 60. let 20. století byla tedy zahájena diskuze o případném vstupu Spojeného království, Irska a Dánska do *EHS*. K těmto třem uvedeným zemím připojily o rok později své žádosti také Španělsko, Portugalsko a Norsko (Lacina, 2011). Při úvodních vyjednáváních panoval mezi zeměmi *EHS* optimismus podpořen právě žádostmi o vstup Spojeným královstvím a dalších zemím.

Úvodní optimistické představy však neměly dlouhého trvání, neboť v roce 1963, francouzský prezident *Charles de Gaulle*² odmítl pokračovat v jednáních o vstupu Spojeného

² Charles de Gaulle, celý jménem Charles André Joseph Marie de Gaulle se narodil 22. listopadu roku 1890 v Lille. Účastnil se již první světové války a v roce 1916 byl zajat německým vojskem. Druhé světové války se účastnil již jako velitel tankového pluku a v roce 1940 se stal velitelem 4. tankové divize. Za své válečné úspěchy si vysloužil povýšení na brigádního generála. Prezidentský úřad vykonával v letech 1959 až 1969, kdy složil abdikaci, protože nesouhlasil s přenesením určitých kompetencí na krajské jednotky. Úmrtí Charlese de Gaulle se datuje k roku 1970 (Osobnosti, 2013).

království (tento okamžik je nazýván jako první „francouzské veto“). *Baldwin a Wyplosz (2008, s. 42) uvádějí, že „De Gaulle byl jako Adenauer silným stoupencem francouzsko-německé spolupráce, ale byl velmi zdráhavým proevropanem. Vždy měl výhrady k nadnárodním organizacím, ESÚO nevyjímaje.“* Jeho kroky při vykonávání prezidentského úřadu vedly k odmítnutí žádostí pro rozšíření evropského integrace. V roce 1967 podalo Spojené království, Irsko, Dánsko a Norsko druhou žádost o přistoupení do EHS, avšak ani tyto snahy se nesetkaly s pochopením francouzského prezidenta *Charlese de Gaulle*, který se vyjádřil odmítavým postojem i v tomto případě. Obě tato veta znamenala konec vyjednávání i pro Irsko s Dánskem, protože tyto přihlášky byly podány v jednom balíčku, a pro tyto země neměla účast bez Spojeného království smysl. Tato subjektivní rozhodnutí měla zásadní vliv na postoj ostatních zemí a následný vývoj evropského integračního procesu. Charles de Gaulle se obával, že by případným vstupem Spojeného království mohlo dojít k ovlivňování Evropy, potažmo celého systému EHS prostřednictvím USA (*Lacina, 2011*). Vztah mezi Spojeným královstvím a USA byl popsán v předcházejících řádcích.

Jednalo se však víceméně právě o postavení Francie, která měla dominantní postavení v západní Evropě. Musela by tedy „soupeřit“ s významnou velmocí, kterou jistě Spojené království v té době bylo, a to i přes ztrátu mnoha ovládaných kolonizovaných území. I přes „úspěšné“ dokončení celní unie v roce 1968 zasáhla v té době již ES první krize, kterou vyvolala právě tato francouzská veta. Země ES byly těmito francouzskými praktikami velmi pobouřeny a došlo k oslabení integračních tendencí, které bez účasti Francie nemohly být realizovány. Negativní postoj ostatních členských zemí druhé francouzské veto jen prohloubilo, neboť již před tímto aktem došlo k tzv. *Politice prázdné židle*. Vysvětlení přináší *Lacina (2011, s. 48 - 49)*: „Od roku 1965 mělo v některých oblastech začít platit hlasování kvalifikovanou většinou (když se dá dohromady stanovený počet hlasů, mohou být ostatní státy přehlasovány). Francie se obávala přehlasování zejména v otázkách zemědělství. Obvinila Komisi z překračování pravomocí a odmítla se účastnit jednání Rady. Tím fakticky dosažení jakékoliv společné dohody zablokovala. Francie nakonec prosadila „dohodu o nedohodě“, která zajistila, že se nepřijme žádné rozhodnutí, proti němuž by některá země vznesla námitku z důvodu ohrožení národních zájmů. Takový stát potom využije právo veta. Dohody bylo dosaženo 29. ledna 1966 v Lucemburku a vstoupila

do historie jako tzv. Lucemburský kompromis. Ukládá státům usilovat o hledání kompromisu „po rozumnou dobu“, aniž by samozřejmě bylo někde určeno, jak dlouhá doba je považována za rozumnou. Vše záleží na vůli politiků. Výsledkem celého dohadování nakonec bylo jen okrajové používání většinového hlasování. Státy v zásadě jednají tak dlouho, až dosáhnou shody.“

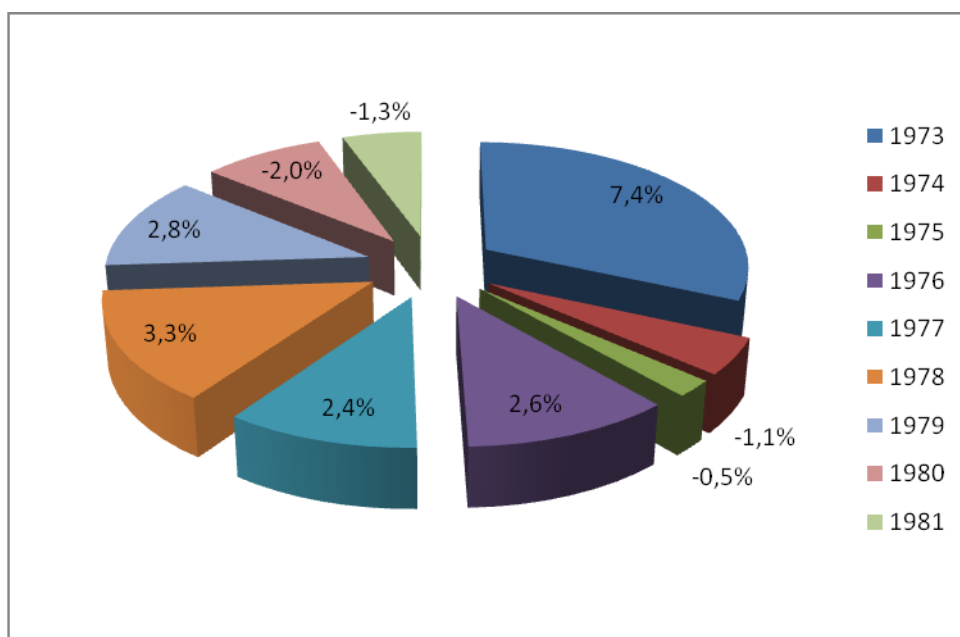
Přes všechny okolnosti, jakými byly počáteční odmítavé tendence a následná francouzská veta prezidenta Charlese de Gaulle, nakonec došlo k prvnímu rozšíření ES v roce 1973. Francouzský prezident Charles de Gaulle zhatil počáteční euforii Spojeného království, Irska, Dánska a Norska, a proto musely tyto země počkat až na jeho rezignaci v roce 1969. Jeho nástupcem se v té době stal Georges Pompidou. Již několikrát začátek vyjednávání s těmito zeměmi započal v roce 1970, a to konkrétně 30. června roku 1970. Byl to právě Georges Pompidou, který značně usiloval, aby se Spojené království stalo členem ES, a to z důvodu většího vlivu na mezinárodním poli. Mohlo by se zdát, že společné kandidatury Spojeného království, Irska a Dánska jsou jen shodou okolností, avšak lze najít zcela racionální vysvětlení toho faktu. Právě Spojené království bylo v té době hlavním obchodním partnerem těchto dvou zemí a případný vstup jen jedné země, respektive nevstoupení Spojeného království by představovalo oslabení ekonomických a dalších vazeb mezi těmito zeměmi (Lacina, 2011). Pro připomenutí, Irsko a Dánsko byly v té době členy ESVO, avšak další členové tohoto uskupení se nenechaly „zlákat“ jejich žádostmi o přistoupení. Podle Baldwina a Wyplosze (2008, s. 41) „zbytek členů ESVO nepožádal o členství ve Společenství z politických důvodů, jako je neutralita (Rakousko, Finsko, Švédsko a Švýcarsko), nedostatek demokracie (Portugalsko) nebo nebyly tolik závislé na trhu EHS (Island)“. Přístupová jednání byla s těmito zeměmi ukončena 22. ledna roku 1972, kdy byla podepsána přístupová smlouva. Jednání byla ukončena se všemi čtyřmi zeměmi, avšak v roce 1973 se do ES zapojily pouze tři z nich. Norsko se členem ES nestalo, protože norští občané odmítli vstup v referendu (Baldwin a Wyposz, 2008). Hlavním důvodem nevstoupení Norska, byl strach místních rybářů z ovlivnění jejich dominantního sektoru hospodářství, tedy rybolovu. Jednalo se především o dotace na rybolov, neboť dotace plynoucí ze strany států přesahovaly finanční prostředky po případném vstupu do ES, a také by místní rybáři museli zpřístupnit svá lovná teritoria i dalším členským zemím. Po zapojení těchto tří zemí docházelo k přijímání řady bilaterálních dohod mezi členskými zeměmi ES a ESVO, neboť po vstupu

této „trojky“ zůstaly ostatní země ESVO v nevýhodné situaci. Baldwin a Wyplosz (2008, s. 42) tvrdí, že „firmy zbylých států ESVO byly (v porovnání se svými konkurenty se sídlem na území ES) na více trzích v nevýhodě a těšily se výhodám na menším počtu trhů. Proto průmysl v ESVO tlačil na své vlády, aby tuto situaci změnily. Výsledkem byla řada bilaterálních dohod o volném obchodu (free trade agreements, FTA) mezi členy ESVO a ES, které začaly platit, když Británie a spol. přistoupily k ES.“

Spojené království vstoupilo do ES za nevyrovnaného stavu mezi tímto uskupením jako celkem a svou ekonomikou. Nutno podotknout, že tempo hospodářského růstu Spojeného království dosahovalo přibližně 2,0 %, avšak původní základající země dosahovaly 4,0% hospodářského růstu. Nerovnováha panovala také mezi hodnotami inflace, neboť Spojené království dosahovalo v té době hodnoty inflace zhruba 9,0 %, ale země ES se pohybovaly na úrovni inflace okolo hodnoty 5,0 %. Sedmdesátá léta byla naneštěstí pro všechny nejen evropské země nebo země ES obdobím ropných šoků³. Lacina (2011, s. 55) následně rozvádí, že se „místo světlych zítřků tak Britové procitli do ještě výraznějšího poklesu hospodářství, rostoucí inflace i nezaměstnanosti. Inflace se, podobně jako v celém světě, podstatně zvýšila: ve Spojeném království z 9,2 % v roce 1973 na 16 % v roce 1974 – o rok později dokonce až na 24,2 % (DSI, 2005). Nezaměstnanost vzrostla z úrovně kolem 4 % v roce 1973 na téměř 6 % v roce 1977, v roce 1984 dosáhla 12 % (Office of National Statistics, 2005).“ Oba tyto ropné šoky se projeví i na tempu růstu reálného HDP Británie, přičemž jeho vývoj znázorňuje graf 3.2.

³ První ropný šok nastal v roce 1973, kdy Organizace zemí vyvážejících ropu (dále jen OPEC) omezila vývoz ropy z důvodu vypuknutí válečného konfliktu mezi Sýrií, Egyptem, a proti nim stojícím Izraelem. Roku 1973 činila cena barelu ropy 3 dolary a v roce 1974 13 dolarů. Nárůst ceny barelu činil tedy 330,0 %. Druhý ropný šok se konal v roce 1979, kdy se v Íránu uskutečnila tzv. islámská revoluce. Írán byl posléze napaden svým geografickým sousedem – Irákem, v jehož čele stál Saddám Hussain. Cena za barel ropy se „dotkla“ hranice 40 dolarů (Euroekonom, 2005).

Graf 3.2 Tempo růstu reálného HDP v letech 1973 – 1981

Zdroj: OECD, 2012 (vlastní zpracování)

Britské odhodlání vstoupit do evropského integračního procesu bylo „odměněno“ zklamáním v podobě hospodářského úpadku, problémy s nezaměstnaností a rostoucí inflací. Pozitivum lze nalézt ve zvýšené obchodní výměně se zeměmi ES, dokumentované v tab. 3.3.

Tab. 3.3 Obchodní výměna Spojeného království s ostatními zeměmi ES

<i>Směr obchodu/Období</i>	1962	1970 – 1972	1973 – 1975	1979 - 1981
Podíl ES – 6 na britském vývozu	19,8 %	21,8 %	25,1 %	34,0 %
Podíl ES – 6 na britském dovozu	15,8 %	22,3 %	28,6 %	36,6 %

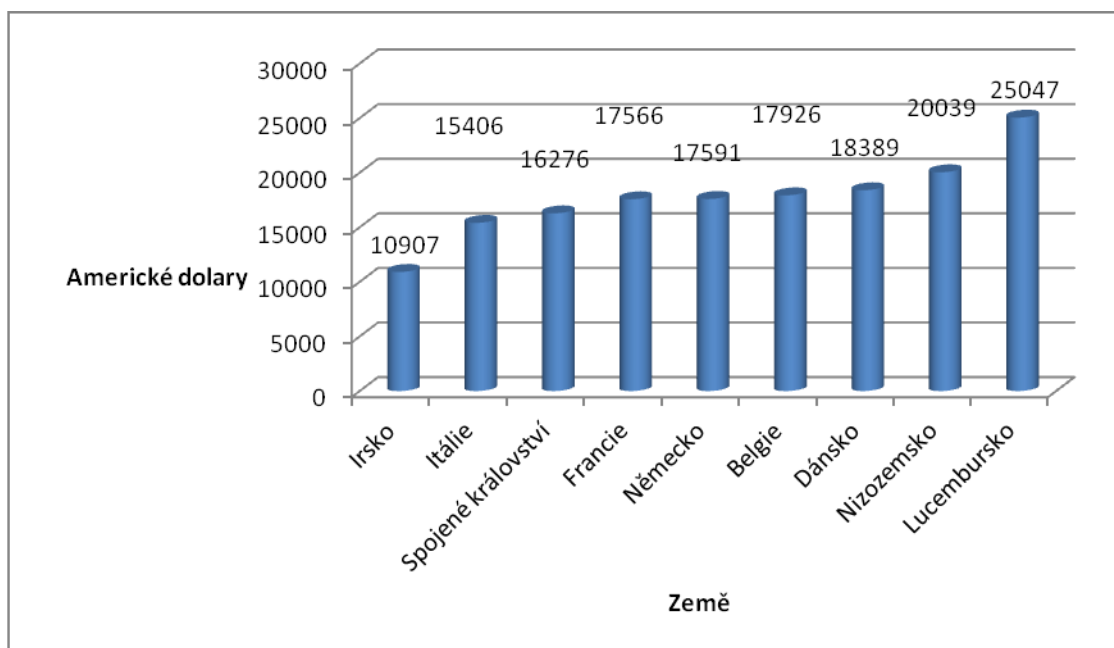
Zdroj: Lacina, 2011 (vlastní zpracování)

Jistě zajímavým faktem je v historii britské a evropské integrace referendum, které bylo vyhlášeno britskou vládou v roce 1975. Důvodem pro vypsání tohoto referenda byla změna v britské vládě, která chtěla diskutovat o podmínkách, které byly dojednány

v předvstupním období Spojeného království. Nespokojenost panovala především ve finančních otázkách, konkrétně v nesouladu poměru příjmů a výdajů do rozpočtu *ES* (pozn. Spojené království bylo v polovině 70. let 20. století jednou z nejchudší členskou zemí, avšak vynakládalo do společného rozpočtu druhou nejvyšší částku). Britské obyvatelstvo se však v referendu vyjádřilo poměrem 67,2 % pro zachování členství v *ES* (*Lacina, 2011*). Platby do společného rozpočtu však zůstávaly „horkou“ a nevyřešenou otázkou z britského pohledu.

O skutečnosti, že ekonomika Spojeného království nebyla v polovině 70. let 20. století v nejlepší kondici reflektuje graf 3.3.

Graf 3.3 HDP na obyvatele v roce 1975 (v PPP – referenční rok 2005)

Zdroj: *OECD, 2013* (vlastní zpracování)

Silné poválečné postavení Spojeného království a neochota spolupracovat s ostatními „zničenými“ státy Evropy byla hlavním důvodem nezapojení se do počátků evropské integrace v 50. letech. V dalším průběhu vývoje však začala Británie své postavení ztrácet (nezávislost kolonií, hospodářská situace). O postavení Spojeného království, včetně plateb do společného rozpočtu *ES*, a zejména o tzv. *britském rabatu*, který pro Spojené království

vyjednala první ministerská předsedkyně této země *Margaret Thatcherová*, pojednává kapitola „*Současné postavení a budoucí možnosti Spojeného království v evropské integraci*“. V souvislosti s první ministerskou předsedkyní UK a její hospodářskou politikou, jsou v práci poznamenány určité paralely se současnou vládou a politikou *Davidu Camerona*. To je jeden z důvodů, proč se v následující kapitole „*Současné postavení...*“ bakalářská práce zabývá také obdobím vlády *Margaret Thatcherové*. V následující kapitole jsou rovněž uvedena fakta ohledně referenda o setrvání členství v EU, které hodlá vyhlásit *David Cameron*.

4. SOUČASNÉ POSTAVENÍ A BUDOUCÍ MOŽNOSTI SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ V EVROPSKÉ INTEGRACI

V rámci této kapitoly je vymezeno kritické období 70. a 80. let 20. století, ačkoli se tato část bakalářské práce nazývá „*Současné postavení a budoucí možnosti...*“. Období tzv. *rovných šoků* má však výrazný vliv i na současné postavení Spojeného království a samozřejmě na fungování *EU*. Jedná se především o tzv. britský rabat, který byl vyjedнан historický první ministerskou předsedkyní Spojeného království, *Margaret Thatcherovou*.

Spojené království mělo vždy a má v evropské prostředí speciální postavení. Po „úspěšném“ vstupu do *ES* se mohlo zdát, že se Británie stala proevropským členem a bude tiše spolupracovat na „evropském projektu“. Zdání však narušila právě *Margaret Thatcherová*. Lze snad považovat za pokračovatele jejích myšlenek osobu *Nigela Farage* či *Davida Camerona*...?

4.1. *Politika Margaret Thatcherové – pokračování britského euroskepticismu*

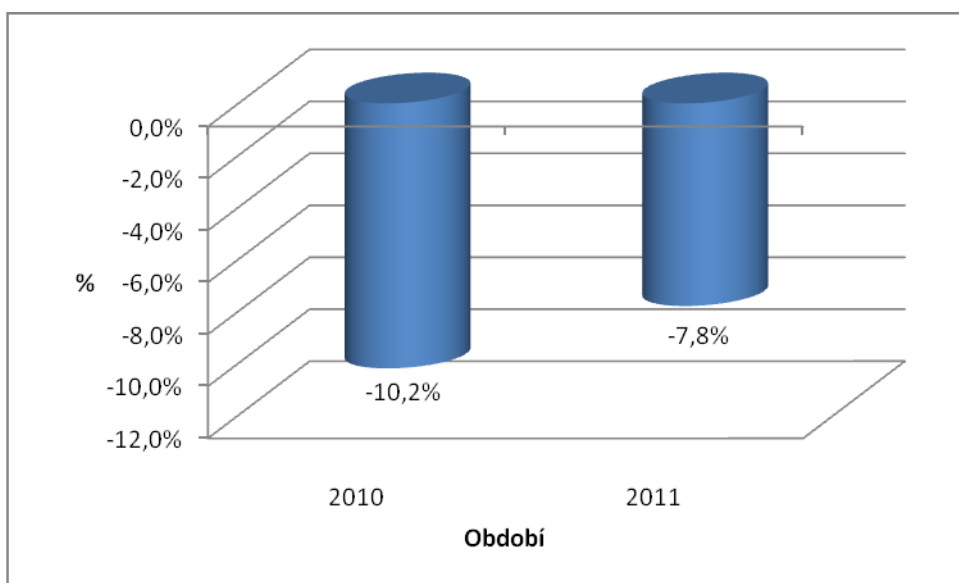
K zásadnímu převratu došlo v roce 1979, kdy se ve Spojeném království dostala k moci konzervativní strana, a do křesla ministerského předsedy (v tomto případě ministerské předsedkyně) usedla „železná lady“ Margaret Thatcherová a stala se první ženou v této funkci. Po jejím nástupu došlo ke změnám, které jsou podle *Tomeše (2008, s. 90)* „podobné změnám, které proběhly ve Spojených státech pod Reaganovou administrativou a vžilo se pro ně označení **neokonzervativní** obrát hospodářské politiky.“ Tyto změny spočívaly zejména v ústupu od intervencionistických tendencí, které byly označeny jako hlavní příčiny nedostatečně uspokojivého, spíše velmi znepokojivého vývoje v 70. letech 20. století, ale také celkově po druhé světové válce. Základním cílem národohospodářské politiky se stalo udržování přijatelné míry inflace, které mělo být dosaženo prostřednictvím racionální monetární politiky. Došlo k opuštění od cíle plné zaměstnanosti, které bylo dosahováno prostřednictvím ovlivňování agregátní poptávky

fiskální politikou, neboť to byl právě jeden z faktorů inflačních problémů v předcházejících letech. Tomeš (2008, s. 90) také mimo jiné uvádí, že „*toto přehodnocení cílů bylo inspirováno monetarismem, podle kterého jsou reálné efekty fiskální expanze pouze dočasné a dlouhodobě vyvolávají nárůst cenové hladiny.*“ Konzervativní vládou byl hlavním zdrojem ekonomických problémů označen velký podíl veřejných výdajů a vláda Margaret Thatcherové se snažila o omezování role státu na makroekonomické i mikroekonomické úrovni. Mezi hlavní strategie této vlády patřily deregulace, snižování daní a privatizace, přičemž byly viníkem označeny odborové svazy, které nedostatečně usilovaly o strukturální změny. Předcházející typy hospodářských politik byly kritizovány za prohlubování inflačních tlaků, nýbrž Margaret Thatcherová usilovala o neinflační prostředí, které mělo napomoci vytvoření stabilního ekonomického růstu Spojeného království.

„I v současné vládě David Camerona a britského ministra financí George Osborna lze pozorovat podobné ekonomické kroky těm, které byly prováděny za vlády Margaret Thatcherové. Britská vláda podniká kroky, aby snížila deficit státního rozpočtu. Uchýlila se ke snižování státních výdajů a daní. Podle Osborna mělo dojít k vyrovnání tzv. strukturálně běžného deficitu⁴ do konce funkčního období současného parlamentu, tedy do konce roku 2015 (Finance, 2010). Na konci roku 2012 však prohlásil, že snižování deficitu se prodlouží až do fiskálního roku 2015/2016. Britská vláda plánuje na rok 2014/2015 snížit daň z firemních zisků z 22,0 % na 21,0 %, a mělo by dojít také k daňovým úlevám pro rodiny a seniory (Ceskatelevize, 2012c)...“ Grafy 4.1 a 4.2 znázorňují současnou ekonomickou situaci Spojeného království ...

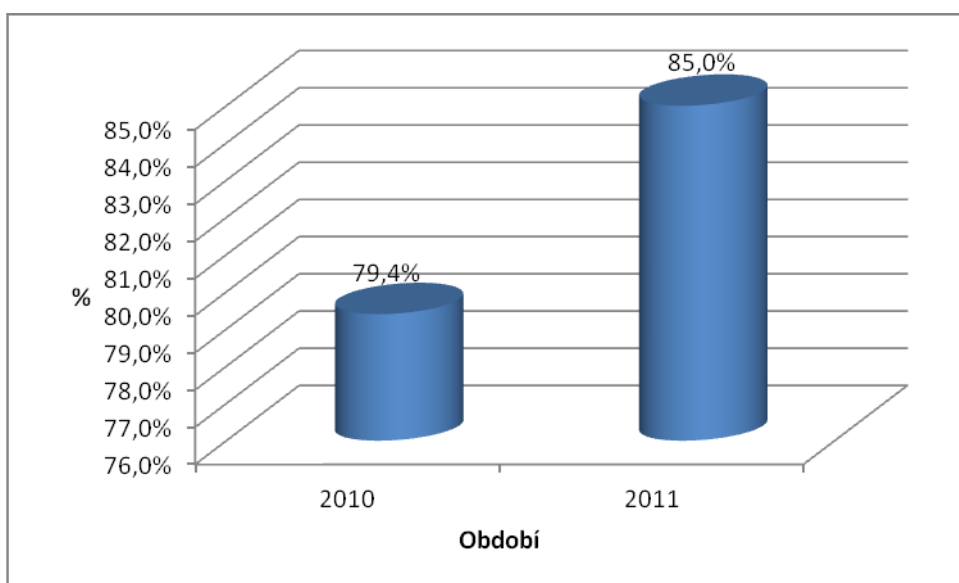
⁴ Schodek očištěný od vlivu ekonomického cyklu a od dlouhodobých investic.

Graf 4.1 Deficit státního rozpočtu (v % HDP)

Zdroj: Eurostat, 2013b (vlastní zpracování)

Graf 4.2 Vládní dluh (v % HDP)

Zdroj: Eurostat, 2013c (vlastní zpracování)

„Na jedné straně se jedná o snižování rozpočtového deficitu, ale současně dochází k růstu veřejného zadlužení...“ Vraťme se zpět k 80. létům 20. století...

Na počátku 80. let 20. století, konkrétně v roce 1982 se britská ekonomika stabilizovala a došlo k oživení hospodářského růstu. Tyto pozitivní tendence byly však zastíněny pokračujícím nárůstem míry nezaměstnanosti, která podle *Tomeše (2008)* dosahovala v roce 1982 hodnoty 9,5 %. Až na konci 80. let 20. století se ji podařilo snížit na 6,4 %. Ke změně monetární politiky Spojeného království došlo v roce 1985, kdy bylo rozhodnuto o přesunu od cílování peněžní zásoby k cílování měnového kurzu. V důsledku těchto změn a snížením cen ropy se snížily inflační tlaky. Prostřednictvím snížení daňového zatížení chtěla *Margaret Thatcherová* stimulovat podnikatelskou aktivitu (***i v současném období Davida Camerona je snaha o zmírnění daňové zátěže pro podnikatelskou obec***).

Tomeš (2008, s. 91) rozvádí myšlenky *Margaret Thatcherové* a tvrdí, že „daň ze zisku korporací byla snížena z 52 na 35%. Přesto však k poklesu všeobecného daňového zatížení nedošlo, podíl daňových příjmů na HDP byl v roce 1988 o necelé 1% vyšší než v roce 1979. Snížení přímých daní bylo kompenzováno zvýšením daní nepřímých (DPH a příspěvků na sociální pojištění).“ Jak již bylo zmíněno, jednou z hlavních strategií vlády *Margaret Thatcherové* byla privatizace, pomocí které mělo být dosaženo poklesu role státu v ekonomice, ale také zabránit požadavkům veřejných korporací, které si nárokovaly financování ztrát z podnikání ze strany vlády. Tyto „ušetřené“ zdroje měly významnou roli při snižování deficitu státního rozpočtu. Dalším důvodem pro privatizaci bylo oslabení sil odborových svazů ve znárodněných odvětvích, mezi které patřily například energetický sektor nebo sektor komunikací (v období do roku 1987 došlo k privatizaci 18 veřejných korporací). V předcházejícím textu bylo zmíněno, že odbory byly považovány za viníka, který zpomaluje strukturální změny. Byla přijata nová legislativa, která oslabila vliv odborových svazů (došlo ke zrušení principu „closed shop“, podle kterého byl zaměstnavatel povinen zaměstnávat pouze pracovníky, kteří byli členy odborových svazů). Tyto kroky jsou označovány jako demontáž „britského socialismu“, v rámci které se má dostat pomoci jen těm, kteří se snaží obtížnou sociální situaci vyřešit vlastním úsilím. *Margaret Thatcherová* se zastávala aktivit, které mají motivovat obyvatele k samostatnosti, podnikatelskému „duchu“ a spoléhání jen sama na sebe. *Tomeš (2008, s. 94)* tvrdí, že, „během konzervativní vlády byla proto omezena štedrost sociálního systému. Výše některých sociálních dávek již nebyla stanovována podle příjmů, ale valorizována na základě inflace, čímž jejich výše ve vztahu k výši mezd relativně klesala. Některé sociální dávky přestaly být poskytovány

univerzálně. *Ve dvou vlnách, na začátku 80. a pak na začátku 90. let, došlo k výraznému snížení dotací na sociální bydlení a ke zpřísnění nároku na vyplácení podpor v nezaměstnanosti.*“ Za překvapivé se může zdát tvrzení, že ve finančním roce 1996/1997 alokovala konzervativní vláda na sociální oblast stejný podíl národního důchodu, jaký byl poskytnut labouristickou vládou o dvacet let dříve, neboť v 80. letech 20. století byla tendence ke snižování těchto dávek (Tomeš, 2008)...

Komplexně lze říci, že 80. léta 20. století představovala pro Spojené království vůbec nejhorší období, co se problematiky nezaměstnanosti týče (v poválečném období). Při hodnocení tzv. *misery indexu*, který je charakterizován součtem míry nezaměstnanosti a míry inflace, lze konstatovat jeho růst ve srovnání s předchozí dekádou (Zlý, 2009). V následujících letech, tedy na přelomu 80. a 90. let 20. století došlo k narušení nebo prohloubení makroekonomické nerovnováhy. „*Vzniklá makroekonomická nerovnováha si vynutila restriktivní zásahy, které vyvolaly recesi a nárůst míry nezaměstnanosti na začátku 90. let. Na podzim 1990 došlo ke změně na postu britského premiéra. Po rezignaci několika ministrů (mezi nimi i ministra financí Nigela Lawsona), ztrátách v doplňovacích volbách a díky problematickým postojům k evropské integraci a churavějící ekonomice donutila opozice uvnitř konzervativní strany Margaret Thatcherovou k rezignaci. Ministerským předsedou se stal představitel umírněných názorů a veřejnosti nepříliš známý John Major* (Tomeš 2008 s. 95).“ Počátek funkčního období Johna Majora nebyl pro něj i celé Spojené království obdobím jednoduchým, neboť celá země se potýkala s výraznou recesí. Docházelo k prudkému růstu cenové hladiny a nezaměstnanosti, a to vedlo k růstu tlaku na znehodnocování národní měny (libry) nebo vystoupení z *Evropského měnového systému* (dále jen *EMS*). V roce 1992 skutečně došlo k opuštění *EMS* ze strany Spojeného království a země přešla na systém „floating“. Ačkoliv Margaret Thatcherová již nezastávala funkci ministerské předsedkyně, John Major pokračoval v „jejím“ privatizačním programu (prodej podniků ve veřejném vlastnictví). V průběhu 90. let 20. století zažívalo Spojené království hospodářské oživení (za příčinu lze klást založení *JVT* v roce 1993), na jeho území byla zakládána různá distribuční a průmyslová centra firmami, které usilovaly o vstup na *JVT* (Tomeš, 2008). I v současné době lze nalézt určitou analogii s postavou Margaret Thatcherové, neboť její zpodobnění si „vysloužila“ dánská premiérka Helle Thorning – Schmidtová. Internetový server *Euroskop* označil její aktivity příznačným

článkem pod názvem „*Dánská premiérka jde ve stopách Thatcherové*“. Jednalo se o situaci, kdy *Schmidtová* varovala, že bude vetovat společný rozpočet *EU* (listopad 2012), pokud Dánsku nebude poskytnut rabat v částce 1 bilión dánských korun (134 miliónů eur). Dánsko se „ohradilo“ tím, že se nechce podílet na platbách slev jiných členských států *EU* (pozn.: Dánsko je čistým plátcem v *EU*). Situace je bizarní, neboť Dánsko ještě v roce 2011 požadovalo, aby byly všechny rabaty zrušeny. K obratu došlo poté, co vyšlo najevo, že systém rabatu bude součástí i rozpočtového rámce 2014 – 2020 (*Euroskop, 2012f*).

4.1.1. Britský rabat

V rámci předvolební kampaně *Thatcherová* usilovala, aby se *ES* stala „silou svobody“ (*Booker a North, 2006*). *Booker a North (2006, s. 224)* uvádějí její proslov: „*Věříme ve svobodnou, a nikoli ve standardizovanou Evropu. Zničte rozdíly uvnitř členských států, a ochudíte celé Společenství... Trváme na tom, aby instituce Evropského společenství byly vedeny k posilování svobody jednotlivce na celém kontinentu. Tyto instituce nesmějí sklouznout k byrokracii. Jakmile přestanou rozšiřovat svobodu, měly by se stát terčem kritiky a rovnováha by měla být opět nastolena.*“ Je nutné poznamenat, že krátce po nástupu *Thatcherové* do funkce se konaly první přímé volby do *EP*. Měsíc po svém nástupu se *Thatcherová* zúčastnila prvního setkání *Evropské rady* (dále jen *ER*), které probíhalo ve Štrasburku (pozn. Francie vybrala právě toto místo, aby poukázala na zásadní význam *EP* ve Štrasburku). Okamžitě na tomto zasedání chtěla *Thatcherová* vznést otázku rozpočtu, který považovala za nepřijatelný ze strany Spojeného království. Průběh jednání však probíhal ve zcela jiném pojetí, byly projednány veškeré aspekty, které být projednány měly, ale požadavky Margaret *Thatcherové* ohledně rozpočtových otázek nikoliv. *Booker a North (2006, s. 225)* reflektují její komentář ze zasedání *ER*: „*Prezident Giscard navrhl, že protože čas kvapí a měli bychom se odebrat na večeři, bude se o rozpočtu jednat druhý den. Souhlasí s tím premiérka Velké Británie? A tak jsem hned na svém prvním jednání Evropské rady musela říct, ne.*“ Od jednajících politiků získala souhlas, že *Evropská komise* (dále jen *EK*) připraví návrh řešení do následujícího jednání *ER*. Na zasedání *ER* v Dublinu bylo Spojenému království navrženo, že se sníží jeho příspěvek o 350 milionů liber (pozn. i nadále by roční platba činila 650 milionů liber). Na toto navržené řešení nemohla Margaret *Thatcherová* přistoupit. Při jednáních ve dnech 27. a 28. dubna 1980, nabídla

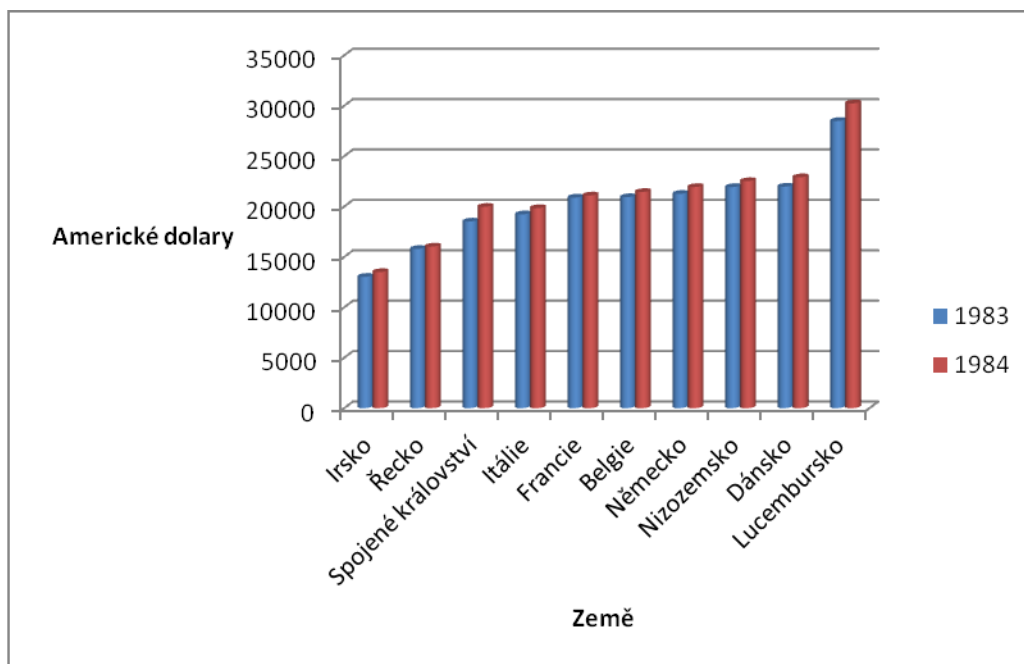
Francie snížení čistých příspěvků ze strany Spojeného království vždy na jeden rok, přičemž na konci daného období by pokračovalo vyjednávání o nové podobě plateb, avšak ani tento návrh nebyl přijat. V tomto evropském „mezičase“ dovedla Margaret Thatcherová konzervativce k dalšímu volebnímu vítězství a hlavní představitelé Francie a Německa, tedy *Giscard* a *Schmidt*, byly „nahrazeni“ *Mitterrandem* a *Kohlem* (právě osobu Helmuta Kohla lze považovat za otevřenější britským snahám). Při jednání dne 20. března 1984 se Řekové a Italové postavili proti návrhu, aby Spojené království získalo trvalé snížení příspěvku do rozpočtu. Kohl s Mitterrandem nabídli Thatcherové snížení příspěvku o 1000 milionů ecu na pět let, ale i tento návrh byl ze strany Thatcherové odmítnut. Na toto odmítnutí Francie s Itálií reagovaly zablokováním navrácení příspěvků za rok 1983. Tento několikaletý spor skončil na zasedání *ER*, které se konalo 25. a 26. června roku 1984 ve Fontainebleau (s Mitterrandem jako předsedající osobou) (*Booker a North, 2006*). Na tomto jednání zazněla slavná věta Margaret Thatcherové, „***I want my money back!***“. Bylo dohodnuto, že Spojenému království se bude vracet 66,0 % z rozdílu mezi prostředky, které Spojené království do rozpočtu odvede, a kolik z něj získá (*Euroskop, 2013a*). *Booker a North (2006, s. 231)* uvádějí, že „*Thatcherová trvala na svých 70 %, Mitterrand nehodlal ustoupit ze 60% a Kohl řekl, že by přistoupil na 65 %. Pak Thatcherová navrhla dvě třetiny, tedy zhruba 66%. Mitterrand ustoupil.*“

Britský rabat byl dojednáán na zasedání *ER* ve Fontainebleau britskou ministerskou předsedkyní Margaret Thatcherovou. Rabat je výrazně spojen s platbami na Společnou zemědělskou politiku, která v 80. letech 20. století představovala významnou část ze společného rozpočtu (hodnota blíží se 80,0 %). Spojené království mělo například oproti Francii výrazně menší zemědělský sektor a přispívalo na *Společnou zemědělskou politiku* (dále jen SZP) mnohem více, než by odpovídalo spravedlivému rozdělení výdajů⁵. V tomto období bylo navíc Spojené království třetí nejchudší zemí z *EHS* (viz graf 4.3.), když její ekonomika dosahovala hodnoty 90,6 % průměru HDP *ES*. Finanční prostředky jsou vráceny **vždy 4 roky** po rozpočtovém roce. Převládá názor, že současná podoba britského rabatu je nespravedlivá a dlouhodobě neudržitelná. Je však nutné podotknout, že *SZP* je

⁵ Británie ve značné míře využívala zemědělské techniky, a tím se zvyšovala efektivita britských farmářů. Vzhledem k vysokému objemu obchodu se zeměmi Commonwealth odváděla Británie velkou část peněz do rozpočtu ES ve formě dovozních cel a poplatků (*Lacina, 2011*).

převážně výhodnější pro země, které disponují nižší hodnotou HDP a velkým zemědělským sektorem, a touto zemí jednoznačně Spojené království není (*Euroskop, 2013a*). Graf 4.3 znázorňuje HDP na 1 obyvatele v letech 1983 a 1984, tedy v období „ostrých“ vyjednávání o britském rabatu.

Graf 4.3 HDP na obyvatele v roce 1983/1984 (v PPP – referenční rok 2005)

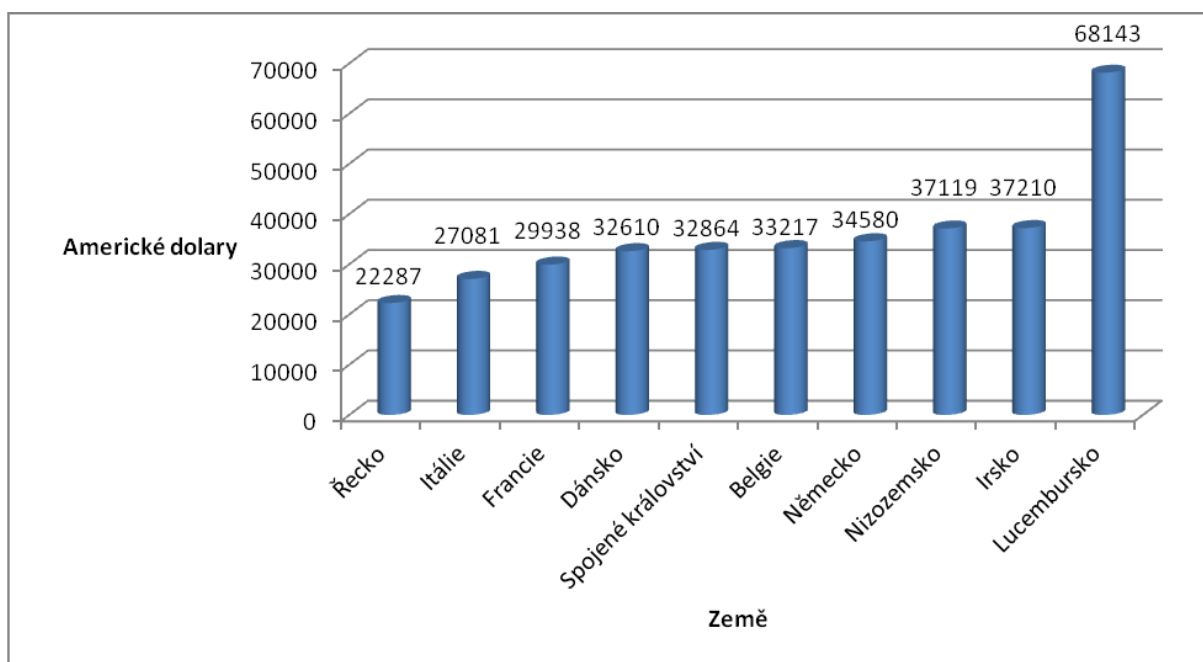

Zdroj: *OECD, 2013* (vlastní zpracování)

Pozn.: Nejvyšších hodnot dosahovalo Lucembursko, kterému i v současné době (2013) patří první příčka v rámci HDP na 1 obyvatele s hodnotou 68 143 dolarů. Na druhém místě je v rámci *OECD* Norsko (46 734 dolarů), které však není členem *EU*, ale je součástí *EHP* (*OECD, 2013*).

Pro srovnání vývoje HDP na obyvatele, je uveden graf 4.4, který reflektuje stejný ukazatel za rok 2011. V grafu se nacházejí údaje stejných zemí jako v případě let 1983 a 1984, aby byla jednoznačně zajištěna srovnatelnost těchto agregátů.

Graf 4.4 HDP na obyvatele v roce 2011 (v PPP – referenční rok 2005)

Zdroj: OECD, 2013 (vlastní zpracování)

V průběhu let bylo navrženo několik řešení této „britské slevy“, avšak podoba zůstala víceméně bez velkých změn. Sleva pro Spojené království může ve finanční perspektivě pro období 2007 – 2013 dosáhnout maximálně 10,5 miliard EUR. Celkový finanční rámec pro období 2007 – 2013 se nachází v příloze č. 3. Některé země však na tuto „britskou slevu“ přispívají menším dílem než ostatní. Německo, Nizozemsko, Švédsko a Rakousko vynakládají o 75,0 % méně než ostatní. Česká republika platí ročně 81 mil. eur, Rakousko pak 26 mil. eur (*Petrmach, 2006*). Britský rabat se mimo jiné stal „problémem“ i při sestavování nového finančního rámce pro období 2014 – 2020, kdy britský premiér *David Cameron* prohlásil, že rozpočet schválí, pokud bude rabat zachován.

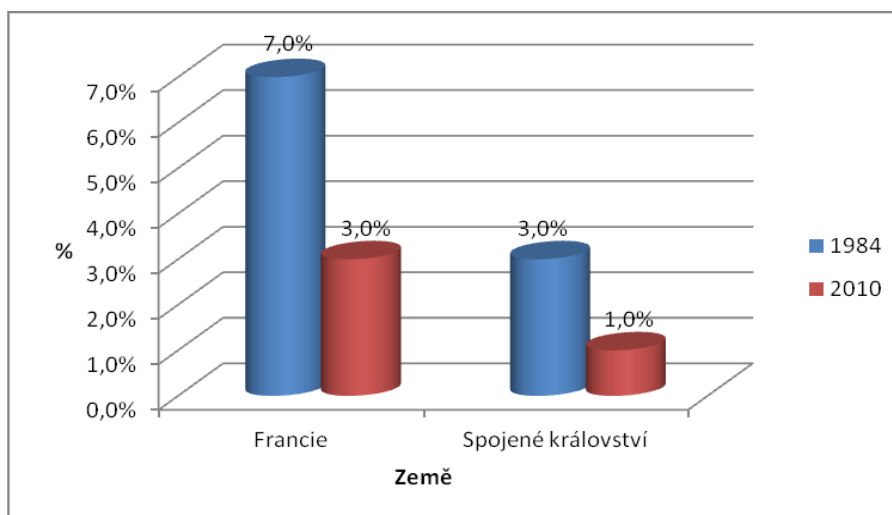
Poslankyně EP *Olga Sehnalová* dne 8. 2. 2013 na svém oficiálním webu uvedla, že *Herman van Rompuy* počítá s rabaty pro pět zemí, jimiž jsou Spojené království (3,6 miliard eur), Německo (1,6 miliard eur), Nizozemsko (650 miliónů eur), Švédsko (160 miliónů eur) a také Dánsko, pro které by to měl být první rabat s částkou 139 miliónů eur (pozn.: u všech zemí se jedná o roční rabat). Rakousko by však většinu svého rabatu mělo

přijít (*Sehnalova, 2013*). Jednotlivé statistické údaje k rabatu (včetně údajů o čistých plátcích do společného rozpočtu) se nacházejí v příloze č. 9 *Britský rabat – data*.

4.1.1.1. Argumenty pro a proti zachování rabatu

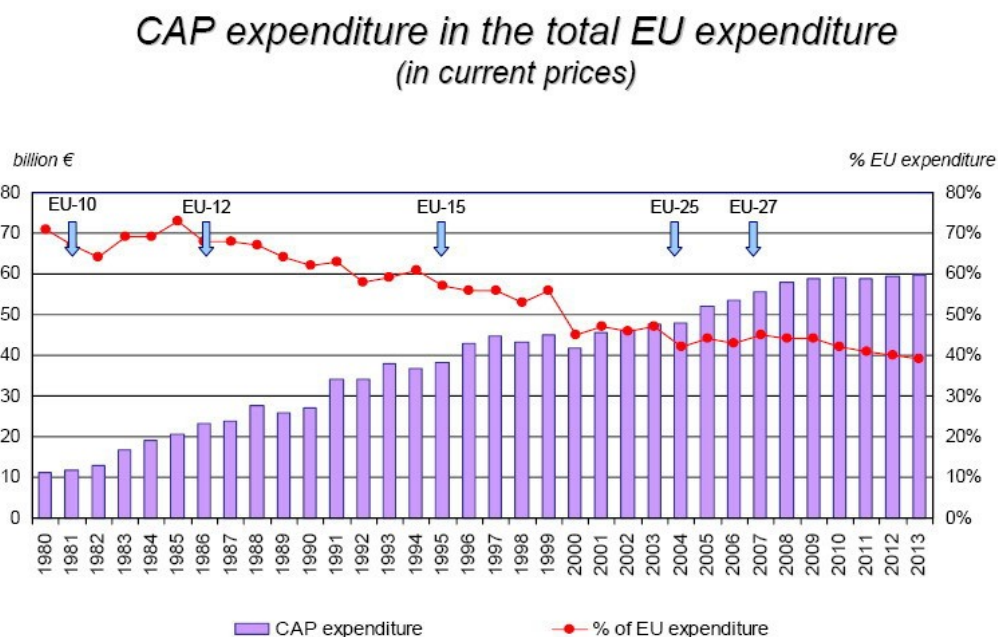
Jedním z argumentů pro zachování britského rabatu je skutečnost, že Spojené království má malý zemědělský sektor a v podstatě dostatečně nevyužívá plateb na *SZP* v porovnání s vynaloženými výdaji, respektive dostává z něj méně než ostatní země. Principiálně se tedy staví proti realizaci *SZP*, a dokud nebude reformována, rabatu se nevzdá. Je nutné podotknout, že Spojené království nabídlo část své vrátky (rabatu) na zajištění financování společného rozpočtu. K zavedení rabatu došlo v období, kdy Spojené království patřilo mezi jednu z nejchudších zemí *ES*, ale v současné době se již nejedná o řešení ekonomické situace, nýbrž o zachování politické a vyjednávací síly *Britů*. Mimo tyto aspekty se rovněž jedná o zatížení ostatních čistých plátců do společného rozpočtu *EU* (*Euroskop, 2013a*). Na druhé straně lze podotknout, že Spojené království není jedinou zemí, pro kterou je stávající forma *SZP* nevýhodná (*SZP* je nevýhodná také pro Dánsko, Švédsko či Německo, pokud porovnáme čisté transfery z rozpočtu a čistý ekonomický užitek)

Graf 4.5 Zaměstnanost v zemědělství (v % z celkové zaměstnanosti)

Zdroj: *Worldbank, 2013* (vlastní zpracování)

Graf 4.6 Výdaje na SZP (CAP) jako podíl na celkových výdajích EU (běžné ceny)

Zdroj: Euroskop, 2013a

„SZP prošla během svého fungování několika reformami, a to například MacSharryho reformou. Výdaje na SZP byly od 80. let 20. století, kdy dosahovaly hranice až 75,0 % společného rozpočtu postupně snižovány až na současnou hranici 40,0 % rozpočtu EU. Vývoj plateb na SZP reflektuje graf 4.6. Pro komparaci významu sektoru zemědělství je uveden graf 4.5, který znázorňuje počet obyvatelstva zaměstnaného v agrárním sektoru.“

4.2. *Partneři Spojeného království*

„Britský rabat“ není jediným specifikem Spojeného království. Tato země zaujímá zvláštní postavení, co se týče společné měny nebo také Schengenské dohody, a s ní i další země (včetně České republiky).

Ačkoli o měnové spolupráci v dnešní podobě (euro bankovky a mince) hovoříme až od roku 2002, počátky měnové spolupráce sahají až k roku 1970, kdy byl představen dokument Komise, který nesl název *Vytváření stádií hospodářské a měnové unie*. Dokument je také někdy nazýván jako *Wernerova zpráva* (předseda skupiny, která se zapříčinila o vznik tohoto dokumentu). Původní plán stanovoval, že vytvoření měnové unie mělo proběhnout ve třech fázích s konečným datem vzniku v roce 1980, avšak došlo k realizaci jen první fáze v letech 1971 – 1973. *Kaňa (2010, s. 126)* dodává, že „*jejím cílem bylo stabilizovat kurzy měn členských států ES v těsnějším rámci, nežli stanovil MMF. Limitní odchylka od středního kurzu dolaru byla MMF stanovena na 0,75 % a pro členské země ES byla zúžena na 0,6 % a postupně měla být zcela eliminována. Americký dolar zůstal základní měnou, ve které prováděly členské státy své obchody a držely měnové rezervy.*“ Rokem 1973 se začaly objevovat problémy *Bretton – woodského systému* (na kterém byl měnový systém té doby postaven) a dolar ztrácel své dominantní postavení. V roce 1974 bylo *Radou ministrů* rozhodnuto, že měnová unie podle *Wernerovy zprávy* nebude vytvořena. V dalším uvažování o vytváření *hospodářské a měnové unie* bude uvažované období počátku 90. let 20. století.

Nejdůležitějším mezníkem pro vytvoření společné měny a také JVT se stala *Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii)*, ve které se signatářské země dohodly na vytvoření *hospodářské a měnové unie*. *Kaňa (2010, s. 132)* reflektuje, že „*zároveň se ratifikací smlouvy signatářské země neodvolatelně zavázaly přijmout (po splnění podmínek) společnou měnu (pouze vlády V. Británie a Dánska si vynutily výjimku).*“ Tyto dvě země si vyjednaly tzv. opt – out výjimku ze zavedení společné měny. Je to tedy čistě jen jejich záležitostí, kdy a jestli vůbec zavedou *Euro*. V případě přehodnocení postavení vůči této problematice by musel návrh na zavedení *Eura* schválit parlament, a poté občané

v referendu. V roce 1997 vystoupil tehdejší ministr financí Spojeného království *Gordon Brown*, a řekl, že britská vláda je nakloněna přistoupení do *eurozóny*, ale to musí nastat až v okamžiku, kdy budou splněny podmínky, které zaručí Spojenému království dlouhodobou ekonomickou výkonnost. Ve svém projevu deklaroval výhody, které členství v eurozóně přináší pro mezinárodní obchod, avšak upozornil také na snižování suverenity národních států. Ministerstvo financí Spojeného království vypracovalo řadu analýz na zavedení společné měny, ale na jejich základě se tato země rozhodla nepřistoupit do třetí fáze *hospodářské a měnové unie* (Cnb, 2013). *Toměš (2008, s. 97)* udává, že „již v roce 1997 ministr financí *Gordon Brown* představil **pět ekonomických kritérií (testů)**, jejichž splnění je podmínkou vypsání referenda o vstupu do *eurozóny*.“ Mezi kritéria patřil například dopad na sektor finančních služeb nebo příznivý dopad na dlouhodobé investice. O šest let později, tedy v roce 2003 byla zveřejněna zpráva o plnění těchto kritérií, z níž vyplynulo, že pouze jeden z pěti testů je splněn. Jednalo se právě o připravenost sektoru finančních služeb (*Tomeš, 2008*). Dánsko, které má stejně jako Spojené království výjimku z přijetí společné měny, je však členem tzv. *Evropského mechanismu směnných kurzů II.* (dále jen *ERM II.*). Dánská měna je pevně fixována na *Euro* a úroková a měnová politika je koordinována s evropskou. Dánské království je obdobně jako Spojené království považováno za euroskeptickou zemi (kromě výjimky ze společné měny má také další tři – *Občanství EU, Společná obrana a Justice a vnitro*) (*Euroskop, 2013b*). Na základě těchto poznatků lze považovat Dánské království partnerem Spojeného království, neboť jejich aktivity v rámci *EU* mají obdobný charakter. Za zmínku stojí připomenutí jejich společný vstup do *ES* v roce 1973 (*Gowland, Turner a Wright, 2010*). Partnerství mezi těmito zeměmi lze však brát snad jen s nadsázkou, neboť právě Dánské království v roce 2011 usilovalo o zrušení všech slev (rabatů), a tím by poškodilo svého „partnera“, Spojené království...

Na závěr textu o společné měně je nutné uvést, že vytvoření *hospodářské a měnové unie* bylo uskutečněno ve třech fázích. V roce 1999 byla zavedena společná měna *Euro*, ale prozatím v bezhotovostních operacích. V roce 2002 byly pak zavedeny *Euro* bankovky a mince. Hlavní institucí je *Evropská centrální banka* (dále jen *ECB*), která byla založena

v roce 1998 (nahradila *Evropský měnový institut*⁶ – dále jen *EMI*) a jejím sídlem je *Frankfurt nad Mohanem* (Kaňa, 2010). V současnosti (2013) má *eurozóna* 17 členských zemí (posledním přistouplým do třetí fáze *hospodářské a měnové unie* bylo Estonsko v roce 2011) a počet obyvatel sahá k 330 milionům (Ec. *Europa*, 2011).

V dalším pokračování se bakalářská práce zaměřuje na „partnerské“ vztahy mezi Spojeným královstvím a Českou republikou, které byly výrazně posíleny společným stanoviskem vůči nově vzniklému tzv. *Fiskálnímu paktu*. Cílem *fiskálního paktu* je zpřísnění fiskální disciplíny zemí *EU*. Státy by měly zavést do svého právního řádu, v nejlepším případě přímo do ústav pravidlo vyrovnaných nebo přebytkových rozpočtů. Počítá se s povoleným limitem deficitu ve výši 0,5 % HDP dané země a při nesplnění tohoto pravidla by mohla být zemi udělena pokuta ze strany *Soudního dvora Evropské unie* do výše 0,1 % HDP. Poradkyně bývalého prezidenta České republiky *Václava Klause* (*Stanislava Janáčková*) tvrdí, že dochází spíše k soustředění moci do rukou *EK* společně s *Německem* a *Francií* (*Ceskatelevize*, 2012a). K této smlouvě se prozatím nepřipojily země Spojeného království a České republiky, které ji jako jediné z evropské sedmadvacítky odmítly podepsat. Premiér České republiky *Petr Nečas* však nevyloučil, že by k přijetí nemohlo dojít v budoucnosti. Česká republika uvažuje o nahrazení tohoto paktu „svou“ dluhovou brzdou, která by měla zajišťovat, aby veřejný dluh nepřekročil hodnotu 50,0 % HDP (*Euractiv*, 2013). Smlouva o *stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii*, která se také nazývá jako *Fiskální pakt*, vstoupila v platnost 1. ledna roku 2013.

V případě výjimky z přijetí společné měny *Eura* došlo ke vzniku neoficiálního partnerství Spojeného království a Dánského království, v otázkách fiskální disciplíny se začala formovat možná spolupráce s Českou republikou. V lednu tohoto roku byl v první přímé volbě zvolen prezidentem České republiky *Miloš Zeman*, který je na rozdíl od *Václava Klause* považován za politika

⁶ *EMI* vznikl v roce 1994, a tím v podstatě začala 2. fáze vytváření *hospodářské a měnové unie*. Sídlem *EMI* byl rovněž *Frankfurt nad Mohanem* (Gowland, Turner a Wright, 2010).

nakloněného „proevropským“ záležitostem a jeho nástup na *Pražský hrad* pravděpodobně změni charakter postoje vůči *Fiskálnímu paktu* nebo zavedení společné měny.

Spojené království lze snad považovat za jeden z „nejspecifičtějších“ subjektů nejen v *EU*, ale i v celosvětovém měřítku. To potvrzuje i v případě *Schengenské dohody* či *Schengenského prostoru*. *Schengenská dohoda* byla podepsána v roce 1985 zeměmi BENELUX, Francie a Německa. Cílem je vytváření zóny volného pohybu osob, tedy přechod mezi státy bez hraničních kontrol. Spojené království se k *Schengenské dohodě* připojilo v roce 2000 a Irsko v 2002, avšak tyto země nesouhlasily se všemi koncepcemi této dohody a mohou nadále provádět kontroly na svých hranicích. Spojené království využilo argumentu ostrovní země a jisté maximální možné míry osídlení. Spojené království a Irsko se účastní aktivit, kterými jsou boj proti drogám, policejní a soudní spolupráce nebo účast v *Schengenském informačním systému* (Euroskop, 2013d). *Nastane jakási „tichá dohoda“ a zřekne se Irsko pod tlakem finanční pomoci, která do této země proudí své výjimky na úkor Spojeného království nebo s ním setrvá ve stávajícím svazku...?*

*Měla by Británie popřípadě i Irsko otevřít hranice svých zemí nebo se jedná o správnou cestu, kterou se tyto dvě země vydaly...? Není to právě ta volná zóna, o níž Spojené království usilovalo...? Jistě se také vkládá otázka, co vůbec motivuje Brity, aby nadále zůstávaly členy EU...? Do úst se mísí odpověď, že už nadále nic (viz iniciativa Davida Camerona níže)...**Je částečná výjimka ze Schengenské dohody opodstatněná...?** Jako člověk liberálně – konzervativního vyznání se ztotožňuji s liberalizací volného pohybu osob, zboží, služeb i kapitálu, ale ne v podobě Vnitřního trhu EU, který pro mě neznamena liberalizaci v pravém slova smyslu. Na druhou stranu musím poznamenat, že čistá liberalizace doslovat „téměř všeho“ zřejmě není cesta k úspěchu, řekněme například z bezpečnostního nebo sociálního hlediska (viz Norsko – masakr v podání Anderse Breivika). Vzpomeňme na migraci Romů do Británie nebo Kanady... Jedná se o komplexní problém, který nemá jasně stanovené barvy černá a bílá, nýbrž je nutné o něm uvažovat v komplexním pojetí a nezaslepeně. Proto je nutné, aby tyto záležitosti byly v pravomocích jednotlivých zemí a ty účelně reagovaly na případné sociální hrozby.*

4.3. *Spojené království a EU v současnosti*

V následujícím textu se bakalářská práce zaměřuje na vymezení politické skupiny *EFD*, která je klíčová pro navázání dalšího uvažování o britských postojích. Text dále reflektuje myšlenky „kontroverzního“ britského politika *Nigela Farage* a dalších britských představitelů.

4.3.1. Současné politické frakce/skupiny v EP

Při pohledu do historie lze zjistit, že první politické skupiny vznikly již v roce 1953 v tehdejším *Shromáždění*. Tyto politické skupiny nesly názvy *Skupinu liberálů a spojenců*, *Křesťansko – demokratická skupina* a *Socialistická skupina*. *Shromáždění* bylo tvořeno 78 členy a ke vzniku politické skupiny bylo zapotřebí 9 členů. V roce 1958 došlo po podpisu *Římských smluv* k přejmenování na *Evropské parlamentní shromáždění*, které bylo tvořeno 142 členy. Počet členů, potřebných k vytvoření politické skupiny byl zvýšen na 17. Roku 1962 byla členy *Evropského parlamentního shromáždění* odhlasována změna, která zavádí nový název, a to *EP*. Avšak toto označení se objevilo v rámci evropského práva až s přijetím *Jednotného evropského aktu* (dále jen *JEA*), který vstoupil v platnost v roce 1987. V roce 1965 byla zavedena další korekce, která mění počet členů potřebných k vytvoření politické skupiny na 14, a zároveň vznikla čtvrtá politická skupina, která nesla název *Evropská demokratická unie*. V roce 1973, kdy došlo k prvnímu rozšíření *ES* o Spojené království, Irsko a Dánsko, se opětovně změnil minimální počet členů politických skupin. Dolní hranice byla stanovena na 10 poslanců. V současné době (2013) je minimální hranice pro vznik politické skupiny stanovena na 20 (euro) poslanců a musí v ní být zastoupena minimálně 1/5 členských zemí *EU*. Každá politická skupina má v čele svého předsedu (nemusí být pouze jeden) (*Euractiv*, 2007). *Lisabonská smlouva*, která byla ratifikována v roce 2009, uvádí maximálně počet europoslanců na 751, avšak současný stav činí 754 europoslanců. V roce 2008 došlo k dohodě, že současný stav bude platit až do roku 2014 (volby do *EP*), aby byl zachován stav 99 europoslanců, kterými disponuje Německo. Po těchto volbách má jejich počet klesnout na 96 (*Euractiv*, 2009).

Ve volebním období 2009 – 2014 existuje v *EP* sedm politických skupin a také nezařazení poslanci (*Euroskop, 2009*):

- EPP – Skupina Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů),
- S&D – Skupina Progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu,
- ALDE – Skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu,
- Greens/EFA – Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance,
- ECR – Evropská konzervativní a reformní skupina,
- GUE/NGL – Skupina Konfederace evropské sjednocené levice a severské zelené levice,
- EFD – Skupina Evropa svobody a demokracie,

+ nezařazení poslanci.

4.3.1.1. EFD – Evropa Svobody a Demokracie

Skupině *EFD – Evropa Svobody a Demokracie* je věnována speciální pozornost, neboť je stěžejním východiskem pro další pokračování této bakalářské práce, která je zaměřena na Spojené království. Vymezení ostatních politických skupin se nachází v příloze č. 2.

Skupina *EFD* je politickou „euroskeptickou“ skupinou, která se staví proti dalšímu prohlubování evropské integrace, vytváření tzv. *superstátu* a posilování „bruselského centralismu“. Hlavními cíli jsou podpora tradičních hodnot, rozsáhlejší spolupráce s USA a vytváření příhodnějších podmínek pro malé a střední podniky (dále jen *MSP*). Tato skupina byla vytvořena ze dvou předcházejících politických frakcí, kterými byly *Skupina Nezávislosti a demokracie* a *Skupina pro Evropu národů* (Cebre, 2013). *Skupina Nezávislosti a demokracie* byla tvořena politiky, kteří se vyznačovali protiintegračními tendencemi,

euroskepticismem a eurorealismem. V rámci této skupiny působila například *UKIP*, která usilovala o vystoupení Spojeného království ze struktur *EU*. Předsedy *Skupiny Nezávislosti a demokracie* byli politici *Jens – Peter Bonde* a *Nigel Farage*. *Skupina pro Evropu národů* nebyla tak euroskeptická jako *Skupina Nezávislosti a demokracie*, avšak byla odpůrcem přenášení suverenity z národní na nadnárodní úroveň. Byla podporovatelem vytváření užších vazeb s USA. Předsedajícími osobami byli *Brian Cowley* a *Cristiana Muscardini*. Funkci předsedy strany *EFD* v současnosti vykonává Ital *Francesco Enrico Speroni* a Brit *Nigel Farage*.

4.3.2. Postoj Nigela Farage vůči EU

Nigel Farage je politikem, který je považován za nejvýraznějšího představitele současného britského euroskepticismu. Za léta působení v *EP* si vybudoval řadu nepřátel, ale na druhé straně se setkává s výraznou podporou z řad běžných občanů. Již během studentských let byl aktivním členem konzervativců ve Spojeném království, a v roce 2009 se stal úspěšným kandidátem do *EP* (*Euroskop*, 2010). Mimo svou „evropskou“ funkci pracoval v britských, francouzských a amerických společnostech, které působily na komoditních trzích (např. *London Metal Exchange*) (*Efdgroup*, 2011).

Nigel Farage v Hyde Parku

Europoslanec Nigel Farage přijal pozvání do pořadu České televize s názvem Hyde park, ve kterém odpovídal na otázky kladené diváky. Na otázku, zda je myšlenka evropské integrace špatná už ve svém principu nebo zda je nevhodné pouze vedení ze strany bruselské byrokracie Farage odpověděl, že se přímo jeho ani vás (moderoval Daniel Takáč) nikdo neptal, bez souhlasu lidí je integrace špatná věc. Na otázku, zda referendum není svobodná volba občanů, odpověděl, že v jeho případě toto referendum proběhlo před 40 lety a on byl v té době ještě příliš mladý. Poznamenal, že jeho rodiče hlasovali pro vstup do tehdejších ES, protože i oni byli nadšeni z myšlenky volného obchodu apod.

„Jaká myšlenka evropské integrace je dobrá a kdy už je to špatně?“ Nigel Farage by si přál Evropu suverénních států a ne Evropu, ve které sídlí mnoho institucí s „velmi dobře“ placenými úředníky (Ceskatelevize, 2013).

Nigel Farage: Rozpadá se vám to.

Na zasedání EP se Nigel Farage na začátku své interpelace zaměřil na prezidenta ER Hermana van Rompuye a „napadl“ ho výrokem, že celá eurozóna je na pokraji rozpadu a nikdo mu v této chvíli nevěří. Evropský stabilizační mechanismus (ESM) je prý odsouzen ke zkáze ještě dříve předtím, než vůbec začal fungovat. Dokonce v Irsku a Německu byl ESM zkoumán u soudu a estonský ministr spravedlnosti říká, že není kompatibilní s estonskou ústavou. Při pokračování svého „výkladu“ Rompuyovi sdělil, že nemá charakter ani důvěryhodnost, a proto ani finanční trhy nevěří, že by mohl přijít se schopným řešením, jak utlumit nastalou krizi. Poté přesunul svou pozornost na předsedu EK José M. Barrosa a doporučil mu, aby netrávil dovolenou na jachtách miliardářů... (Euroseptik, 2012).

Nigel Farage: Dobří Evropané by rozdělili euro.

*Při přípravě na setkání ER ve dnech 13. a 14. prosince 2012 začal směrem k EP promlouvat britský europoslanec za politickou skupinu EFD Nigel Farage. Když před několika lety proklamoval, že euro je projektem, který jednou přivede EU do záhuby, setkal se s výsměchem z řad jednotlivých europoslanců, ale nyní se prý začal zvyšovat počet lidí, kteří již tyto chyby rovněž pozorují. Farage poznamenal, že dánská Saxo Bank řekla, že politici v eurozóně se chovají jako drogově závislí nebo alkoholici, a svým chováním poškozují sebe i občany Evropy. Nastal prý čas na uznání toho, že státy Středomoří se do eurozóny nehodí a nátlak na vytvoření bankovní a fiskální unie povede k rozpadu tohoto **společenství** (Euroseptik, 2012).*

Nigel Farage: Ne federální Evropa, ale porobení států.

Při jednáních v EP převzal slovo europoslanec Nigel Farage za stranu EFD a zostrasil se „opřel“ do Hermana van Rompuye a připomněl mu, že při jeho první návštěvě v EP mu řekl, že bude „tichým vrahem“ demokracie v národních státech. Ovšem netušil, že je prý dokonce ještě horší než jak jej původně považoval. V prvních okamžicích se domníval, že jeho cílem je „jen“ vytvoření federální Evropy, ale on prý usiluje o podmanění všech národních států v EU. Jednotlivé „bailouty“ vidí jako příležitost k převzetí řízení nad národními státy (Euroseptik, 2012).

Nigel Farage: Barroso a USA.

Nigel Farage při jednom z živých televizních vstupů odpovídal na otázku: „Co si myslíte o Barrosově výroku, že za problémy v Evropě mohou USA?“. Farage uznal, že za vlády Clintona byly provedeny určité chyby v bankovním sektoru, ale jako chybu eura označil jeho umělost, která je vytvořena v naprosto rozdílných zemích. USA ujistil, že nejsou viníkem „europroblémů“. Dále označil rotující balík peněz v záchranných mechanismech za nesmyslný, který povede ke krachu.

Nigel Farage vidí „světlo na konci tunelu“, neboť v Evropě se děje změna (odkazoval na těsnou prohru jeho spřátelené politické strany ve Finsku), která by mohla svrhnout bývalé komunisty (označil EU za pokračování SSSR). Poukázal na zásadní obrat politické situace v Nizozemsku, kde přibližně 50,0 % politických stran si přeje opuštění EU, nikoliv „jen“ eurozóny (Euroseptik, 2012).

Nigel Farage: Čeho je moc, toho je příliš.

Na zasedání EP Nigel Farage kritizoval europoslance, že se snaží udržet si nadstandardní životní styl díky pracovním aktivitám pro EU. Nikdo z nich by prý nebyl

schopen dosáhnout tohoto „úspěchu“ v konkurenčním světě. Finanční prostředky daňových poplatníků jsou prý alokovány do projektů EU, které nejsou „zcela úspěšné“ (Společná rybářská politika a její úpadek). Všechny tyto kroky jsou prý postaveny na nelogickém uvažování, protože stát (EU) nemůže vytvářet bohatství tím, že má politickou moc a finanční prostředky. Rozrostlá byrokracie EU má destruktivní vliv na inovace a ničí pracovní místa/příležitosti. Připomínal zásadní význam národní demokracie a volných trhů, které jsou efektivnějším modelem fungování (Euroseptik, 2012).

Nigel Farage je britským euroskeptikem, který již více než deset let působí ve strukturách EU, a za tuto dobu se několikrát pokoušel prosadit a změnit směr, kterým se v současnosti EU uchyluje. Při uvažování o osobnostních rysech a politických názorech lze nalézt určitou analogii mezi Nigelem Faragem a již několikrát zmíněnou „první dámou“ britské politiky, Margaret Thatcherovou. I ona usilovala o „racionalizaci“ evropského fungování v případě společného rozpočtu ES/EU. V současné době (březen 2013) se v českých médiích objevila kritika na osobu *Nigela Farage* a především na české občany, kteří jsou podporovateli jeho myšlenek a „jeho“ strany UKIP. Tato kritika vzešla z úst českého europoslance *Jana Zahradila*, který prohlásil, že lidé podporující tyto euroskeptické myšlenky se staví proti českým zájmům. Jedná se o velmi tvrdou kritiku na stranu sympatizantů, pokud budeme uvažovat o politických aktivitách jako o „čistě“ subjektivní záležitosti, která nemá zcela jasné strany *dobra* a *zla*.

4.3.3. Postoj dalších britských představitelů

Významnou britskou osobností „novodobé“ EU – po ratifikaci *Lisabonské smlouvy* se stala *Catherine Ashton*, která reprezentuje tzv. *proevropský směr*. *Ashtonová* zastává funkci *Vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku* a je také první místopředsedkyní EK. Tuto funkci vykonává od vstupu v platnost *Lisabonské smlouvy*, o jejíž přijetí usilovala i v horní komoře parlamentu Spojeného království.

Roku 2011 přišla *Catherine Ashtonová* s návrhem, aby v prostředí *EU* došlo k vytvoření *stálého generálního štábu branných sil*. Na zasedání *Rady EU* ve složení ministrů zahraničních věcí se však tento návrh setkal s tvrdou kritikou ze strany mateřské země *Ashtonové*. Spojené království se proti tomuto návrhu jasně postavilo s argumentem, že generální štáb by v podstatě suploval funkce NATO (*Euractiv, 2011*). V roce 2012 přišla lucemburská eurokomisařka *Viviane Redingová* s dnes velmi kritizovaným návrhem na zavedení kvót pro ženy. Proti tomuto návrhu se staví například Česká republika, Maďarsko, Dánsko, Spojené království a další země. Mimo jiné se právě kritickým názorem prezentovala i *Catherine Ashton* (*Aktualne.centrum, 2012a*).

Počátky funkčního období *Catherine Ashtonové* však nebyly zdaleka jednoduché. V roce 2009 čelila obvinění, že na přelomu 70. a 80. let 20. století spolupracovala se sovětským režimem. V té době pracovala v *Hnutí za jaderné odzbrojení (CND)*, které usilovalo o odzbrojení „Západu“, a podle archivů SSSR bylo finančně podporováno sovětským režimem. Počátkem 80. let 20. století byl v její kanceláři proveden audit, z něhož vyplynulo, že u 38,0 % příjmů nelze doložit původ. *Ashtonová* se hájila tím, že v průběhu 80. let z této společnosti odešla. Bývalý sovětský disident *Vladimír Bukovský* prohlásil, že nepochybuje o tom, že *Ashtonová* věděla, odkud peníze „tečou“. *Bukovský* proti *Ashtonové* toto obvinění vznesl (*Zpravy.idnes, 2009*)...

Catherine Ashton lze vnímat jako určitý protipól myšlenkám Nigela Farage... V minulosti předložila některé návrhy (viz zmíněný generální štáb), které měly/mají posílit vliv EU, potažmo vliv vlastní. Je však Catherine Ashton kompetentní osobou, jež by měla koordinovat tak důležitou oblast jako je zahraniční a bezpečnostní politika (obvinění ze sovětských vazeb)...? Stanou se její diplomatické schopnosti rozhodujícím faktorem, které udrží Spojené království ve strukturách EU...?

Kritickými názory na evropskou integraci často přispívá i sám britský premiér *David Cameron*. V říjnu roku 2012 *Cameron* prohlásil, že by země používající společnou měnu měly vytvářet svůj vlastní rozpočtový plán a jiné země, které se do třetí fáze *hospodářské a měnové unie* nezapojily. Vytvoření vedle sebe dvou vzájemně fungujících

rozpočtů by vedlo k vytvoření „dvourychlostní“ EU, před jejímiž hrozbami varovala řada politiků i ekonomů. Tuto „hrozbu“ se snaží *José Barroso* a *Angela Merkelová* obejít právě vytvořením společných rozpočtových pravidel v rámci *Fiskálního paktu* (*Aktualne.centrum*, 2012b). *David Cameron* prohlásil, že Spojené království chce však nadále zůstat plnohodnotným členem EU, avšak musí být splněna některá kritéria, která požaduje. Jedná se především o problematiku pracovní doby a přestávek, práce o víkendech a sociálních výhod pro migranty z ostatních zemí. Fakta týkající se migrantů vyvstávají z období, kdy do EU vstoupily nové země a Spojené království bylo doslova „zaplaveno“ pracovníky z postkomunistických zemí (převážně Polsko, Bulharsko a Rumunsko), kteří po neúspěšné pracovní integraci v Británii zůstávali a pobírali podpory v nezaměstnanosti a „tlačili“ na sociální sektor (*Aktualne.centrum*, 2013b). Další postoj britského premiéra na EU viz níže.

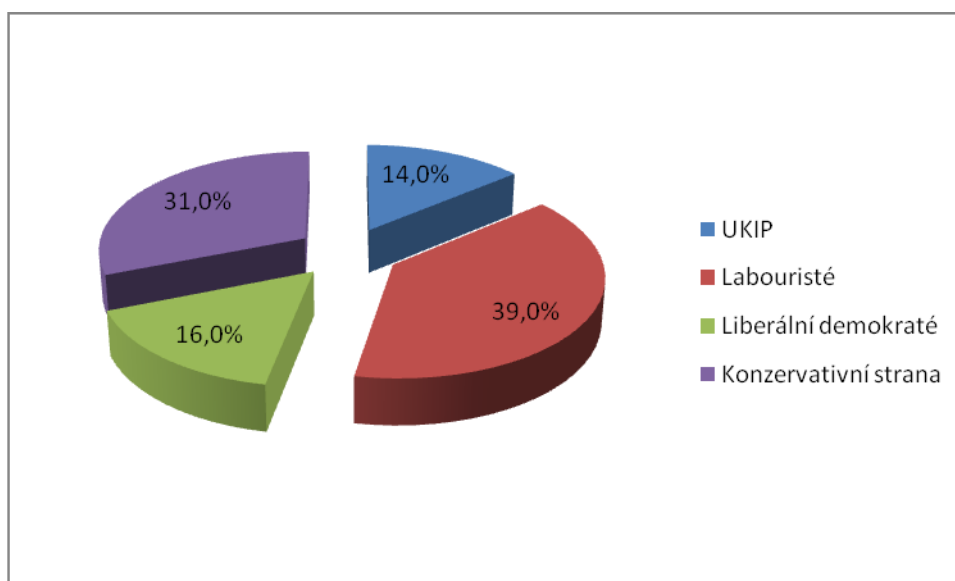
4.4. Budoucnost Spojeného království v EU

Otázka ohledně budoucího postavení nebo dokonce členství Spojeného království ve společenství států EU zůstává stále nejasná. Britský ministerský předseda *David Cameron* v jednom ze svých projevů prohlásil, že by mělo dojít ke změně „směru“ EU. Pokud by k této změně nedošlo, existuje reálná hrozba, že by v blízké budoucnosti Spojené království EU opustilo, neboť *David Cameron* přislíbil konání referenda ohledně setrvání v EU. Referendum by se mělo konat v polovině mandátu příštího kabinetu ve Spojeném království. Aby došlo k naplnění tohoto slibu, konzervativní strana by musela vyhrát následující parlamentní volby. Průzkumy však ukazují, že strana *Davida Camerona* slábne, a dochází k posilování *Labouristů* a *UKIP*, jejímž členem je také *Nigel Farage*. Zatímco strana *UKIP* výrazně podporuje vyhlášení lidového referenda, strana *Labouristů* je proti (*Zpravy.idnes*, 2013). Pro londýnský deník *The Times* byl společností *Populus* zpracován průzkum, ze kterého vyplývá, že 53,0 % občanů si přeje vystoupení z EU (*Aktualne.centrum*, 2013a). Na prohlášení britského premiéra zareagovaly také německá, francouzská a česká strana. Všechny tyto tři strany aktivně podporují setrvání Spojeného království v EU. *François Hollande* a z německé strany také *Guido Westerwelle* prohlásili, že si přejí zachování členství, avšak není možné vybírat si z EU pouze určitou část. Český premiér *Petr Nečas* se vyslovil, že česká strana má zájem na tom, aby Spojené království

v EU setrvalo (*Zpravy.idnes*, 2013). K této problematice se vyjádřili také *Miloš Zeman* s *Karlem Schwarzenbergem*, a oba souhlasí s výrokem *Petra Nečase* (*Aktualne.centrum*, 2013a). Jistě zajímavou skutečností se staly ve Spojeném království komunální volby, které se konaly na jaře roku 2012. V těchto volbách došlo k razantnímu „potrestání“ vlády *liberálů* a *konzervativců*, za jejichž vedení se Spojené království opět dostalo do recese. Podle odhadu *BBC* získali *labouristé* přibližně 39,0 % hlasů a strana *UKIP* získala na svou stranu rekordních přibližně 14,0 % voličů. K volbám se dostavilo cca 32,0 % oprávněných voličů (*Zpravy.idnes*, 2012). Komunální volby, které se konaly 3. května 2013 však přinesly ještě větší vzestup strany *UKIP*, neboť získala 26,0 % hlasů (*Ceskatelevize*, 2013b). V případě vítězství *labouristů* či *UKIP* by se postoj Spojeného království mohl změnit zcela zásadním způsobem. I když se *David Cameron* několikrát ohradil proti návrhům *EU*, vždy dával najevo své přání, aby Spojené království bylo nadále jejím členem. Otázkou zůstává, zda se v případě deklarované referenda nejedná o pokus setrvání u moci a zalíbení se britským občanům, když konzervativci v současnosti ztrácejí „půdu pod nohama“.

Pro efektivnější znázornění výsledků komunálních voleb je umístěn graf 4.7.

Graf 4.7 Komunální volby v UK (2012)

Zdroj: *Zpravy.idnes*, 2012 (vlastní zpracování)

Již dříve bylo zmíněno, že Spojené království je úzce „svázáno“ s USA a podporuje, jak jejich vzájemné, tak vztahy s EU. V únoru 2013 byl americkým prezidentem *Barackem Obamou* prohlášen záměr o vytvoření tzv. *transatlantického obchodního a investičního partnerství (TTIP)* – tedy *zóny volného obchodu*. Jejím cílem je překonání nepříznivého ekonomického vývoje na obou stranách a také vyrovnání se asijské konkurenci. Je nutné poznamenat, že právě EU je největším exportem na světě a 17,0% podíl těchto exportů míří do USA (největší podíl exportů) (*Euroskop, 2013e*). Jednání o vytvoření této zóny by měli začít v červnu roku 2013. Eurokomisař pro obchod *Karl de Gucht* uvedl, že by konečná dohoda mohla být uzavřena během následujících dvou let. Na první pohled líbivá a liberalizační dohoda se však může stát velmi tvrdým „politickým oříškem“. S liberalizací musí v současné době souhlasit všech 27 zemí EU a také EP. To jistě nebude jednoduchou výzvou, protože zatímco Německo a Spojené království mají eminentní zájem na prosazení této dohody, Francie je při těchto úvahách „střízlivější“ (*Euroskop, 2013c*). Kladný postoj Německa a Spojeného království byl reflektován *Angelou Merkelovou* a *Davidem Cameronem* již v roce 2012, kdy se v Davosu konalo *Světové ekonomické fórum (WEF)* (*Ceskatelevize, 2012b*). Tab. 4.1 dokumentuje současné tempo růstu reálného HDP EU (27), Eurozóny a USA.

Tab. 4.1 Tempo růstu reálného HDP EU (27), Eurozóny a USA v letech 2010, 2011 a 2012

<i>Sektor/Rok</i>	2010	2011	2012
EU (27)	2,1 %	1,5 %	-0,3 %
Eurozóna	2,0 %	1,4 %	-0,6 %
USA	2,4 %	1,8 %	2,2 %

Zdroj: Eurostat, 2013a (vlastní zpracování)

Je pro Spojené království výhodné, aby v blízké budoucnosti uvažovalo o opuštění EU, když se v současné době začínají konkretizovat myšlenky o vytvoření společné obchodní zóny s USA...? Nezůstalo by se svým euroskepticismem mimo hlavní ekonomické dění...?

Pro mne není zcela jednoduchým úkolem odpovědět na otázku, zda by mělo Spojené království vystoupit či ne. Jsem přesvědčen, že se v případě České republiky nic podobného nestane (navíc, po zvolení prointegračně založeného prezidenta, kterým je Miloš Zeman), a proto se zřejmě přikláním k názoru, že by případný odchod této země byl nejen pro mou osobu, ale také pro podobně smýšlející občany negativem. Jako sympatizant této země musím vyslovit názor, že myšlenky, ať už Margaret Thatcherové v minulosti nebo Nigela Farage v současnosti ve mně vyvolávají pozitivní pocit toho, že se některé osoby snaží kritizovat a poukazovat na „hrozby“, které v mých očích tato evropská struktura přináší...Jaké jsou však budoucí možnosti Spojeného království v evropské integraci, a kde má nalézt své místo...? Uplatní a prosadí své myšlenky, v čím dál více konsolidované EU...? Budoucí postavení Spojeného království v evropské integraci samozřejmě úzce souvisí s tím současným. V britské „evropské“ politické struktuře existují osoby (např. Catherine Ashton), které jsou nakloněny projektu EU, na druhé straně působí euroskeptická základna politických představitelů. Paradoxně, tito euroskeptici se mohou stát pilířem dalších integračních vazeb právě směrem k USA, kterým vyjadřují podporu. Ačkoli je Catherine Ashton významnou „pojící“ prointegrační osobou pro vrchní představitele EU, nesdílím pocit, že tato osoba bude utužujícím prvek pro UK a EU, neboť protiintegrační tendence jsou z mého pohledu mnohem silnější (viz komunální volby – 14,0 % hlasů z roku 2012 a 26,0 % hlasů z roku 2013 pro UKIP a průzkum společnosti Populus)... Podívejme se nyní blíže na budoucí alternativy fungování EU jako celku...

4.5. Budoucnost EU jako celku

Předcházející podkapitola je zaměřena na faktory, které by mohly hrát výraznou roli při budoucím působení Spojeného království v evropské integraci. Nyní se práce zaměřuje na budoucnost EU jako celku pomocí jednotlivých scénářů, které by mohly v budoucnosti nastat i vlivem postoje Spojeného království k EU.

Prvním možným budoucím scénářem se může stát tzv. *vícerychlostní EU*, která v podstatě existuje již v těchto okamžicích. Jedná se o faktickou situaci,

kdy některé členské státy jsou součástí užšího svazku, a jsou na sebe ekonomicky či jinak vázány. Příkladem může být oblast zemí používajících společnou měnu, tedy *eurozóna*. Zásadní je skutečnost, že všechny členské země jsou zavázány, že se do těchto aktivit v budoucnu zapojí. Důvodem pro časový nesoulad může být dočasná neschopnost splnit požadovaná kritéria (*Maastrichtská kritéria* pro přijetí společné měny). Tento fakt je možné reflektovat na situaci z roku 2004, kdy se členem *EU* stala také Česká republika. Zavázala se, že v budoucích letech přijme společnou měnu, avšak je nutné podotknout, že nebylo stanoveno datum tohoto přijetí, což je zásadní skutečností (*Lacina, 2011*). Dalším příkladem pro vysvětlení těchto aktivit, může být spolupráce *EU* a *ESVO*, mezi kterými existuje tzv. *EHP* (mechanismus fungování již byl vysvětlen v podkapitole 3. 1.).

Při dalším uvažování nesmí být opomenuta varianta alternativního fungování, nazývána jako *variabilní geometrie*. Jedná se o podobnou situaci jako v případě vícerychlostní *EU*, avšak v tomto případě je reálná možnost, že země neúčastníci se určitých aktivit ostatních zemí se nemusí připojit nikdy v budoucnu. Příkladem *variabilní geometrie* je například výjimka Spojeného království a Dánského království ohledně přijetí společné měny *Euro*, vyjednané na začátku 90. let 20. století. Na rozdíl od nových členských zemí je pouze na nich, zda se v budoucnu stanou členy eurozóny. Druhým příkladem může být opět Spojené království, které společně s Irskem a částečně také s Dánským královstvím má možnost provádět kontroly na svých hranicích. Nejedná se pouze o obyvatele tzv. třetích zemí, ale i o obyvatele samotné *EU*. *Lacina (2011, s. 421) uvádí: „Důvodem je ostrovní charakter jejich území (na ostrov se vměstná jen určitý počet lidí a není těžké si představit, co by nastalo po překročení této maximální kapacity). Proto chtějí mít uvedené státy kontrolu nad množstvím lidí, kteří do jejich zemí přicházejí. Dánsko se zcela neúčastní ani společné zahraniční a bezpečnostní politiky – neúčastní se vypracování a provádění těch rozhodnutí a akcí Unie, které mají dopad na obranu.“*

Třetí budoucí možností fungování je tzv. „*Evropa na jídelníčku*“, která je v podstatě ještě volnější formou než předchozí variabilní geometrie. Podstatou tohoto až úsměvného pojmenování je situace, kdy členské státy si doslova vybírají, kterých společných akcí/politik se budou účastnit, podle svého zájmu. Podle *Laciny (2011, s. 421) „takový model by se dal*

očekávat bud' v době vzniku integračního uskupení, nebo v jeho závěru. Ve vztahu k EU proto můžeme výběr z jídelníčku politik očekávat ve fázi případného rozpadu integrace.“

„Jak v případě variabilní geometrie, tak v rámci „Evropy na jídelníčku“ se dá očekávat, že by Spojené království bylo podporovatelem těchto integračních tendencí, a to vzhledem k jejich euroskeptickému pohledu na národnostní sjednocování...“

Existuje však varianta, že by na území Evropy vznikly tzv. *Spojené státy evropské*, které již byly zmíněny na začátku této bakalářské práce. Pokud by došlo k vytvoření tohoto celku, fungovala by v evropském prostoru *evropská vláda*, která by byla volena doslova celoevropsky. Je pravděpodobné, že by současná *EK* byla nahrazena touto vládou a *Rada EU* by se transformovala do druhé komory *EP*. *Lacina (2011, s. 422)* popisuje situaci následovně: *„Pravděpodobně by se rozšířil záběr aktivit Soudního dvora, existovala by jedna centrální banka. Podmínkou by ale bylo zavedení jednotné měny ve všech členských státech. Značně by posílil evropský rozpočet, aby mohl plnit funkce federálního rozpočtu, tzn. disponovat dostatečným množstvím prostředků pro vyrovnávání nerovnováh způsobených například hospodářskými cykly či přírodními katastrofami.“* ***„Této varianty fungování EU (Spojených států evropských) by se podle mého názoru již Britové neúčastnili a deklarované referendum David Camerona by se předtím zřejmě stalo skutečností...“***

Posledním uvedeným scénářem je *úplný rozpad EU*, to znamená navrácení se do období na počátku 50. let 20. století, kdy došlo k položení základů současné podoby evropské integrace. V této době je možné se na evropské scéně setkat s názory politiků, kteří jsou zastánci dalšího prohlubování evropské integrace, ale mezi nimi vyvstávají také názory, které se snaží o utlumení integračních tendencí (představitelé těchto myšlenek již byli zmíněni výše) (*Lacina, 2011*). Spíše než jednoznačné rozpuštění „evropského svazku“ se jako reálná ukazuje možnost opuštění některého státu používající společnou měnu, společenství *eurozóny*. V této souvislosti se nejvíce hovoří o případu Řecka. Řecko je zemí, která je dlouhodobě zatížena obrovským veřejným zadlužením, které předčívá jejich HDP (s těmito problémy samozřejmě souvisí obrovský nárůst nezaměstnanosti a další negativní projevy).

„I přes (pro některé negativní) poznatky, které byly zmíněny, je nutné si položit otázku, zda by Britové chtěli participovat na úplném rozpadu EU (?)“...Vždyť to byla právě Británie, která usilovala o integraci evropských zemí (viz Winston Churchill a integrační snahy o PVO v 50. letech 20. století)....!

Zajímavé skutečnosti přináší uvažování o tom, kam by se mohla EU případně ještě rozšiřovat. Bude se vstupem Chorvatska dosažena maximální možná míra evropské integrace nebo hranice EU sahají ještě dál? V současnosti se mezi kandidátské země řadí Bývalá jugoslávská republika Makedonie (FYROM), Černá Hora, Island, Turecko a Srbsko. Mezi potenciální kandidátské země pak Albánie, Bosna a Hercegovina či Kosovo. V případě možného rozšiřování evropské integrace je nutné uvažovat o potenciálních konečných hranicích, avšak na druhé straně nám (evropským občanům) vrcholní světoví představitelé mají tendenci ukázat a dokázat, že v případě uvolňování mezinárodního obchodu tato pravidla neplatí. Další fungování EU ukáže až blízká či více vzdálená budoucnost, ale o možné nastínění pohledů do budoucnosti ze strany Spojeného království, je usilováno v závěru této bakalářské práce.

5. ZÁVĚR

Spojené království mělo vždy výrazný vliv na celosvětové ekonomické a politické dění a jeho politická nadvláda byla umocněna zejména koloniální držbou. Podmaněná území se později více či méně stala suverénními státy, ale tento fakt nic nemění na síle Spojeného království v předcházejících stoletích, ale i v současnosti. Politická moc, a dá se říct i „národní hrdost“ Spojeného království se možná stala hlavním faktorem, který ovlivňoval problematické počátky evropské integrace (připomeňme neakceptovatelný model nadnárodních institucí). Za velmi cenné uvážení stojí myšlenka, jak by vypadala současná podoba evropské integrace, kdyby se Spojené království v roce 1973 nestalo společně s Irskem a Dánskem členem *ES*. Zvolily by si například Finsko, Portugalsko, Rakousko nebo Švédsko cestu do *ES*, respektive *EU* nebo by zůstaly členy *ESVO*? Bez ohledu na problémy se vstupem do *ES*, se Spojené království i v průběhu svého členství vyznačovalo a stále vyznačuje svéráznými požadavky a připomínkami. Za připomenutí jednoznačně stojí osobnost *Margaret Thatcherové*, která se ujala funkce ministerské předsedkyně v roce 1979, a která vyjednala pro Spojené království tzv. *britský rabat*, kdy se část finančních prostředků vrací zpět Spojenému království. Nyní vyvstává další otázka, jak by vypadala *SZP*, kdyby nebyla nikdy uplatněna tato „sleva“? Tvořila by bez „útoků“ *Thatcherové* stále cca sedmdesát procent společného rozpočtu? V rámci evropské integrace lze najít těchto stále ještě nezodpovězených otázek hned celou řadu. Evropská integrace a *EU* v „užším pojetí“ je složitým komplexem požadavků a zájmů členských zemí, který bude ještě v tomto roce rozšířen o požadavky a potřeby nového členského státu, kterým se 1. července 2013 stane Chorvatsko.

Tato bakalářská práce se zabývala zapojováním, současným postavením a predikcí budoucího vývoje Spojeného království v procesu evropské integrace. Jedná se o velmi složitou problematiku, která si jednoznačně zasluhuje další rozpracování, například vybraných otázek, které byly zmíněny v jednotlivých kapitolách bakalářské práce, včetně závěrečné. Spojené království, respektive jeho političtí zástupci uskutečnili v dávné i nedávné minulosti několik kroků, se kterými se jako člověk euroskeptický plně ztotožňuji. Jedná se především o již zmíněný *Fiskální pakt*, který nepovažuji za „zdravé“ řešení této nastalé hospodářské situace.

Při zhodnocení současného postavení Spojeného království v evropské integraci a predikci budoucího si dovolím použít krátkou metaforu. Podle mého názoru dosáhla Británie tzv. integračního vrcholu a nyní zvažuje, zda setrvání v EU má pro ni smysl. Neúčastní se projektu společné měny, odmítlo participaci na Fiskálním paktu, její zapojení do Schengenského prostoru není rovněž stoprocentní. O tom, na kterou odvěsnu pomyslného trojúhelníku se přikloní, by mohlo rozhodnout Davidem Cameronem deklarované referendum. „Bude však i v případě odmítnutí dalšího setrvání pro Spojené království jednoduché EU opustit nebo bude toto odloučení něčím podmíněno?“ Měla by se snad Británie a její partneři včetně České republiky opětovně stát členy ESVO a vytvořit silnější protiváhu EU...?

Současná politická situace ve Spojeném království nabývá čím dál více zajímavého charakteru, neboť konzervativní strana Davida Camerona slábne a naopak posilují Labouristé a také UKIP. S ohledem na tyto aspekty si dovolím položit filozofickou otázku: „Obstojí vláda Davida Camerona v příštích parlamentních volbách nebo se dočká Spojené království a jeho občané nového „impulsu“ například v podobě euroskeptické vlády pod vedením Nigela Farage a jeho strany UKIP?“ Závěrečné hodnocení je následující: „Vývoj evropské problematiky z britského pohledu dosáhl takové úrovně, že Cameronem vyhlášené referendum je stěžejním volebním artiklem, který rozhodne o následném britském působení v EU. Podle mého názoru si konzervativní strana udrží své voliče a dále se k nim připojí část voličů strany UKIP. Pokud chce EU udržet Británii ve svých strukturách, měla by ji navrhnout určité alternativní možnosti fungování. Nebudou – li vysloveny nabídky na budoucí postavení, může nastat situace, že Spojené království bude na cestě k vystoupení z EU.

V závěru této bakalářské práce je uvedeno několik myšlenek obecného rázu ohledně sjednocování nejen evropských zemí...

V rámci svého studia jsem došel k názoru, že mně nejvíce vyhovujícím integračním stupněm je PVO, kdy jsou odstraněna cla a mezi zeměmi je realizována „svobodná“ obchodní výměna. Vyšší stupně sjednocování zemí (počínaje CU) nejsou pro stanoviska mně vlastní

přijatelná, neboť dochází k přenášení suverenity na nadnárodní orgány a země do jisté míry ztrácejí svou národní identitu. Lidé by si neměli být rovni, národy rovněž...! Měli by být naopak hrdí na svůj národ a původ, protože schopnost úspěšné vést je vizitkou každého z nás. Ve své rodné zemi však tyto aspekty v současné době bohužel nenacházím ani u sebe sama...

V současné době mám pocit, že „slepé“ nalévání a přerozdělování finančních prostředků do členských zemí *EU* se považuje snad za jedinou a správnou cestu k hospodářskému růstu (v *některých případech spíše hospodářské záchrany*), který je tak hojně zdůrazňován při proslovech evropských státníků. Nevytváříme tlak sami na sebe tím, že přijímáme finanční prostředky od „našich chlebohárců“, kteří poté považují některé věci za samozřejmé? Jako sympatizant teorií *Charlese Darwina* bych navrhoval zodpovězení následující otázky: „Zda v běžném životě člověk navyšuje svůj lidský kapitál tím, že je mu poskytována nadměrná (finanční) podpora nebo vede cesta přes osobní píli a cílevědomost...?“

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

[1] BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.

[2] BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny evropské integrace od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 624 s. ISBN 80-7364-026-0.

[3] BROWN, Judith M. *The Oxford History of the British Empire: The Twentieth Century*. New York: Oxford University Press, 1999. 800 s. ISBN 0-19-820564-3.

[4] DOČKAL, Vít a Petr KANIOK. *EVROPSKÁ UNIE TAK AKORÁT: Praktický průvodce evropskou integrací*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 135 s. ISBN 80-210-3846-2.

[5] EL-AGRAA, Ali M. *The European Union: Economics and Policies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 518 s. ISBN 978-1-107-00796-3.

[6] GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 450 s. ISBN 80-246-0111-7.

[7] GOWLAND, David, Arthur TURNER a Alex WRIGHT. *Britain and European Integration Since 1945*. Oxon: Routledge, 2010. 301 s. ISBN 978-0-415-32212-6.

[8] HONOVÁ, Iva. Integrační procesy ve světové ekonomice. Ostrava: VŠB - TU Ostrava, Ekonomická fakulta, 2007. 101 s. ISBN 978-80-248-1411-7.

[9] KAŇA, Radomír. Evropská unie A. 2. upravené vydání. Ostrava: VŠB - TU Ostrava, Ekonomická fakulta, 2010. 163 s. ISBN 978-80-248-2202-0.

[10] KREJČÍ, Oskar. Mezinárodní politika. 4. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Ekopress, 2010. 751 s. ISBN 978-80-86929-60-6.

[11] LACINA, Lubor et al. Učebnice evropské integrace. 3. přepracované a rozšířené vydání. Brno: Barrister & Principal, 2011. 468 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

[12] MAUROIS. Dějiny Anglie. Praha: Lidové noviny, 1995. 491 s. ISBN 80-7106-084-4.

[13] STELLNER, František et al. Hospodářské dějiny (16.-20. století). Praha: Oeconomica, 2006. 139 s. ISBN 80-245-1141-X.

[14] TEPLÍK, Tomáš. EVROPSKÁ DIPLOMACIE V HISTORICKÝCH SOUVISLOSTECH: od počátku do vypuknutí první světové války. Praha: IMPRONTA, 2010. 483 s. ISBN 978-80-254-8924-6.

[15] TOMEŠ, Zdeněk et al. Hospodářská politika: 1900-2007. Praha: C. H. Beck, 2008. 262 s. ISBN 978-80-7400-002-7.

[16] ZLÝ, Bohumír. Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace. Brno: Tribun EU, 2009. 284 s. ISBN 978-80-7399-719-9.

Elektronické zdroje:

[17] AKTUALNE. CENTRUM. Kvóty pro ženy nebudou. V EU je zablokuje i Česko. Aktualne. centrum [online]. 2012a [cit. 9. 3. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropska-unie/clanek.phtml?id=756518>

[18] AKTUALNE. CENTRUM. Eurozóna by měla mít vlastní rozpočet, říká Cameron. Aktualne. centrum [online]. 2012b [cit. 9. 3. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=759566>

[19] AKTUALNE. CENTRUM. Kdyby Britové hlasovali teď, Evropskou unii by opustili. Aktualne. Centrum [online]. 2013a [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropska-unie/clanek.phtml?id=769613>

[20] AKTUALNE. CENTRUM. Cameron proti další integraci eurozóny, hrozí vetem. Aktualne. centrum [online]. 2013b [cit. 9. 3. 2012]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=767845>

[21] BBC. The UK budget rebate. BBC [online]. 2005 [cit. 4. 4. 2013]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4721307.stm#howbig>

[22] BBC. EU budget. BBC [online]. 2009 [cit. 4. 4. 2013]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8036802.stm>

[23] BRITANNICA. Falkland Islands: location. Kids.britannica.com [online]. 2013 [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://kids.britannica.com/comptons/art-54803/Falkland-Islands-or-Malvinas>

[24] CEBRE. Evropský parlament a jeho politické frakce. Cebre [online]. 2013 [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cebrecz.cz/docs/parlament-i/>

[25] Ceská televize. Fiskální pakt je smlouvou o soustředění fiskální moci do rukou EK. CeskaTelevize [online]. 2012a [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/169739-fiskalni-pakt-je-smlouvou-o-soustredeni-fiskalni-moci-do-rukou-ek/>

[26] Ceská televize. Britský premiér volá po volném obchodu mezi EU a USA. CeskaTelevize [online]. 2012b [cit. 2. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/162067-britsky-premier-vola-po-volnem-obchodu-mezi-eu-a-usa/>

[27] Ceská televize. Britským obchodům nepomohla ani olympiáda, naděje upírají ke Kate. CeskaTelevize [online]. 2012c [cit. 16. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/206218-britskym-obchodum-nepomohla-ani-olympiada-nadeje-upiraji-ke-kate/?mobileRedirect=off>

[28] Ceská televize. Nigel Farage: europoslanec. CeskaTelevize [online]. 2013a [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/hydepark/18.6.2012/>

[29] Ceská televize. V regionech dali britští voliči důvěru protievropské straně. CeskaTelevize [online]. 2013b [cit. 6. 5. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/225367-v-regionech-dali-britsti-volici-duveru-protievropske-strane/>

[30] CNB. Euro a Velká Británie. CNB [online]. 2003 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2003/cl_03_030417.htm

[31] DENIKREFERENDUM. Falkland'ané se rozhodli zůstat s Brity. Denikreferendum [online]. 2013 [cit. 13. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.denikreferendum.cz/clanek/15152-falklandane-se-rozhodli-zustat-s-brity>

[32] EC. EUROPA. Euro. Ec.europa [online]. 2011 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm

[33] EFDGROUP. Nigel Farage. Efdgroup [online]. 2011 [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.efdgroupp.eu/members/item/nigel-farage.html?category_id=45

[34] EURACTIV. Politické skupiny v Evropském parlamentu. Euractiv [online]. 2007 [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-institute/link-dossier/politick%C3%A9skupinyvevropsk%C3%A9mparlamentu>

[35] EURACTIV. Lisabonská smlouva zvýší počet europoslanců, neříká ale kdy mají nastoupit. Euractiv [online]. 2009 [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-institute/clanek/lisabonska-smlouva-zvysi-pocet-europoslancu-nerika-ale-kdy-maji-nastoupit-006719>

[36] EURACTIV. Britové torpédují stálý generální štáb EU. Euractiv [online]. 2011 [cit. 9. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/britove-se-postavili-proti-vytvoreni-staleho-generalniho-stabu-eu-008975>

[37] EURACTIV. V EU začal platit fiskální pakt, zatím se týká 15 zemí. Euractiv [online]. 2013 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/v-eu-zacal-platit-fiskalni-pakt-zatim-se-tyka-15-zemi-010506>

[38] EUROEKONOM. Kdy přijde další celosvětová hospodářská recese?. Euroekonom [online]. 2005 [cit. 7. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-recese>

[39] EUROPA. Finanční rámec. Ec.europa.eu [online]. 2012 [cit. 11. 3. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/financing_opportunities/art4781_cs.htm

[40] EUROSEPTIK. Posts in category Nigel Farage. Euroseptik [online]. 2012 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: <http://euroseptik.cz/category/video/nigel-farage/>

[41] EUROSOP. MEMO: Frakce v Evropském parlamentu. Euroskop [online]. 2009 [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8468/2351/clanek/memo-frakce-v-evropskem-parlamentu/>

[42] EUROSOP. Staronový lídr UKIP: Kdo je Nigel Farage. Euroskop [online]. 2010 [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/17750/clanek/staronovy-lidr-ukip-kdo-je-nigel-farage/>

[43] EUROSOP. 90. léta. Euroskop [online]. 2012a [cit. 5. 11. 2012]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8889/sekce/90-leta/>

[44] EUROSOP. Hlavní změny ve fungování EU. Euroskop [online]. 2012b [cit. 5. 11. 2012]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8880/sekce/hlavni-zmeny-ve-fungovani-eu/>

[45] EUROSOP. 1950 – 1957. Euroskop [online]. 2012c [cit. 5. 11. 2012]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8885/sekce/1950-1957/>

[46] EUROSOP. Pařížská smlouva 1952. Euroskop [online]. 2012d [cit. 5. 11. 2012]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/691/sekce/parizska-smlouva-1952/>

[47] EUROSOP. Stručná historie vnitřního trhu. Euroskop [online]. 2012e [cit. 5. 11. 2012]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8732/sekce/strucna-historie-vnitriho-trhu/>

[48] EUROSOP. Dánská premiérka jde ve stopách Thatcherové. Euroskop [online]. 2012f [cit. 8. 3. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/21483/clanek/danska-premierka-jde-ve-stopach-thatcherove/>

[49] EUROSOP. Problémy rozpočtu EU. Euroskop [online]. 2013a [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8921/sekce/problemy-rozpocet-eu/>

[50] EUROSOP. Dánsko a EU: Dánsko v Evropské unii. Euroskop [online]. 2013b [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/509/sekce/dansko/>

[51] EUROSOP. Obchodní dohoda EU a USA. Největší překážky. Euroskop [online]. 2013c [cit. 2. 3. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/21993/clanek/obchodni-dohoda-eu-a-usa-nejvetsi-prekazky/>

[52] EUROSOP. Co je Schengen. Euroskop [online]. 2013d [cit. 8. 3. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>

[53] EUROSOP. TTIP: budoucnost vztahů EU a USA?. Euroskop [online]. 2013e [cit. 9. 3. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/22106/clanek/ttip-budoucnost-vztahu-eu-a-usa/>

[54] EUROSTAT. Real GDP growth rate – volume. Epp.eurostat.ec.europa.eu [online]. 2013a [cit. 9. 3. 2013]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tce00115>

[55] EUROSTAT. General government deficit/surplus. Epp.eurostat.ec.europa.eu [online]. 2013b [cit. 16. 3. 2013]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00127&plugin=1>

[56] EUROSTAT. General government gross debt. Epp.eurostat.ec.europa.eu [online]. 2013c [cit. 16. 3. 2013]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>

[57] EUROSURVEILLANCE. World map of the European overseas countries and territories. Eurosurveillance [online]. 2011 [cit. 13. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.eurosurveillance.org/images/dynamic/EE/V16N29/Gossner_Fig1.jpg

[58] FINANCE. Británie chce úsporami snížit deficit do pěti let na jedno pct HDP. Finance [online]. 2010 [cit. 16. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/269390-britanie-chce-usporami-snizit-deficit-do-pet-let-na-jedno-pct-hdp/>

[59] M.CESKATELEVIZE. „Rok Afriky“. M.ceskatelevize [online]. 2010 [cit. 27. 1. 2013]. Dostupné z: <http://m.ceskatelevize.cz/ct24/svet/76676-rok-afriky-nezavislost-vyhlasilo-17-statu-kontinentu/>

[60] OECD. Economic Outlook No 92 - December 2012 - OECD Annual Projections : Real gross domestic product, forecast. Oecd [online]. 2012 [cit. 7. 3. 2013]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=40549#>

[61] OECD. Gross domestic product (GDP) : GDP per head, US \$, constant prices, constant PPPs, reference year 2005. Oecd [online]. 2013 [cit. 7. 3. 2013]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=559#>

[62] OSOBNOSTI. Charles de Gaulle. Osobnosti [online]. 2012 [cit. 1. 12. 2012]. Dostupné z: <http://zivotopis.osobnosti.cz/charles-de-gaulle.php>

[63] PETRMACH. Finanční perspektiva EU – nejisté vyhlídky. Petrmach [online]. 2006 [cit. 7. 3. 2013]. Dostupné z: <http://petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=300>

[64] ROZHLAS. Falklandy zůstanou britské, rozhodli obyvatelé téměř stoprocentní většinou. Rozhlas [online]. 2013 [cit. 13. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/amerika/_zprava/falklandy-zustanou-britske-rozhodli-obyvatele-temer-stoprocentni-vetsinou--1186307

[65] SEHNALOVA. Evropská rada jedná o víceletém finančním rámci 2014 – 2020. Sehnalova [online]. 2013 [cit. 8. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.sehnalova.cz/clanek/o-cem-se-mluvi--strucny-tydenni-vyber-udalosti-eu-2013-2-8.html>

[66] THECOMMONWEALTH. History. Thecommonwealth [online]. 2013a [cit. 26. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/34493/history/>

[67] THECOMMONWEALTH. Modern Commonwealth. Thecommonwealth [online]. 2013b [cit. 26. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/34493/38150/modern_commonwealth/

[68] THECOMMONWEALTH. Commonwealth at 60. Thecommonwealth [online]. 2013c [cit. 26. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/34493/187367/commonwealth_at_60/

[69] THECOMMONWEALTH. Symbol and Flag. Thecommonwealth [online]. 2013d [cit. 26. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/37832/symbolandflag/>

[70] THECOMMONWEALTH. The Commonwealth. Thecommonwealth [online]. 2013e [cit. 26. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/the_commonwealth/

[71] THECOMMONWEALTH. Timeline. Thecommonwealth [online]. 2013f [cit. 26. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/140633/timeline/>

[72] UKPOLITICAL. State of the parties in the Opinion Polls. Ukpolitical [online]. 2013 [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.ukpolitical.info/General_election_polls.htm

[73] WORLDBANK. Employment in agriculture (% of total employment). Worldbank [online]. 2013 [cit. 8. 3. 2013]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS/countries>

[74] ZPRAVY. IDNES. Politici se bojí minulosti ministryně zahraničí EU, prý brala sovětské peníze. Zpravy. idnes [online]. 2009 [cit. 9. 3. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/politici-se-boji-minulosti-ministryne-zahranici-eu-pry-brala-sovetske-penize-1xs-/domaci.aspx?c=A091123_204325_domaci_abr

[75] ZPRÁVY. IDNES. V britských komunálních volbách zvítězili labouristé. Camerona porazili v jeho baště. Zpravy. idnes [online]. 2012 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-55708550-v-britskych-komunalnich-volbach-zvitezili-labouriste-camersona-porazili-v-jeho-baste>

[76] ZPRÁVY. IDNES. Cameron slíbil referendum o setrvání Británie v EU po roce 2015. Zprávy. idnes [online]. 2013 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cameron-slibil-referendum-o-setrvani-britanie-v-eu-fwk-/zahranicni.aspx?c=A130123_094631_zahranicni_ad

SEZNAM GRAFŮ

- Graf 3. 1** Míra zaměstnanosti v sektoru zemědělství v roce 1958
- Graf 3. 2** Tempo růstu reálného HDP v letech 1973 – 1981
- Graf 3. 3** HDP na obyvatele v roce 1975 (v PPP – referenční rok 2005)
- Graf 4. 1** Deficit státního rozpočtu (v % HDP)
- Graf 4. 2** Vládní dluh (v % HDP)
- Graf 4. 3** HDP na obyvatele v roce 1983/1984 (v PPP – referenční rok 2005)
- Graf 4. 4** HDP na obyvatele v roce 2011 (v PPP – referenční rok 2005)
- Graf 4. 5** Zaměstnanost v zemědělství (% z celkové zaměstnanosti)
- Graf 4. 6** Výdaje na SZP (CAP) jako podíl na celkových výdajích EU (běžné ceny)
- Graf 4. 7** Komunální volby v UK (2012)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 2. 1 Mapa zakládajících zemí ESUO

Obr. 3. 1 Britská dekolonizace Afriky

Obr. 3. 2 Falklandské ostrovy

SEZNAM TABULEK

Tab. 2. 1	Vymezení jednotlivých integračních stupňů
Tab. 2. 2	Těžba uhlí Německa a Francie v roce 1952 (v milionech tun)
Tab. 2. 3	Procentuální rozdělení pomoci Marshallova plánu v letech 1948 - 1952 (v % z výše 12,8 miliard dolarů)
Tab. 2. 4	Hrubý národní produkt a hrubý národní produkt na obyvatele v roce 1950 (v dolarech z roku 1964)
Tab. 2. 5	Poměr exportu a importu zboží k HDP v běžných cenách v roce 1950 (v %)
Tab. 3. 1	Počet válečných lodí Velké Británie a Francie
Tab. 3. 2	Obchod EU se zbožím podle oblasti (2004)
Tab. 3. 3	Obchodní výměna Spojeného království s ostatními zeměmi ES
Tab. 4. 1	Tempo růstu reálného HDP EU (27), Eurozóny a USA v letech 2010, 2011 a 2012

SEZNAM ZKRATEK

ALDE	Alliance of Liberals and Democrats for Europe (Skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu)
BENELUX	Zkratka pro země Belgie, Nizozemska a Lucemburska
BLEU	Belgicko – lucemburská ekonomická unie
CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Středoevropská dohoda o volném obchodu)
CFTC	Commonwealth Fund for Technical Cooperation (Fond Commonwealth pro technickou spolupráci)
CND	Campaign for Nuclear Disarmament (Hnutí za jaderné odzbrojení)
CU	Celní unie (Customs Union)
ECB	Evropská centrální banka (European Central Bank)
ECR	European Conservatives and Reformists Group (Evropská konzervativní a reformní skupina)
EFD	Europe for Freedom and Democracy (Evropa svobody a demokracie)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EMI	Evropský měnový institut (European Monetary Institute)
EMS	Evropský měnový systém (European Monetary System)
EP	Evropský parlament
EPP	European People's Party (Evropská lidová strana)
ER	Evropská rada

ERM II.	European Exchange Rate Mechanism II. (Evropský mechanismus směnných kurzů II.)
ES	Evropská společenství
ESM	European Stability Mechanism (Evropský stabilizační mechanismus)
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie (European Union)
EURATOM	Evropské sdružení pro atomovou energii
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia (Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Makedonie)
GREENS/EFA	European Green Party/European Free Alliance (Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance)
GUE/NGL	Groupe confédéral de la gauche unitaire européenneNordic Green Left (Skupina Konfederace evropské sjednocené levice a severské zelené levice)
JEA	Jednotný evropský akt
JVT	Jednotný vnitřní trh
MEI	Mezinárodní ekonomická integrace
MSP	Malé a střední podniky
MU	Měnová unie
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries (Organizace zemí vyvážejících ropu)
PPP	Purchasing power parity (Parita kupní síly)
PVO	Pásmo volného obchodu

RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SRN	Spolková republika Německo
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
SZP	Společná zemědělská politika
S&D	Group of the Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament Skupina Progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu
TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership (Transatlantické obchodní a investiční partnerství)
UK	United Kingdom (Spojené království)
UKIP	United Kingdom Independence Party (Strana nezávislosti Spojeného království)
USA	United States of America (Spojené státy americké)
WEF	World Economic Forum (Světové ekonomické fórum)

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2013

David Miško

.....
David Miško

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Časová osa, symbol a vlajka Commonwealth

Příloha č. 2 Současné politické frakce v Evropském parlamentu

Příloha č. 3 Finanční rámec 2007 – 2013

Příloha č. 4 Mapa evropských zámořských území a teritorií

Příloha č. 5 Preambule Smlouvy o založení ESUO

Příloha č. 6 Preambule Smlouvy o založení EHS

Příloha č. 7 Preambule Smlouvy o založení EURATOM

Příloha č. 8 Podpis Římských smluv

Příloha č. 9 Britský rabat - data

Příloha č. 10 Průzkum veřejného mínění o politických stranách v UK

Příloha č. 1 Časová osa, symbol a vlajka Commonwealth

Časová osa:

- 1884 (Lord Rosebury uvádí název „Commonwealth of Nations“),
- 1887 (první konference mezi Spojeným královstvím a jednotlivými koloniemi),
- 1926 (zpráva Balfour – rovnocenné postavení autonomních celků),
- 1930 (první Commonwealth Games v Kanadě),
- 1931 (Westminsterský statut – nezávislost Kanady, New Foundlandu, Austrálie, Nového Zélandu, Irského svobodného státu a Jižní Afriky),
- 1949 (počátek Commowealth),
- 1953 (korunovace Alžběty II.),
- 1961 (Jižní Afrika ukončuje členství),
- 1972 (Pákistán ukončuje členství),
- 1987 (zaniká členství Fidži),
- 1989 (Pákistán se vrací k Commonwealth),
- 1994 (Jižní Afrika se vrací k Commonwealth),
- 1997 (Fidži opětovně přistupuje),
- 2008 (Kamalesh Sharma se stává Generálním tajemníkem Commonwealth a globálním obhájcem),
- 2009 (60. let výročí Commonweath; Rwanda se stává členem a dochází k pozastavení členství Fidži).

Zdroj: *Thecommonwealth*, 2013f

Commonwealth Symbol

Zdroj: *Thecommonwealth*, 2013d

Pozn.: Vlajka společenství Commonwealth je vyvěšena po celý rok na Marlborough v Londýně a také na místech konání schůzí Commonwealth, či při jiných příležitostech.

Commonwealth Flag

Zdroj: *Thecommonwealth*, 2013d

Příloha č.2 Současné politické frakce v Evropském parlamentu

EPP – Skupina Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů)

Skupina Evropské lidové strany se snaží podporovat tradiční hodnoty Evropy a zefektivnění tzv. transatlantických vztahů. Klade si rovněž za cíl boj proti klimatickým změnám na světě a reformu společného rozpočtu Evropské unie. Předsedou této skupiny je *Joseph Daul*. Jedná se o nejpočetnější strana v *Evropském parlamentu* (Cebre, 2013).

S&D – Skupina Progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu

Strana S&D považuje za své priority prevenci pro dalším finančním krizím, podporu vytváření nových pracovních míst, rozvoj sociálního dialogu v *Evropské unii*. Důraz klade na boj proti diskriminaci (stejná mzda za stejnou práci) a rovné zacházení se všemi občany. Stejně jako *Skupina Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů)* se snaží podporovat boj proti klimatickým změnám. Předsedou je *Hannes Swoboda* (Cebre, 2013).

ALDE – Skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu

Jedná se o skupinu, která je významným podporovatelem myšlenky *Jednotného vnitřního trhu*, a která klade důraz na pátou svobodu v rámci tohoto trhu, tedy *volný pohyb znalostí*. Obdobně jako u předchozích dvou skupin, i mezi priority této skupiny patří ochrana životního prostředí (podpora „zelené“ technologie). Podporuje také myšlenky rozšiřování evropské integrace a posilování významu evropské bezpečnostní a obranné politiky. Předsedající osobou je *Guy VERHOFSTADT* (Cebre, 2013).

Greens/EFA – Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance

Tato skupina je podporovatelem zavedení přísnější (vyšší) regulace na finančních trzích, rozsáhlejších investic do vzdělávání, vědy a výzkumu a také podporuje tzv. *fair trade*. Předsedajícími osobami jsou *Daniel Cohn-Bendit* a *Rebecca Harms* (Cebre, 2013).

ECR – Evropská konzervativní a reformní skupina

Mezi priority skupiny *ECR* patří rozvoj svobodného podnikání, spravedlivá hospodářská soutěž, snižování regulace a důraz na snižování daní a státních (nadměrných) zásahů. V rámci svých cílů *ECR* uvádí, že podporuje snižování nadměrné byrokracie a větší transparentnost nejen při využívání strukturálních fondů EU. Funkci předsedy vykonává *Martin Callanan* (Cebre, 2013).

GUE/NGL – Skupina Konfederace evropské sjednocené levice a severské zelené levice

V rámci cílů/priorit skupiny *GUE/NGL* lze nalézt boj proti násilí, které je páčáno na ženách a boj proti obchodování s nimi. Důraz je kladen na sociální práva, kvalitu pracovních míst a boj proti diskriminaci. Předsedu v současnosti vykonává *Lothar Bisky* (Cebre, 2013).

EFD – Evropa svobody a demokracie (viz podkapitola 4. 3. 1. 1.)

Zdroj: Cebre, 2013

Příloha č.3 Finanční rámec 2007 – 2013

Vyhrazené částky na závazky	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem 2007-2013
1. Udržitelný růst	51,090	52,148	53,330	54,001	54,945	56,384	57,841	379,739
1a Konkurenceschopnost pro hospodářský růst a zaměstnanost	8,250	8,860	9,510	10,200	10,950	11,750	12,600	72,120
1b Soudržnost pro hospodářský růst a zaměstnanost	42,840	43,288	43,820	43,801	43,995	44,634	45,241	307,619
2. Ochrana a správné hospodaření s přírodními zdroji	54,972	54,308	53,652	53,021	52,386	51,761	51,145	371,244
z toho:								
tržní opatření a přímé podpory (zemědělství a rybolov)	43,120	42,697	42,279	41,864	41,453	41,047	40,645	293,105
3. Občanství, svoboda, bezpečnost a spravedlnost	1,120	1,210	1,310	1,430	1,570	1,720	1,910	10,270
3a Svoboda, bezpečnost a spravedlnost	0,600	0,690	0,790	0,910	1,050	1,200	1,390	6,630
3b Občanství	0,520	0,520	0,520	0,520	0,520	0,520	0,520	3,640
4. EU jako globální partner	6,280	6,550	6,830	7,120	7,420	7,740	8,070	50,010
5. Administrativa	6,720	6,900	7,050	7,180	7,320	7,450	7,680	50,300
6. Náhrady	0,419	0,191	0,190					0,800

Celkem vyhrazené částky na závazky	120,60 1	121,30 7	122,36 2	122,75 2	123,64 1	125,05 5	126,64 6	862,36 3
jako procento HND	1,10%	1,08%	1,06%	1,04%	1,03%	1,02%	1,00%	1,045%
Celkem vyhrazené částky na platby	116,65 0	119,53 5	111,83 0	118,08 0	115,59 5	119,07 0	118,62 0	819,38 0
jako procento HND	1,06%	1,06%	0,97%	1,00%	0,96%	0,97%	0,94%	0,99%
Rezerva	0,18%	0,18%	0,27%	0,24%	0,28%	0,27%	0,30%	0,25%
Strop vlastních zdrojů jako procento HND	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%

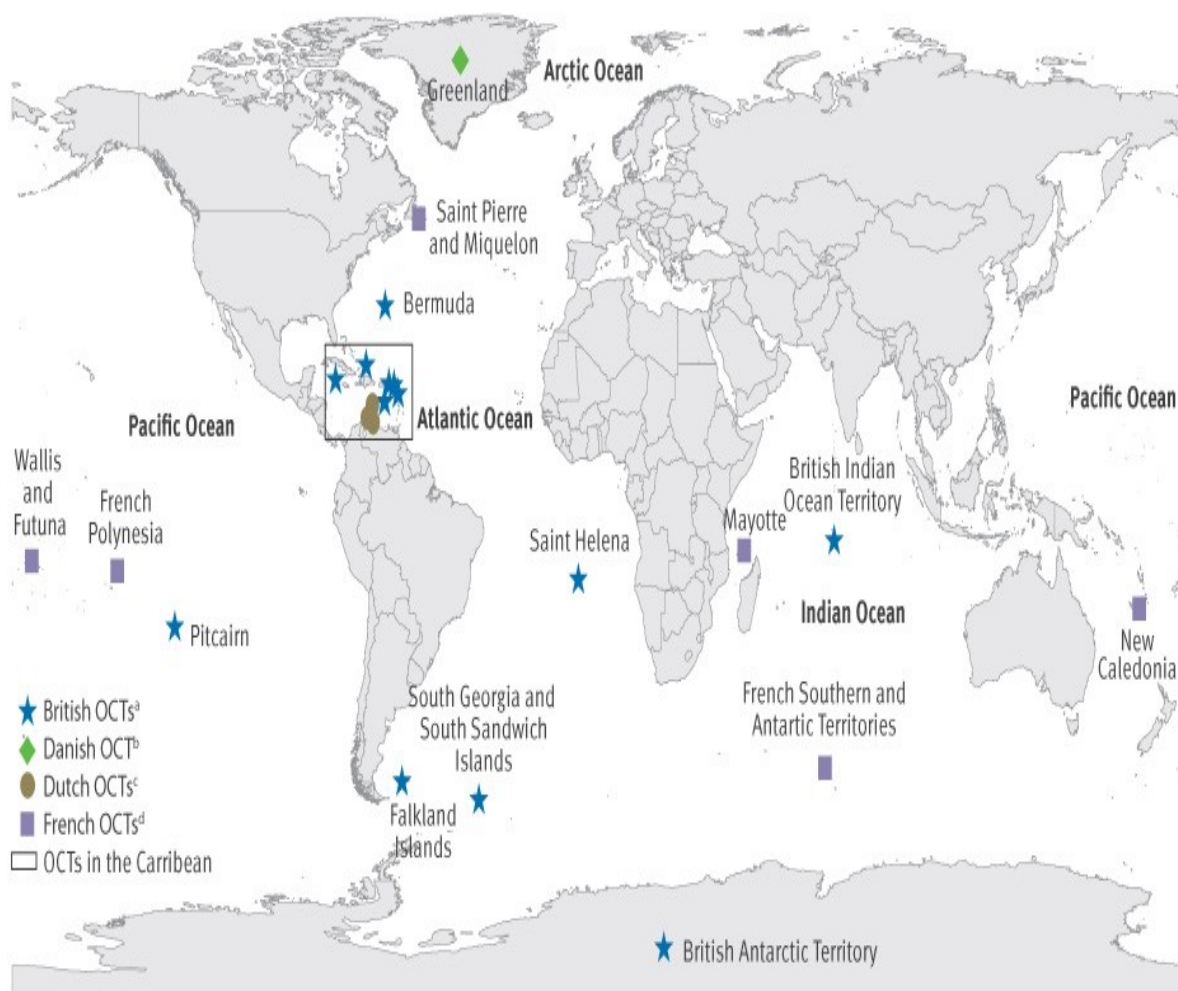
Zdroj: Europa, 2012

Pozn.: Všechna čísla v cenách roku 2004, v mld. eur.

Příloha č. 4 Mapa evropských zámořských území a teritorií

FIGURE 1

World map of the European overseas countries and territories, 2011

OCT: overseas countries and territories.

^a British OCTs include Anguilla, Bermuda, British Antarctic Territory, British Indian Ocean Territory, British Virgin Islands, Cayman Islands, Falkland Islands, Montserrat, Pitcairn, South Georgia and South Sandwich Islands, Saint Helena, Turks and Caicos Islands.

^b Danish OCT includes Greenland.

^c Dutch OCTs include Aruba, Bonaire, Curacao, Saba, Sint Eustatius and Sint Maarten.

^d French OCTs include French Polynesia, French Southern and Antarctic Territories, Mayotte, New Caledonia, Saint Pierre and Miquelon, Wallis and Futuna.

Zdroj: *Eurosurveillance*, 2011

Příloha č. 5 Preambule Smlouvy o založení ESUO

Prezident Spolkové republiky Německo, Jeho královská Výsost korunní princ belgický, prezident Francouzské republiky, prezident Italské republiky, Její královská Výsost velkovévodkyně Lucemburska, Její Veličenstvo královna Nizozemska, MAJÍCE na mysli, že světový mír může být zachován jen tvůrčím úsilím úměrným nebezpečí, jež jej ohrožuje, PŘESVĚDČENÍ, že příspěvek, ježž organizovaná a živoucí Evropa může civilizaci přinést, je nezbytný pro udržení mírových vztahů, JSOUCE SI VĚDOMI, že Evropu lze vybudovat jen konkrétními akcemi, vytvářejícími především opravdovou solidaritu, a položením společných základů hospodářského rozvoje, DYCHTIVI pomoci zvýšit životní úroveň a posílit mír rozšiřováním své základní výroby, ODHODLÁNI nahradit staleté soupečení sjednocením svých základních zájmů, vybudovat zřízením hospodářského společenství základy širšího a hlubšího společenství mezi národy, jež dlouho dělily krvavé konflikty, a položit základy institucí způsobilých řídit jejich osud, napříště společný, ROZHODLI SE vytvořit Evropské společenství uhlí a oceli ...

Zdroj: Lacina, 2011

Příloha č. 6 Preambule Smlouvy o založení EHS

Jeho Veličenstvo král Belgičanů, prezident Spolkové republiky Německo, prezident Francouzské republiky, prezident Italské republiky, Její královská Výsost velkovévodkyně Lucemburska, Její Veličenstvo královna Nizozemska, ROZHODNUTI položit základy stále užšího svazku evropských národů, ODHODLÁNI zabezpečit společným postupem hospodářský a sociální růst svých zemí odstraněním překážek, které rozdělují Evropu, POTVRZUJÍCE za základní cíl svého úsilí neustále zlepšování životních a pracovních podmínek svých národů, UZNÁVAJÍCE, že odstranění stávajících překážek vyžaduje dohodnutý postup, aby byl zabezpečen trvalý rozvoj, vyvážený obchod a korektní hospodářská soutěž, SNAŽÍCE SE posílit jednotu hospodářství svých zemí a zajistit jejich harmonický rozvoj zmenšováním rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstraněním zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů, PŘEJÍCE SI přispět společnou obchodní politikou k postupnému odstraňování omezení v mezinárodním obchodě, HODLAJÍCE potvrdit solidaritu, která spojuje Evropu a zámořské země, a přejíce si zajistit rozvoj jejich blahobytu v souladu se zásadami Charty Spojených národů, ROZHODNUTI zachovat a upevnit tímto spojením svých zdrojů mír a svobodu a vyzývajíce ostatní národy Evropy, které jejich ideál sdílejí, aby se k jejich úsilí připojily, ROZHODLI SE vytvořit Evropské hospodářské společenství ...

Zdroj: Lacina, 2011

Příloha č. 7 Preambule Smlouvy o založení EURATOM

Jeho Veličenstvo král Belgičanů, prezident Spolkové republiky Německo, prezident Francouzské republiky, prezident Italské republiky, Její královská Výsost velkovévodkyně Lucemburska, Její Veličenstvo královna Nizozemska, VĚDOMI SI, že jaderná energie představuje zdroj nezbytný k rozvoji a obnově výroby a k mírovému pokroku, PŘESVĚDČENI, že pouze okamžité zahájení společného úsilí poskytuje možnost dospět k výsledkům, jež odpovídají tvůrčím schopnostem jejich zemí, ROZHODNUTI vytvořit podmínky pro rozvoj mocného jaderného průmyslu, který rozšíří zdroj energie, povede k modernizaci technologií a přispěje k blahobytu jejich národů v mnoha dalších oblastech, USILUJÍCE vytvořit bezpečnostní podmínky, jež vyloučí ohrožení života a zdraví obyvatelstva, PŘEJÍCE SI přidružit i jiné země ke svému dílu a spolupracovat s mezinárodními organizacemi, které se zabývají mírovým rozvojem atomové energie, ROZHODLI SE vytvořit Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM) ...

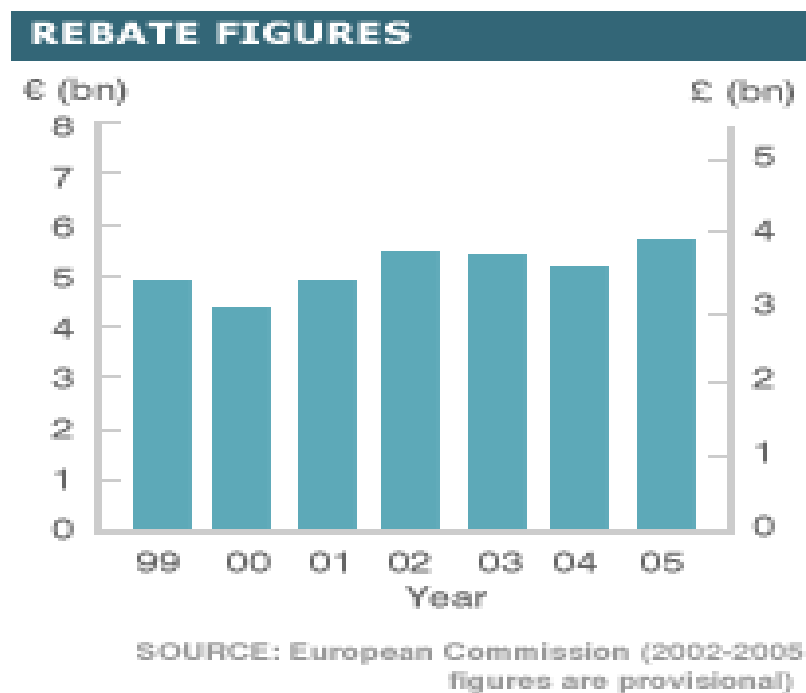
Zdroj: Lacina, 2011

Příloha č. 8 Podpis Římských smluv

Zdroj: *Euroskop*, 2012c

Příloha č. 9 Britský rabat – data

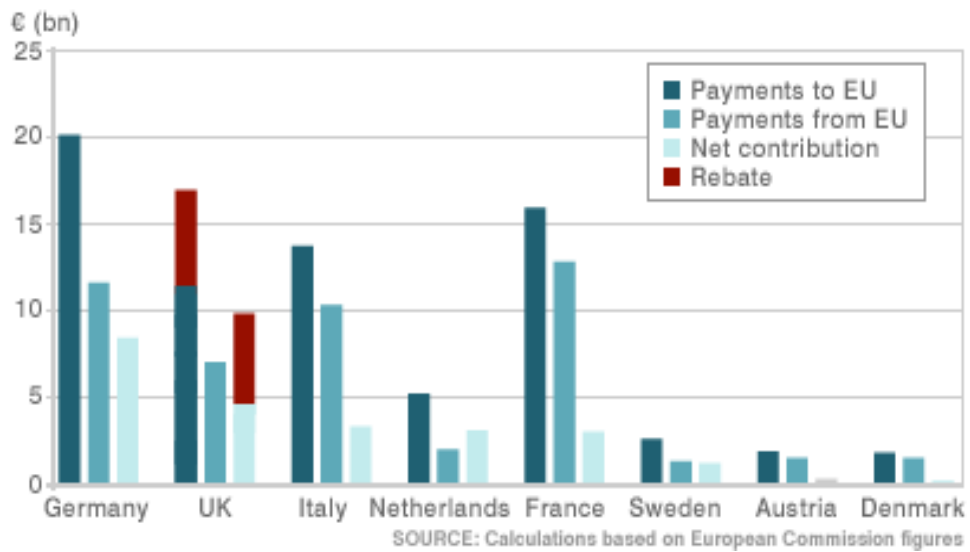

Zdroj: *BBC, 2005*

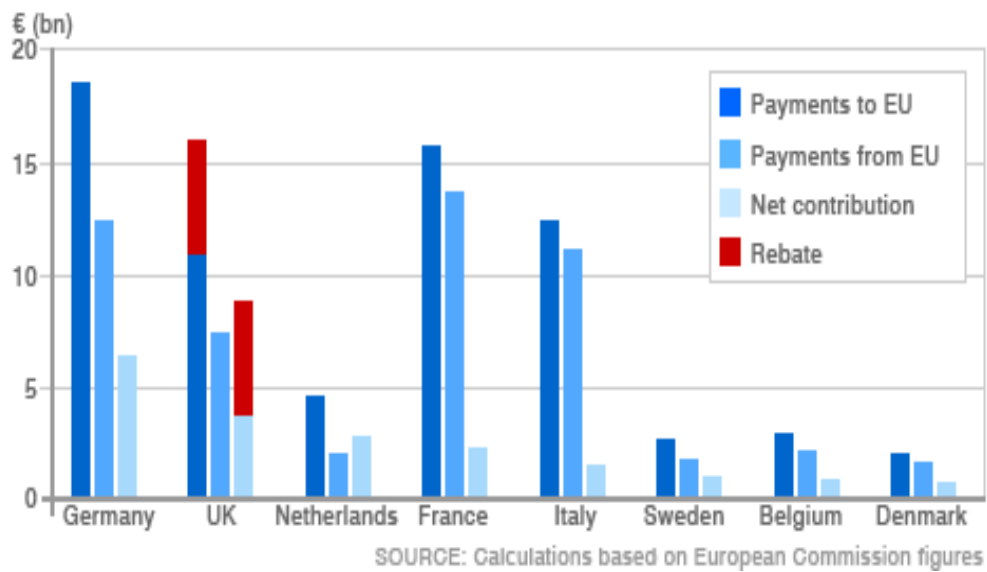
Zdroj: *BBC, 2005*

MAIN NET CONTRIBUTOR COUNTRIES (2004)

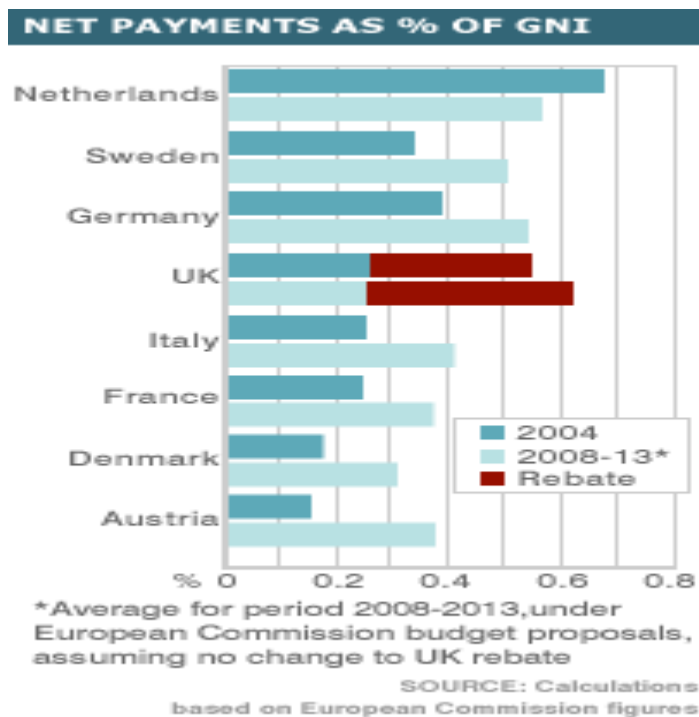

Zdroj: BBC, 2005

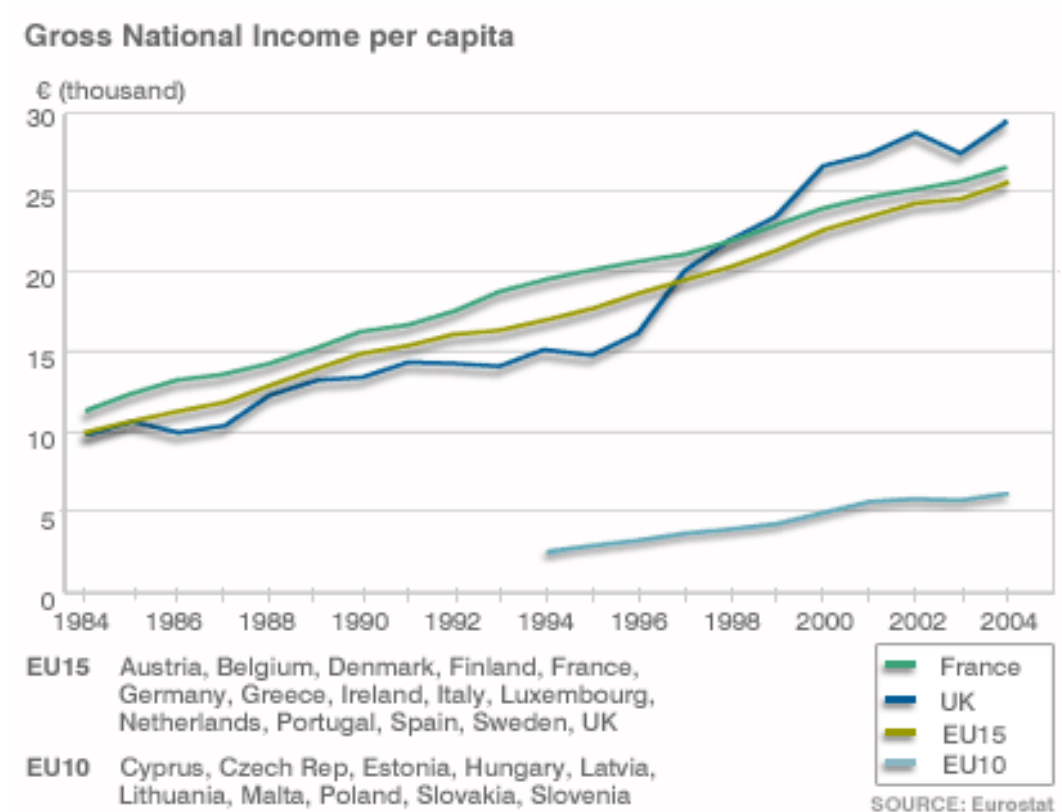
MAIN NET CONTRIBUTOR COUNTRIES 2007

Zdroj: BBC, 2009

Zdroj: BBC, 2005

Zdroj: BBC, 2005

Příloha č. 10 Průzkum veřejného mínění o politických stranách v UK

Date	Conservative	Labour	Lib Dem	Other
10/03/2013	31%	39%	15%	15%
10/02/2013	29%	41%	13%	16%
20/01/2013	33%	38%	15%	14%
23/12/2012	32%	40%	13%	16%
18/11/2012	32%	40%	13%	15%
22/10/2012	33%	41%	14%	12%
23/09/2012	31%	41%	14%	14%
26/08/2012	34%	39%	15%	12%
22/07/2012	34%	39%	14%	13%
24/06/2012	34%	39%	14%	13%
20/05/2012	36%	41%	11%	13%
22/04/2012	33%	41%	15%	12%
18/03/2012	39%	36%	15%	10%
19/02/2012	36%	37%	14%	13%
22/01/2012	40%	35%	16%	9%
21/12/2011	37%	36%	15%	13%
20/11/2011	36%	38%	14%	12%
23/10/2011	35%	39%	13%	13%
21/09/2011	37%	38%	14%	12%
21/08/2011	37%	36%	17%	10%
17/07/2011	37%	36%	16%	11%
19/06/2011	37%	39%	12%	12%
03/05/2011	36%	37%	15%	11%
17/04/2011	35%	37%	15%	13%
24/03/2011	37%	36%	16%	11%
20/02/2011	35%	38%	18%	9%
23/01/2011	35%	39%	15%	11%
19/12/2010	37%	39%	13%	11%
21/11/2010	36%	38%	14%	12%
24/10/2010	39%	36%	16%	9%
29/09/2010	35%	37%	18%	10%
15/08/2010	37%	37%	18%	8%
25/07/2010	38%	34%	19%	8%
20/06/2010	39%	31%	21%	8%
23/05/2010	39%	32%	21%	8%
06/05/2010	36%	29%	23%	12%

Zdroj: *UKPOLITICAL, 2013*